೮ ಕಥೆಗಳು

ಸಂಜೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ

(ಕಥಾ ಸಂಕಲನ)

ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಸಂಜೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಕಥಾ ಸಂಕಲನ

ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಸು ರು ಚಿ ಪ್ರ ಕಾ ಶ ನ
ಸರಸ್ವತೀಪುರಂ, ನ್ಯೈಸೂರು-೫

Sanje Mallige—a collection of Short Stories by Shantadevi Kanavi; published by Suruchi Prakashana Saraswathipuram, Mysore-5 : First Edition June 1967 Total pages : 114 + viii

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ಜೂನ್ ೧೯೬೭

© ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಗ್ರಂಥದ ಒಡೆತನ ಲೇಖಕಿಯರದು

ಕಣವಿ

ಬೆಲೆ :

ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ : ೨-೫೦

ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿ : ೪-೫೦

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಘವ ಪ್ರೆಸ್,

ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ಕಲ್, ಮೈಸೂರು.

ಅರಿಕೆ

ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕಥಾ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದಿಡಲು ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನನಗೆ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂತು ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಗೀಗ ಬರೆದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕತೆಗಳು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿವೆ.

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಯಲು ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಪತಿಯಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳೇ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿವೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಬೇಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ, ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ಧೈರ್ಯ ನೀಡಿದವರು ಗಣ್ಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ಸೋದರ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು. ಅವರಿಗೆ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವದು ಔಪಚಾರಿಕವಾದೀತು.

ಈ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಉಪಕರಿಸಿದ 'ಪ್ರಪಂಚ', 'ಕರ್ಮವೀರ', 'ಕೈಲಾಸ', 'ಜಯಂತಿ', 'ಸುಧಾ' 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಹಾಗೂ 'ನಡೆದು ಬಂದದಾರಿ' ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸುಂದರವೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವೂ ಆದ ಹೊದಿಕೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪವಿಟ್ಟ ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಂಕರನ ನೆರವನ್ನು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಕತೆಗಳನ್ನು ಸಂಕಲನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದ ಸುರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಒಡೆಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಧಾರವಾಡ
೧೮–೫–೧೯೬೭

ಶಾಂತಾದೇವಿ

ಪರಿಚಯ

ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಸಾಹಿತಿಯ ಸತಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿಯವರು ತಮಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಕಥನ ಕಲೆಯನ್ನು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಪಳಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಹರಟೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಬರಹಗಳು ಬೆಳಕು ಕಂಡು ಜನ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಈ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ ಬಹಳ ತಡ ಮಾಡಿ ಇದೀಗ ಬೆಳಕು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. 'ಸಂಜೆಮಲ್ಲಿಗೆ' ಎಂಬ ಸುಂದರ ಹೆಸರಿನ ಈ ಸುಕುಮಾರ ಕಥೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಂತೋಷದ ಕೆಲಸ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಸುಕುಮಾರ ಕಥೆಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅದು ನಿಜ. ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಚಿತರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಥೆಯ ರೂಪ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಈ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ತಂದೆ–ತಾಯಿ, ಅತ್ತೆ–ಮಾವ, ಪತಿ–ಪತ್ನಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಸೊಸೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಗೆಳತಿಯರು, ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಇವರೇ ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು. ಈ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಾಚಕರೆದುರು ಜೀವತಳೆದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳು ಕಥೆಗಳಾಗುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ, ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ, ಮರ್ಮಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಥೆಯ ಬಣ್ಣ ಬಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಲಾಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರ ಹಸ್ತ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಪರಿಣತವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದು ಈ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಸ್ವರೂಪದರ್ಶನ', 'ಮಂಜು ಕರಗಿತು,' 'ಪಂಚಕನ್ಯೆಯರು,'

'ದೂರದ ಗುಡ್ಡ', 'ಸಂಜೆಮಲ್ಲಿಗೆ' ಈ ಐದುಕಥೆಗಳು ಒಂದು ಬಗೆಯವು. ಕೇವಲ ಸೌಂದರ್ಯಾರಾಧಕನಾದ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅನಾಹುತವೊಂದು ಎಸಗಿದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಥೆ 'ಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನ'. ಆ ದರ್ಶನ ಅವನಿಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನ ಪತ್ನಿಯಾದವಳು ಪಡುವ ಪರಿತಾಪ ಎಷ್ಟು ಘೋರ! ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯಾದ ಗೃಹಿಣಿಯೊಬ್ಬಳು: ಗಂಡನಿಗೆ ಕಚೇರಿ, ಆಕೆಗೆ ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳು. ಒಲವಿನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಒಂದು ದಿನವೂ ಸುಖವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಲೇ, ಎದುರು ಮನೆಯವಳ ಸುಖಸಂಸಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಈಕೆ ಕೊರಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ, ಎದುರುಮನೆಯವಳ ಸಂಸಾರದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡುಬಂದಾಗ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಂಜು ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥದೇ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ 'ದೂರದ ಗುಡ್ಡ'. ಸಂಸಾರಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೋತುಹೋದ ಸರಸ್ವತಿ, ವಸ್ತುತಃ ಸಂಸಾರಿಯಲ್ಲವಾದರೂ ಸಂಸಾರದ ನೊಗ ಹೊತ್ತ ಶೀಲಾ. ಅವಳು ಸುಖಿಯೊ? ಇವಳು ಸುಖಿಯೊ? ಇದೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ. ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗೆ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತು. ಮದುವೆಯ ಮೊದಲಿನ ಅಲ್ಪಾಯು ಮೋಹಗಳ ವಿಷಯ ಸಂಜೆಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲದ ಹೊರಗೆ. ಅದೊಂದು 'ಕಿತ್ತು ಹಚ್ಚಿದ ಗಿಡ!' ಮುಪ್ಪಿನ ಮುದುಕಿಯಾದಾಗಲೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತವರಿನ ಮೋಹ ಅಳಿಯದು. ಪೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಗಂಡನ ದರ್ಪದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ, ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನೋವನ್ನೇ ಅರೆದು ನುಂಗಿದ ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ತನ್ನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ತವರೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರೀತಿಸುವ, ಆದರಿಸುವ, ಗೌರವಿಸುವ ಆತ್ಮೀಯರಿಂದ ಮನೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅವರ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ವೈವಾಹಿಕ ಜೀವನದ ನೆನಹುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. Flash back ತಂತ್ರದ ಈ ಕಥೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇವಿಯವರಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇನ್ನಾರೂ ಚಿತ್ರಿಸಲಾರರು. 'ಮಂಗಳಸೂತ್ರ' ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋದಾಗ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಗುಂಟಾಗುವ ಕಳವಳದ ಕೌಶಲ್ಯಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರ 'ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ' ದಲ್ಲಿದೆ.

'ತಾಯಿ ಕಂಡ ಕನಸು', 'ಐದರ ನೋಟು', 'ನೀವೂ ಒಬ್ಬರೇ?', 'ಎಲ್ಲರ ಮನೆ ದೋಸೆಗೂ' ಈ ನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯವು. ಕಥೆಗಾರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವಗತವಾಗಬಹುದಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ

ವಸ್ತುಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಬೇರೆಯವರ ಆಸ್ತಿಯ ಆಸೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂಬು ದನ್ನು ಮನಗಾಣುವ ಗಂಡನದೊಂದು ಕ... ಆದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ... ಇನ್ನೊಂದು ಯೊಂದನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬಗಂಡನದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆ. ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಹಣ ಕದ್ದು ಪರಿತಪಿಸಿದ ಬಾಲಕನ ದೊಂದು ಕಥೆಯಾದರೆ, ಇಬ್ಬರು ಅತ್ತೆಯರ, ಇಬ್ಬರುಸೊಸೆಯರ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕರವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಇನ್ನೊಂದುಕಥೆ. ಭಾರತ-ಪಾಕ್ ಸಮರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಥೆ 'ಯೋಧನ ಆತ್ಮಸಂಚಾರ', ಅನ್ನಾಭಾವದ ದಿನಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ...ಚಿತ್ರ, 'ಅನ್ನದೇವರು ಬಂದ.'

ಸೌ. ಶಾಂತಾದೇ... ಪ್ರಶಾಂತವಾದುದು. ಹಿರಿಹೊಳೆಯ ಪ್ರವಾಹ ...ನವಾಗಿ, ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ಹರಿಯುವ ಶೈಲಿ. ರುದ್ರ-ದ್ಭುತ-ಭೀಭತ್ಸ-ಭಯಂಕರ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ನವ್ಯತೆಯ ತಿರುಗಣಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಥೆ ಗಳನ್ನಿರಿಸಿ, ಅವೆರಡರಿಂದಲೂ ಒಂದೇ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿನೂತನ ತಂತ್ರ ಇಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇವರ ಕಥೆಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡುಮಾತಿನ ಸೊಗಸು ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಕಥಾಶಿಲ್ಪ ಶ್ರೀಮಂತವೂ ಚೇತೋಹಾರಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಕಥೆಗೆ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಕಥೆಗಾರ್ತಿಯ ಕೌಶಲ್ಯ ವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ–ಸಜ್ಜೆಯ ರೊಟ್ಟಿ, ಕಡಬು, ಮಾದೀಲಿ, ಜೋಳದ ಬಾನ, ಎಣ್ಣೆಗಾಯಿ ಬದನೇಕಾಯಿ, ಪಚಡಿ, ಕಲ್ಲಿನ ಖಾರ, ಕಡಲೆಯ ಉಸುಳಿ, ಕರಜೀಕಾಯಿ, ಗುರೆಳ್ಳಿನ ಹಿಂಡಿ–ಇವುಗಳ ಘಮಘಮ ಪರಿಮಳ ಇಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಭಾಸದಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅನ್ಯಾದೃಶ ಸವಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

'ನಮ್ಮ ಟ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಟರ್' ದಂಥ ಹಲವು ಸೊಗಸಾದ ಹರಟೆಗಳನ್ನು

...ಯುವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹರಟೆಗಳದೊಂದು ...ಕಟವಾಗಲೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೊಸ್ಸಿಲ ಬಳಿ

‘ಕಾದಂಬರಿ’
ಸಾಧನಕೇರಿ, ಧಾರವಾಡ
೧೭–೫–೧೯೬೭

ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

ಸ್ವರೂಪ ದರ್ಶನ

ಹೊಸ್ತಿಲ ಬಳಿ ಸರ ಸರ ಸೀರೆಯ ಸದ್ದು, ಬಳೆಗಳ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಸಾಲಂಕೃತ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕರೆದು ತಂದಿದ್ದರು.

ಸೋಮಶೇಖರಯ್ಯ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿ ಸೆಟೆದು ಕುಳಿತು 'ಬಾ ತಂಗೀ ಇತ್ಲಾಗ' ಎಂದರು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಗೌರಮ್ಮ ಸರಿದು ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲು ಹುಡುಗೆಗೆ ಸ್ಥಳ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹುಡುಗೆಯ ಕೈ ನೋಡಲು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದರು. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಸುಕಾಡಿದ.

"ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನವಾ ತಂಗಿ ?"

'ಸರೋಜಿನಿ.'

'ಸಾಲೀ ಎಷ್ಟ ಕಲತೀಯವಾ ?'

'ಏಸ್. ಎಸ್. ಸಿ ಆಗೇದ್ರಿ.'

'ಹಾಡ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬರ್ತದೇನವಾ ?' ಇದುವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ ಚಂದ್ರಕಾಂತನ ಅಕ್ಕ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

'ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಅಪ್ಪಟ ಮೈಸೂರಿನವರ್‍ರಿ. ಮಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಸಂಗೀತ ಹೇಳಿಸಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ಅಂತ ಅವರ ಮತ. ತಂಬೂರಿ ಮ್ಯಾಲೇ ಹಾಡು ಕಲತಾಳ.' ಕನ್ಯೆಯ ತಂದೆ ನೀಲಕಂಠಪ್ಪನವರು ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ನಕ್ಕರು—ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ತಾವೇ.

ತಂಬೂರಿ ಶೃತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರೋಜಿನಿ 'ತನುವು ನಿನ್ನದು ಮನವು ನಿನ್ನದು' ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳು ಹಾಡುವಾಗಲೇ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಮುಖ ನೋಡಿದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ. ಆಮೇಲೆ ತಲೆ ಎತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಣ್ಣು ಇಟ್ಟು ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಚಹಾಪಾನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರು ಹತ್ತಿದರು.

ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿದು ದಿವಾನಖಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತನ ಅಕ್ಕ 'ಹುಡುಗಿ ದನಿ ಎಷ್ಟು ಛಂದ ಅದ ಅಲ್ಲಾ ?' ಎಂದಳು.

'ಹೂಂ; ದನೀನೂ ಛಂದ ಅದ. ವಿನಯ ಅದ, ವಿದ್ಯಾ ಅದ' ಗೌರಮ್ಮ ದನಿಗೂಡಿಸಿದರು.

'ಯಾಕೋ ಚಂದ್ರು ನೀ ಸುಮ್ಮನs ಅದೀಯಲಾ ?' ಎಂದು ಅವನಿಂದ ಉತ್ತರ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು ಅವನ ತಂದೆ.

'ನನಗ ಹುಡುಗಿ ಏನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲತ್ತು ಅಂಗಡಿಗೆ 'ಲಗೂ
'ಯಾಕೋ ಏನಾಗೇದ? ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕೂ ಹಿಂಗಗ ತಾರೂ ಬಂತು.
ನೀನು. ಒಂದಕ್ಕ ಕಣ್ಣು ಛಂದಿಲ್ಲಾ; ಒಂದಕ್ಕ ಮೂಗು ರತೀಯೇನವಾ ಒಂದು ಕಪ್ಪಗದ; ಒಂದು ಗಿಡ್ಡದ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಇದು ಎಂಟ.
ನೋಡು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದು. ಇನ್ನೆಂಥಾ ರತಿ ಬೇಕಪಾ ನಿನಗ? ಸರ್ಕ್ಯೇನಿ ಜಿನಿ ಅಪ್ಪ ದುಡ್ಡೂ ಭಾಳಕೊಡೂ ಹಾಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ.' ಎಂದಳು ತಾಯಿ.

'ಇಲ್ನೋಡು ಅವ್ವಾ: ನನಗ ದುಡ್ಡು ತರೂ ಹೆಂಡತಿ ಬ್ಯಾಡಾ, ಯಾಕಂದ್ರ ನಮ್ಮಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ಆಸ್ತೀನs ರಗಡದ. ಸಂಗೀತ ಹೇಳೂ ವಾಕಿ ಬ್ಯಾಡಾs. ಅದೆಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾ, ರೇಡಿಯೋದೊಳಗ ಸಿಗ್ತದ. ಭಾಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಇದ್ದಾಕೀನೂ ಬ್ಯಾಡಾ; ಯಾಕಂದ್ರ ಆಕಿ ಏನ ನೌಕರಿ ಮಾಡ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ರ ಹುಡುಗಿ ರೂಪವತಿ ಇರಬೇಕು ಅಂತ ನನ್ನ ಇಚ್ಛಾ. ಇಷ್ಟ ದಿನಾ ನೋಡಿದ ಯಾವ ಹುಡುಗೀಗೂ ಸೌಂದರ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಾನs ಇದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಇವತ್ತಿನ ಹುಡುಗೀನೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಾಗ ನನಗ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ.' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚಂದ್ರ ಕಾಂತ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡನು.

ರುಮಾಲು ಕಳಚುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಮಶೇಖರಯ್ಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ 'ನೋಡು ನಿನ್ನ ಅಚ್ಛಾದ ಫಲ. ನಿನ್ನ ಮಗನೇ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳೂದಿಲ್ಲ.' ಎಂದರು.

ಸೋಫಾದಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ್ದ ಗೌರಮ್ಮ 'ಹೌದು, ನಾನೊಬ್ಬಳs ಏನು ಅವನ್ನ ಸಾಕಿದ್ದು. ನೀವೂ ಅವ ಹೇಳಿದಾಂಗ ಕುಣದೀರಿ. ಕಾರು ಬೇಡಿದಾ ಕಾರು ಕೊಡಿಸಿದ್ರಿ. ರೇಡಿಯೋ ಬೇಡಿದಾ ತಂದ್ರಿ. ಮತ್ತ ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ತಲೀಮ್ಯಾಲೇ ಹಾಕತೀರಲ್ಲ.' ಎಂದರು.

ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಕ್ಕಮ್ಮ 'ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಅತೀ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲ ಇದು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೆದರೂದಿಲ್ಲ ಅವ. ಅವಾ ಬಯಸೂವಂಥಾ ರೂಪವತಿ ಸಿಗಬೇಕಾದ್ರ ಹಗಲು ದೀವ ಟಿಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕಾಗತದ ನೀವು' ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕಳು.

* * * *

ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಮಂಚದ ಬಳಿಗೆ ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶಶಿ ಬಂದಳು. ಅವಳ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ. ಹೆಂಡತಿಯ

ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ಎಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಸಮನೇ ಕಡಾಯಿಗೆ ತಲೀ

ಕುತಿಗಿ ಎಲ್ಲಾ। ಯಾಕ ನೋಡತೀರಿ ನನ್ನs ?'

ಕೊಂಡರು.ಾಕ ? ನೋಡು ಶಶಿ, ಇಷ್ಟ ಛಂದನ್ನ ಕಣ್ಣು, ತೀಡಿದ ಹುಬ್ಬು, ..ಷ್ಟನ್ನ ಮೂಗು, ಕೆಂಪನ್ನ ತುಟಿ, 'ಗುಲಾಬಿಗಲ್ಲ, ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಮೈ, ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು ಇವೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಂಥಾ ಅಪ್ರತಿಮ ಸುಂದರಿ ಶಶಿ ನನ್ನಾಕಿ ಆದಳಲ್ಲಾ ಅಂತ ನೋಡತೀನಿ."

'ಹೋಗ್ರಿ, ನೀವೊಬ್ಬರು. ನಾಟಕದಾಗಿನ್ಹಾಂಗ ಮಾತಾಡತೀರಲ್ರಿ?'

'ಇದು ನಾಟಕ ಅಲ್ಲಾ ಸಿನಿಮಾ ಅಲ್ಲಾ, ಖರೇ ಖರೇ ಅಂತs ಅಷ್ಟ ಸಂತೋಷ ಆಗೇದ ನನಗ."

'ತೊಗೊಳ್ರಿ ಈ ಪಾನಪಟ್ಟಿ ನಿಮಗ, ಇದು ನನಗ."

'ಈ ಕೆಂಪತುಟಿ ಕಂಡಕೂಡಲೆ ನೆನಪಾಗ್ತದ ನೋಡು : ನಾ ಸಣ್ಣಾವಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಒಬ್ಬ ಮುಸುರೀ ತಿಕ್ಕಾಕಿ ಬರತಿದ್ಲು. ಆಕಿ ಹೆಸರು ತುಳಸಿ. ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಭಾಳ ಛಂದ ಇದ್ಲು ಆಕಿ. ಆಕೀನ್ನ ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಮಾತಾಡ್ಸಿ ಅವ್ವ ಕೊಟ್ಟದ್ದ ತಿನಸ ಆಕಿಗೂ ಒಂದಿಷ್ಟ ಕೊಟ್ಟು ಆಕಿ ಹತ್ರ ಆಡಿ ಬರತಿದ್ದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದ ಮ್ಯಾಲೆ ಆಕಿ ಟೈಫಾಯ್ಡ ಆಗಿ ಸತ್ತಳು. ಇನ್ನ ಆಕಿ ನಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಬರೂದಿಲ್ಲ ಅನ್ನೂದು ಕೇಳಿ ಎರಡು ದಿನ ಅತ್ತಿದ್ದೆ.'

ದೇವರು ನಿಮ್ಮಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂಥಾ ನನ್ನಂಥಾಕೀನ್ನಹುಟ್ಟಿಸಿದಾs ಅಂತ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡ್ರಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನ ಆಗತಿದ್ಯೋ ್ರೀ ಏನೋ !'

'ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಆ ದೇವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕಾಳಜಿ ಇರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕಲ್ಲ !'

'ನನ್ನ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯಾನೋ ನಿಮ್ಮಂಥ ಗಂಡನ್ನ ಆ ದೇವರು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಾನ. ಆದ್ರೂ ಚೆಲುವಿಕೀ ಹುಚ್ಚು ಅತೀಯಾಗಿ ರಬಾರ್ದು ನೋಡ್ರಿ, ಮುಖ್ಯ ಗುಣಾ ಛೋಲೋ ಇದ್ರ ಆತು.'

'ಇರಲಿರಲಿ, ಆ ವೇದಾಂತ ಈಗ್ಯಾಕ' ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ದೀಪ ಆರಿಸಿದ.

* * * *

'ಅವ್ವಾ' 'ಅವ್ವಾ' ಎಂದು ಧಾವಿಸಿ ಕರೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ.

'ಏನೋ ಚಂದ್ರೂ ಅಷ್ಟ್ಯಾಕ ಗಡಿಬಿಡಿ ?'

'ಆಕೀ ತವರ್ಮನಿಯಿಂದ ಟ್ರಂಕಾಲ್ ಬಂತು ಅಂಗಡಿಗೆ 'ಲಗೂ ಹೊರಟ ಬರ್ರಿ' ಅಂತ. ಮನೀಕಡೆ ಬರೂದರೊಳಗ ತಾರೂ ಬಂತು. ಅಪ್ಪ ತನಗ ಈಗ ಎಷ್ಟೂ ಪುರಸತ್ತಿಲ್ಲ ಅಂತಾನ. ನೀ ಬರತೀ(ಯೇನವಾ ನನ್ನಕೂಡ. ಹೋಗಿಬರೂಣ ಬಾ ಏನಾಗೇದೋ ಏನೋ."

"ಹಾಂಗ್ಯಾಕ ಗಾಬರ್‍ಯಾಗತೀದಿ ಬಿಡು. ಅಕ್ಕವ್ವಗ ಹೇಳಿಕಳಿಸ್ತೀನಿ ಎರಡ ದಿನ ಬಂದು ಇದ್ದು ಮನೀ ನೋಡಿಕೋ ಅಂತ. ನಾವಿಬ್ರೂ ಹೋಗೋಣ. ಶುಕ್ರವಾರ ಸಂಜೀಹೊತ್ತು–ಏನು ಸುದ್ದಿಯೋ ಏನೋ, ದೇವರ ಮುಂದ ದೀಪಾ ಹಚ್ಚಿ ಬರತೀನಿ."

"ಲಗೂನ ತಯಾರಾಗಬೇಕವಾ; ಎಂಟೂವರಿಗೆ ಗಾಡಿ ಆದ. ನಾನೂ ಸೂಟಕೇಸಿಗೆ ಸಾಮಾನು ತುಂಬತೇನಿ."

ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೂ ಅದೇ ಕಳವಳ ಚಂದ್ರಕಾಂತನಿಗೆ. ತನ್ನ ಶಶಿಗೆ ಏನಾಗಿದೆಯೋ ಏನೋ? ಸ್ಥಳ ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಮಲಗಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವ್ವನಿಗೆ ಮಲಗಲು ಹೇಳಿ ಪೇಪರ ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಅದೂ ಬೇಸರವಾಯಿತು, ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತವರನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹರಟೆ ಹೊಡೆದ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಶಶಿಯ ಹತ್ತಿರವೇ!

ಇವರ ಆಗಮನದ ವಿಷಯ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾವನವರೇ ಸ್ವತಃ ಸ್ಟೇಶನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಕೇಳಿದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ 'ಏನು ಸಮಾಚಾರ?' ಎಂದು. ಅವರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಮ್ಮಿ ಗಂಟಲು ಸರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಮನೆಗೆ ನಡೆಯಿರಿ' ಎಂದರವರು.

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಎದುರಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ಬ್ಯಾಂಡೇಜ್ ಕಟ್ಟಿದ ಶಶಿಯ ದೇಹ. ಮಂಚದ ಹತ್ತಿರ ಧಾವಿಸಿ ಹೋದ. ಅರ್ಧ ಮುಖ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದರ್ಧ ಮುಖವು ಬ್ಯಾಂಡೇಜದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ತನ್ನ ಶಶಿ ಇವಳೇ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಅನುಮಾನವಾಯಿತವನಿಗೆ. ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದ; ಎದೆ ಬಡಿತ ನಿಂತಂತಾಯಿತು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಬಂದಿತು.

"ಚಕ್ಕಲೀ ಕರೀತಿದ್ದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಮುಗದು ಕಡೇ ಒಂದು ಒಬ್ಬಿ ಉಳದಿತ್ತು–ನೋಡ್ರಿ, ಶಶಿ ತಾನೇ ಕರೀತಿನಿ ಅಂತ ಬಂದ್ಲು. ಬ್ಯಾಡ ಅಂದ್ರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎಬ್ಬಿಸಿ ತಾನs ಕೂತಳು. ಎರಡು ಚಕ್ಲಿ ಎಣ್ಣಿಯೊಳಗ ಹಾಕುದರೊಳಗs ವಾಂತೀ ಬಂದಾಂಗ ಆತಂತ. ಬಚ್ಚಲಿಗೆ

ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ಎದ್ದ ನಿಂತಾಳ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲ ಬಂದ್ಹಾಂಗಾಗಿ ಎಣ್ಣಿ ಕಡಾಯಿಗೆ ತಲೀ ಬಡದು ಬಿದ್ದಳು. ಬಲಭಾಗದ ಹುಬ್ಬು, ಎವಿ, ಗಲ್ಲ ಕುತಿಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟದ.' ಶಶಿಯ ತಾಯಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡರು.

"ವಾಂತೀ ಯಾಕ? ಪಿತ್ತೋ ಏನು ಏನರೇ. . ." ಎಂದು ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು ಗೌರಮ್ಮ.

"ಇಲ್ರಿ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಮ್ಯಾಲೆ ಆಕಿ ತಲಿಗೆ ನೀರs ಹಾಕ್ಕೊಂಡಿಲ್ಲಾ – ಒಂದೂವರಿ ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ದಿನಾs ವಾಂತಿಯಾಗತಿತ್ತು. ಬಯಕೀ ಅಂತs ಚಕ್ಕಲಿ ಮಾಡತಿದ್ದೆ. ಆದರ ಈ ಅನಾಹುತದಾಗ ಅದು ಸುಳ್ಳಾತು. ನರ್ಸ ಬಂದಿದ್ಲು ಮುಂಜಾನೆ. ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯೇಕ ಬೆಂಕಿ ಮೈಗೆ ಹತ್ಲಿಲ್ಲಾ. ಇಲ್ಲದಿದ್ರ ಹುಡುಗಿ ಕೈಗೇ ಸಿಗತಿದ್ದಿಲ್ಲ."

ಗಂಡನ ಮುಖ ನೋಡಿದ ಶಶಿ "ಜೀವಂತ ಇರೂದಕಿಂತ ಸುಮ್ಮನs ಹೋಗಿದ್ರ ಛೋಲೋ ಇತ್ತ ನೋಡವಾ" ಎಂದಳು ಕ್ಷೀಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ.

"ಇರಲಿ ಬಿಡವಾ. ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣಾಕಿ, ಆಗೂದದ, ಹೋಗೂದದ. ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಆಡಬಾರದು" ಎಂದರು ಗೌರಮ್ಮ.

ಶಶಿಯ ಒಂದೇ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣು ಬ್ಯಾಂಡೇಜಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಕಡಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾಗಲೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಗೇನೂ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎವೆ, ಹುಬ್ಬು ಹಾಗೂ ಗಲ್ಲ, ಸುಟ್ಟು ವಿರೂಪವಾಗಿತ್ತು.

ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತ. ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಆಘಾತ. ಮಾತನಾಡಲು ಅವನಿಗೆ ಬಾಯಿಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೃದಯ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಬಾಳನ್ನು ನೆನೆದು ಮನಸ್ಸು ಖಿನ್ನವಾಯಿತು. ಗೌರಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಪಾಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಡಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಗೌರಮ್ಮನದು ಹೆಂಗರುಳು. ಸೊಸೆಯ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಅವರ ಮನ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಚೆಲುವೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪಡೆದೆನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿದ್ದ ಚಂದ್ರಕಾಂತನಿಗೆ ಮುಖ ಮುರಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ವಿರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ಮನಸ್ಸಾಗದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಅವಳ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ.

* * * *

ಚಂದ್ರಕಾಂತ ನಿಲುವುಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತ ಟೈ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ.

"ಮ್ಯಾಚ ಈಗ ಮುಗೀತೇನಪಾ ಚಂದ್ರೂ, ಹೊತ್ತಾತು ಹಸಿವಿ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲ?"

"ಹೌದಕ್ಕಾ, ಒಂದೂವರಿ ಹೊಡೀತು ನೋಡು. ಆದ್ರೂ ಹಸಿವಿ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲಾ. ಗೆಳೆಯರು ಕೂಡಿದ್ರು ಇಡ್ಲಿ, ದೋಸೆ ಹೊಡೆದೆವು ಹೋಟೆಲಿನಾಗ."

"ಯಾವಾಗಲೂ ಗೆಳೆಯರು, ಹೊಟೆಲ್ಲು, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮ್ಯಾಚು ಇದರಾಗ ಇರತೀಯಲ್ಲಪಾ; ಸ್ವಲ್ಪ ಮನೀ ಕಡೇ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲ್ಲ!"

"ಯಾಕ? ಈಗೇನಾತು? ಅಪ್ಪ ಊರಿಗೆ ಅದು ಹೋದಾಗ ಅಂಗಡೀ ನಾನs ನೋಡಿಕೋತೀನಲ್ಲ?"

"ಅಂಗಡಿ ಅಲ್ಲಪಾ ನಾ ಅಂದದ್ದು, ಮನೀ ಕಡೇ ಅಂದೆ. ನಾನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವ್ವ ಒಬ್ಬಾಕಿನs ಆಗ್ತಾಳ ಮನ್ಯಾಗ. ಶಶೀನ್ನ ತವರ್ಮನ್ಯಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ವರುಷ ಆತು. ಯಾವಾಗ ಕರಸಾಂವಾ ಇನ್ನೂ?"

"ಮತ್ತ ಮತ್ತ ಆ ಮಾತು ಯಾಕ ಕೇಳತೀರಿ ನನ್ನ? ನನಗ ಆಕೀನ್ನ ಕರಕೊಂಡ ಬರೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲಾ."

ಅವನ ನಿಷ್ಕರುಣೆಯ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ವ್ಯಥಿತಳಾದ ಅಕ್ಕಮ್ಮ,

"ಯಾಕೆ ಚಂದ್ರೂ? ಆಕೀ ನಿನ್ನ ಎಷ್ಟ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡ್ತಾಳ. ನಿನಗ ಎರಡು ಮೂರು ಪತ್ರಾ ಬರದ್ಲಂತ, ನೀ ಉತ್ತರಾ ಸುದ್ದಾ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ನನಗ ಪತ್ರಾ ಬರದು ನಿನ್ನದೊಂದು ಫೋಟೋ ತರಿಸಿಕೊಂಡಾಳ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಅದರ ಮುಂದ ಕೂತು ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡೂದs ಆಕೀ ಕೆಲಸ ಅಂತ ಮೊನ್ನಿನ ಪತ್ರದಾಗ ಬರದಿದ್ಲು. ಭಾಳ ಗುಣವಂತಿ ಹುಡುಗಿ. ನೀ ಬರೂ ಮುಂದ ಆಕೀನ್ನ ಮಾತಾಡ್ಸಿ ಸುದ್ದಾ ಬರಲಿಲ್ಲಂತ. ನನಗ ಅತ್ತು ಪತ್ರಾ ಬರದಿದ್ಲು" ಎಂದಳು.

"ನೀ ಏನs ಹೇಳು, ಆ ಸುಟ್ಟ ಮಾರಿಯಾಕಿನ್ನ ತೊಗೊಂಡು ಏನ ಮಾಡ್ಲಿ ನಾನು? ನನಗ ಆಕೀ ಮಾರೀ ನೋಡಲಿಕ್ಕೇ ಮನಸ್ಸಾಗೂದಿಲ್ಲ."

"ಅಲ್ಲ ಚಂದ್ರೂ ಹಾಂಗನಬಾರದು; ಅದು ರೀತಿ ಅಲ್ಲಾ. ಏನೋ ಕಾಡಾಟಕ್ಕ ಹಾಂಗಾತು. ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷದೊಳಗ ಎಷ್ಟೋ ಸುಧಾರಿಸ್ಯಾಳಂತ; ನೀ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ."

"ಏನ ಸುಧಾರಿಸಿದರೂ ಮೊದಲಿನ ರೂಪ ಬರೂದಿಲ್ಲ ನೋಡು."

"ರೂಪ ರೂಪ ಅಂತ ಬರೇ ಅದನ್ನs ನೋಡಿಕೋತ ಕೂತರ ಹ್ಯಾಂಗ ನೋಡು. ಹೆಣ್ಣು ಜೀವ. ತವರ್ಮನಿಯೊಳಗ ಎಷ್ಟ ದಿನಾ ಅಂತ ಕಳೀಬೇಕು. ನನಗ ಮೂರನೆಯದೂ ಹೆಣ್ಣs ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನ್ರು ಲಗೂನ ಕರೀಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲಾ. ಆವಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭೋಗಿಸೇನಿ. ಅಪ್ಪಗೂ ಅವ್ವಗೂ ನೀ ಹೀಂಗ ಮಾಡೂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರೂದಿಲ್ಲ."

"ಆಕೀನ್ನ ಸಾಕೂದು ಅವರಪ್ಪಗ ಒಜ್ಜಿಯಾಗಿದ್ದರ ಹೇಳ ಅನ್ನು ಅಪ್ಪಗ ಹೇಳಿ ವರ್ಷಾ ಆಕೀ ಖರ್ಚಿಗೆ ಕೊಡಸ್ತೀನಿ."

"ಮನಿಯೊಳಗ ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಡೀತದಂತ ಹಿಂಗೆಲ್ಲಾ ಆಡಬಾರದು. ಮುಂದ ಏನ ಮಾಡಬೇಕಂತೀ ನೀನು? ನಿನ್ನ ವಿಚಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪ ಇವತ್ತ ನನ್ನ ಇಲ್ಲೆ ಕಳಿಶ್ಯಾರ."

"ಹೀಂಗs...."

"ಇಲ್ನೋಡು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು: ಈ ಮಾತು ಇಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣಂದ್ರ ಇವತ್ತ ಮುಂಜಾನೆ ಶಶಿ ಅಪ್ಪ ಬಂದಿದ್ರು. ಅವರಂದ ಮಾತು ನಿನ್ನ ಕಿವೀವ್ಯಾಲೆ ಇಡಬೇಕು ಅಂತ ಅನಿಸೇದ ನನಗ."

"ಏನಂದ್ರು?"

"'ನಮ್ಮ ಶಶಿ ದಿನಾ ಕೊರಗೋದು ನೋಡಿದ್ರ ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಯಾಗ ಸಂಕಟ ಆಗ್ತದ. ಇನ್ನೊಂದು ಲಗ್ನದ ಮಾತು ನೀವೊಂದು ವ್ಯಾಳ್ಯೆ ತಗದ್ರ ನನಗ ಸಿಟ್ಟು ಬರತದ. ನಿಮ್ಮ ಚಂದ್ರಕಾಂತಗ ಏನಾರೇ ಅಪಘಾತ ಆಗಿ ಕುಂಟೋ ಕುರುಡೋ ಆಗಿದ್ರ ನಮ್ಮ ಶಶಿ ಅವನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬ್ಯಾರೆ ಮದವಿ ಮಾಡಿಕೋತಿದ್ದಳೇನು? ನಾ ಭಾಳ ನಿಷ್ಠುರ ಆಗಿ ಮಾತಾಡತೇನಿ. ಅದಕ್ಕ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೀ ಕರುಳು ಒಣಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ ಅಲ್ಲೆ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನ ಕರಸಿಕೋರ್ರಿ' ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರ ತೆಗೆದರು. ಅಪ್ಪಗೂ ಭಾಳ ಕೆಟ್ಟನಿಸಿತು. ನೀ ಇರಾಂವ ಒಬ್ಬ ಮಗ; ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತ್ರಾಸ ಮಾಡಬಾರದಪಾ ಅಂತಾ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ನೀನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡು' ಎಂದು ಅಕ್ಕ ಮೆಟ್ಟಲಿಳಿದಳು."

ಚಂದ್ರಕಾಂತನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅಕ್ಕನ ಮಾತುಗಳೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ನಿಲವುಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡ. ತನಗೇನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ? ಕುಂಟನಾಗಿದ್ದರೆ? ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೆ? ಆ 'ರೆ' ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ತುಂಬಾ ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಕಂಡಿತವನಿಗೆ. ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. ತನಗೇನು ಆಗಿದ್ದರೂ ಶಶಿ ತನ್ನ ಕೈ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಶಶಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಗ ತನಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ಭಾವಚಿತ್ರ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ತಂದು ಕೊಡಬೇಕು, ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶಶಿಯ ಮೊದಲಿನ ಭಾವಚಿತ್ರದತ್ತ ನೋಡಿ "ನಿನಗಿನ್ನೂ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನುಡಿದು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ತಿಳಿಸಲು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋದ.

* * * *

"ಚಂದ್ರೂ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳೂದಿತ್ತು."

"ಏನಕ್ಕಾ? ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಹೊರಟೇನಿ. ಬರೂವಾಗ ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗಿಂದ ಏನರೇ ತರಬೇಕೇನು?"

"ನನಗೇನೂ ಬ್ಯಾಡಪಾ, ಶಶಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಮುಗೀತ ಬಂತು. ಹಾಂಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನಿಯೊಳಗ ಇರಬಾರದು. ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಹೋದರ ಆಕೀ ಆರೋಗ್ಯಾನೂ ಸುಧಾರಿಸ್ತದ. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಸೊರಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾಳ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗ ಕರಕೊಂಡು ಅಡ್ಡ್ಯಾಡಿ ಹಾಂಗs ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಾರಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಚ್ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದs ಇರ್ತದ."

"ಹೂಂ ಇದೊಂದ ಬಾಕೀ ಅದ. ಈ ಕೆಲಸ ನನ್ನಿಂದ ಆಗೂದಿಲ್ಲಾ. ಡಾಕ್ಟರರ ಹತ್ತಿರ ಬೇಕಾದರ ನೀನರ ಅವ್ವರ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗ್ರಿ. ನನ್ನ ಜೊತೀಗೆ ಬ್ಯಾಡಾ."

ಇವರ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತ ಶಶಿ "ನನಗೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲಾ. ಔಷಧ ಯಾಕ? ಡಾಕ್ಟರರು ಯಾಕ? ಏನೂ ಬ್ಯಾಡಾ. ನಿಮಗ ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗತದ ಹೋಗ್ರಿನ್ನ" ಎಂದಳು.

ಬೂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ 'ಮಾಮಾ' 'ಮಾಮಾ' ಎಂದು ಓಡುತ್ತ ಬಂದ ಎದುರು ಮನೆಯ ಸರಿತಾಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಾಕಲೇಟನ್ನಿಟ್ಟ.

ಆದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಅಕ್ಕ, "ಮಂದೀ ಮಕ್ಕಳ್ನ ಕಂಡರ

ಎಷ್ಟ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡತೀ. ನಾಳೆ ನಿನಗೂ ಅಂಥಾ ಹುಡುಗೀನ ಹುಟ್ಟತಾಳೇಳು" ಎಂದಳು.

"ಹೂ, ಇಷ್ಟ ಛಂದನ್ನ ಹುಡುಗಿ ನನಗ ಹುಟ್ಟತದs" ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆನಗುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಹೋದ.

ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರು ನಾದಿನಿಗೆ ಕಾಣಬಾರದೆಂದು ಶಶಿ ಮುಖ ಹೊರಳಿಸಿದಳು.

* * * *

ಶಶಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ನೋಡಲು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಕುತೂಹಲ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾದೊಡನೆಯೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಓಡಿಬಂದಿದ್ದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ. ಸ್ಪೆಶಲ್ ವಾರ್ಡಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವಾಗ ಅವನ ಕಾಲು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಎದೆಯ ಬಡಿತ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥ ಚಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರು ಹನಿ ಮೂಡಿದ್ದವು. ತೊಟ್ಟಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆ ಸರಿಸಿದಾಗ ಅವಾಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ಮಗು ! ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಹೊಸಕಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದ ; ಗಂಡು ಮಗು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲೋ ಕಂಡ ಹಾಗೆ ನೆನಪು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಓ ! ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರ್ಫಿ ರೇಡಿಯೋದ ಜಾಹೀರಾತಿನ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದ. ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ತನ್ನ ಮಗು. ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ ; ಇದು ಶಶಿಯ ಮಗು. ಮೊದಲು ಶಶಿ ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದಳು. ಅವಳದೇ ತದ್ರೂಪು. ಬಿಳಿಯ ಹೊದಿಕೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗು ಹಿಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಿನಂತೆ ಇತ್ತು. ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿದ್ರೆಯ ಜೊಂಪಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದುಸಲ ಮುಗುಳು ನಕ್ಕಿತು. ಚಂದ್ರಕಾಂತನ ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಬಾಗಿ ಅದರ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹಗುರಾಗಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟ. ಶಶಿಯೆಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದ. ಸೋತು ಸೊರಗಿದ ಅವಳು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಒರಗಿದ್ದಳು. ಮಂಚದ ಬದಿಗೆ ಬಂದು ಅವಳ ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ನೇವರಿಸಿದ. ಶಶಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಳು ; ಕಂಬನಿ ಜಾರತೊಡಗಿದವು.

ಆ ಕಂಬನಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಎಷ್ಟು ಅಗೆದರೂ ನೀರು ಬೀಳದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನೂರು ಸೆಲೆಗಳು ಚಿಮ್ಮಿದವು.

ಮಂಜು ಕರಗಿತು

ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈ ತೊಳೆದು ಎದ್ದು ಕೋಣೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟ ರಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಿಕೆ ತಂದು ಗಂಡನ ಕೈಗಿತ್ತಳು ಮಾಲಾ. ಅವಳ ರಸಿಕ ಗಂಡ ಅಡಿಕೆಗೆ ಕೈ ನೀಡದೆ 'ಆ' ಎಂದು ಬಾಯ್ತೆರೆದ. ನಗುನಗುತ್ತ ಅವನ ಬಾಯಿಗೆ ಅಡಿಕೆ ಪುಡಿ ತುಂಬಿದಳು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಸಿಕದಂಪತಿಗಳ ಪುತ್ರ ಮುರಲಿ "ಅಪ್ಪಾ ನೀ ಆಪೀಜು ಹೋಗಬ್ಯಾಡಾ" ಎಂದು ರಾಗವೆಳೆಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೋಹರ "ಅಪೀಜಿಗೆ ಹೋಗದಿದ್ರೆ ಹೆಂಗಪ್ಪಾ, ನಮ್ಮ ಚಾಹೇಬ್ರು ಬೈತಾರ" ಎಂದು ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿದ. ಬೂಟು ಒರೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಲೂ ಇಬ್ಬರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕಳು. ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಉದಾಸೀನ ನಗುವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮ್ಲಾನತೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿತ್ತು. ಮನೋಹರ ಬೂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ನಡೆದ. ಮುರಲಿ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಮಾಲೂ ಗಂಡನ ಕೊಡೆ ಕೈ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಂದಳು. ಗೇಟಿಗೆ ಬಂದು ಚೀಲ ಕೊಡೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುರಲಿಯನ್ನು ಮಾಲೂನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಎರಡು ಚಾಕಲೇಟುಗಳನ್ನು ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮುರಲಿಯ ಕೈಗಿಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದ. ಮಾಲೂನ ಮುಖ ದಿನದಂತೆ ಅರಳಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದನ್ನು ಆತ ಗಮನಿಸಿದ.

"ಮಾಲೂ, ಮೈಯ್ಯಾಗ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲೇನು?"

"ಏನಿಲ್ಲ. ಆರಾಮ ಇದ್ದೀನಿ."

"ಮತ್ತ ಹಂಗ್ಯಾಕ ಮುಖಾ ಸಪ್ಪಗ ಮಾಡೀದಿ, ಹೇಳು? ನಿನಗೇ ನಾರತ್ರಾಸ ಆದರ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ ಎಷ್ಟ ಸಾರೆ ಹೇಳಿಲ್ಲಾ ನಾನಿನಗ?"

"ಕೆಲಸದ್ದು ಏನೂ ತ್ರಾಸ ಇಲ್ಲ. ಹಾಂಗsಸುಮ್ಮನs........"

"ಯಾಕ ಏನು ಚಿಂತೀ ಮಾಡತೀ? ನಿಮ್ಮ ತಾಯೀ ಜೀವನೆನಸತ ದೇನು? ಬೆಳಗಾಂವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾ ನಾಲ್ಕ ದಿನಾ. ಜೋಡಿಗೆ ಮಾಧೂನ ಕಳಿಸಿಕೊಡತೀನಿ."

"ಇಲ್ಲ. ನಾ ಊರಿಗೇನೂ ಹೋಗೂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಇರತೀನಿ."

"ಮತ್ತ ನಿನಗೆ ಏನಾರೆ ಬೇಕಾದ್ರ ಹೇಳು. ಬರುವಾಗ ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ. ಆಗ ತರ್ತೀನಿ."

"ನನಗ ಏನೂ ಬ್ಯಾಡ ಮಾರಾಯ್ರು. ನೀವು ಲಗೂನ ಮನೀಗೆ ಬಂದ್ರ ಸಾಕು. ಅದs ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರ ಆಗ್ತದ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ. ಮುಂಜಾನೆ ಹತ್ತೂವರಿಗೆ ಹೋದವರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಂಜೆ ಏಳಕ್ಕ ಬರ ತೀರಿ. ಅಲ್ಲೀತನಕಾ ನಿಮ್ಮನ್ನ ನೋಡದs ಹ್ಯಾಂಗ ಇರಲಿ ಅನ್ನೊ ದೊಂದs ಚಿಂತಿ ನನಗ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಇರಲಿ. ಅದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕ ಶ್ರಮಾ ಆಗಲಿ. ಒಂದ ಸಾರೆ ನೀವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ತಲಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ 'ಮಾಲೂ' ಅಂತ ಕರದರ ಸಾಕು. ತ್ರಾಸೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲೋ ಮಾಯ ಆಗ್ತದ. ನಿಮಗ ನೋಡಿದರ ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸ, ಗೆಳೆಯರ ಬಳಗ. ಇದ ರೊಳಗ ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಪುರಸತ್ತು ಸಿಗೂದಿಲ್ಲ ಹಿಂಗ ಯಂತ್ರದ್ಹಾಂಗ ಜೀವನ ನಡಿಸಿ ಹ್ಯಾಂಗ ನಕ್ಕೋತ ಇರಬೇಕೋ ಏನೋ........ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಬಂದವು. ಮನೋಹರ ನಕ್ಕು "ಹುಚ್ಚೀs, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅಳತಾ ರೇನ. ನಾನರೇ ಏನ ಮಾಡ್ಲಿ ? ಮುಂಜಾನಿಂದ ಸಂಜೀತನಕಾ ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸಾನs ಆಗ್ತದ. ಈ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಯಾವದರೇ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕ ಹೋಗಿ ಬರೂಣಂತ. ನಿನಗ ಬ್ಯಾಸರಾಗಿದ್ದರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿಬಾ. ನೋಡು ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿಕೋತ ನಿಂತೆ. ಟೈಮು ಆಗಿಹೋಯ್ತು" ಎಂದು ಗೇಟಿಗೆ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದ. ಮುರಲಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚಾಕಲೇಟು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಪನಿಗೆ 'ಟಾ ಟಾ' ಮಾಡಹತ್ತಿದ. ಮಾಲೂ ಗಂಡ ಹೋಗುವದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆ ರಸ್ತೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೊರಳಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಈಚೆಗೆ ತಿರುಗಿದಳು. ಬಗಲಿಗೊಂದು ಚೀಲವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಮಗನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಿಂಗವ್ವ "ಎನ್ರೀ ಅವ್ವಾರs, ಅಪ್ಪಾ ಅವರ್ನೇ ಟೊತ್ತ ನೋಡಕೊಂತ ನಿಂತೀರಲ್ರಿ. ಎಂದೂ ನೋಡದವರಾಂಗ" ಎಂದು ನಕ್ಕಳು. ಮಾಲೂ ನಕ್ಕು "ಹೌದs ಈಗ ಹೋದ್ರ ಒಮ್ಮೇ ಸಂಜೀಗೆ ಬರ್ತಾರ. ಆದಕ್ಕs ನೋಡತಿದ್ದೆ. ನಿನಗೇನು, ಗಂಡ ಯಾವಾ ಗಲೂ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡ್ಯಾಡತಾನ. ಎಲ್ಲಿ ಅದಾನ ಫಕ್ಕೀರ ?" ಹಾ ಎಂದಳು."

" ಹಿಂದಿನ ಬಂಗ್ಲೇದವರ ಮನ್ಯಾಗ ಕಲಾಯಿ ಮಾಡೂವ ಅದಾs ವೇನ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾನ್ರಿ. ನಿಮ್ದೂ ಭಾಂಡೀ ಅದಾವೇನ್ರೀ."

" ಗಂಡನ ನೆನಪು ತೆಗೆದ ಕೂಡಲೆ ಸುದ್ದೀನs ಹಾರಿತೇನs ನಿಂಗವ್ವಾ. ನಮ್ದೂ ಭಾಂಡಿ ಕಲಾಯಿ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೂ ಎಂಟ ದಿನಾ ಆಗಿಲ್ಲಾ" ಎಂದು

ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದಳು ಮಾಲೂ. ಗಂಡನ ಕೂಗು ಕೇಳಿದ ನಿಂಗವ್ವ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಳು.

ಮಾಲೂ ಮುರಲಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು. ಅವಳ ಅತ್ತೆ ರೊಟ್ಟಿ ಮುಗಿಸಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳು ಮುರಲಿಗೆ ಅನ್ನ ಉಣ್ಣಿಸಿ ಮಲಗಿಸಿದಳು. ಅರಿವೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಬೂನು ಹಚ್ಚಿ ಒಗೆದು ಹಾಕಿ ತಾನೂ ಸ್ನಾನ ಊಟ ತೀರಿಸಿ ಅಡಿಗೆಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ಕಾಟಿನ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದಳು. ಓದಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬೇಸರ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ನೋಡಿದರೆ ತನಗಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸುರೂಪಿಯೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನೂ ಗುಣವಂತನೂ ಆದ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಕೈ ತುಂಬ ಸಂಬಳವಿದೆ. ತಾನು ಬೇಡಿದುದೆಲ್ಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾಗಿವೆ. ಅತ್ತೆ ತನಗೇನೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡದೆ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ–ಬೊಗಸೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಈ ಅತೃಪ್ತಿ ಏಕೆ? ನಿಧಾನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು....

ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಜಾಣ ಹುಡಿಗೆ. ವಿದ್ಯಾಪ್ರಿಯರಾದ ಅವಳ ತಂದೆ ಅವಳ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಟ್ಟು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಇಚ್ಛೆಯವರಿದ್ದರು. ಅದೇ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಪಾತ್ರ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಮನೆಗೆಲಸಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ದಿನ ದಿನವೂ ಪುಸ್ತಕಗಳೊಡನೆಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಅವುಗಳ ಒಡನಾಡಿಯಾದಳು. ಕರೆದಾಗ ಹೋಗಿ ಉಣ್ಣುವದು, ಚಹ ಕುಡಿಯುವದು, ತಂದುಕೊಟ್ಟಂಥ ಅರಿವೆ ತೊಡುವದು ಅವಳಿಗೆ ರೂಢಿಯಾಯಿತು. ತಂದೆ–ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ–ತಂಗಿ, ಅಣ್ಣ–ಅತಿಥಿಗಳು ಯಾರೂ ಅವಳ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಗೆ ಅವಳದೇ ಚಿಂತೆ. ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಲೂಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಹಣ್ಣಾದರು ಅವಳ ತಾಯಿ. ಪದವೀಧರಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವಳೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಿಡಲು ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೆದರಿಕೆ. ಅವಳಿಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ತಾಯಿ ಒತ್ತಾಯಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಸುದೈವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆ ಸಲ ರಜೆಗೆ ಊರಿಗೆ ಬಂತಿರುಗುವಾಗ ಅವಳ ಅಣ್ಣ ಮಧುಕರ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಮನೋಹರನನ್ನು

ಜೊತೆಗೆ ಕರೆತಂದ. ಪ್ರತಿಸಲವೂ ತನ್ನೊಡನೆ ಬರಲು ಮನೋಹರನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ಮಧುಕರ. ಆದರೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನೂ ಮನೋಹರ ಇಚ್ಛಿಸಲಾರ. ಮಧುಕರ ತನ್ನ ಮನೆಯವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆನೆಂದೂ ಬೆಳಗಾಂವಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ರಮ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನೆಂದೂ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಈ ಸಲ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ.

ಬಂದ ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ನಾನ ಉಪಾಹಾರ ತೀರಿಸಿದರು. ಮಧುಕರ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಿಯರಾದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಲೈಬ್ರರಿ ತೋರಿಸಲು ಮನೋಹರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಳೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನೂ ತಿರುವಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಲೂ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಬಂದಳು. ಅಂದು ಬುಧವಾರ. ಅವಳಿಗೆ 'ಪ್ರಗತಿ' ಪತ್ರಿಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿರುವದು ಗೊತ್ತಿರದೇ ಅವಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳಿನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವವಳು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಧುಕರ ಅವಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ "ಇವಳು ನನ್ನ ತಂಗಿ ಮಾಲಾ ಈಸಲ F. Y. Arts ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳೆಂದರೆ ಭಾರೀ ಹುಚ್ಚು" ಎಂದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ಮನೋಹರ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ 'ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದ. ಮಾಲೂ ಈಗ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿ ಮೌನವಾಗಿ ಕೈ ಮುಗಿದಳು. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ರೂಪವತಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದ್ದಿತು. ಮುದ್ದಾದ ಮುಖ, ಚೂಪಾದ ಗದ್ದ, ಪುಟ್ಟ ಬಾಯಿ, ತೆಳ್ಳಗೆ ಮಿಂಚಿನ ಬಳ್ಳಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

"ಮನೂ, ನಮ್ಮ ಮಾಲೂಗ ಸಾರಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಬೇಕೊ ಸಕ್ಕರಿ ಹಾಕಬೇಕೊ ತಿಳೀದಿದ್ರೂ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕ ಎಲ್ಲಿ ಇರತದ ಅನ್ನೊದು ನಿದ್ದಿಗಣ್ಣಾಗೂ ಹೇಳತಾಳ ನೋಡು" ಎಂದ ಅಣ್ಣನ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ನಗುತ್ತ ಮಾಲೂ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು :

"ಹೂಂ, ಮುಂಜಾನೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದರಂತ ತಿಳಿದೀ ನೀನು ? ಅದಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಂದ ಶಿಫಾರಸೂ ಸಿಕ್ಕಿತಂತ" ಎಂದಳು. ಮಧುಕರ "ಓಹೋ, ಮನೋಹರನ ಶಿಫಾರಸs ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕ! ಇವತ್ತಿನ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಅಕ್ಕೀ ರವಾದ್ದು ಯಾರ ಮಾಡಿದ್ರೀ ? ನನಗ ಏನೇನೂ ರುಚಿ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ ನೋಡು" ಎಂದ ತಂಗಿಯನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಲು.

"ನೋಡಣ್ಣಾ, ನಾ ಅಡಿಗೀ ಮನ್ಯಾಗ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿಕೊಡೂದs ಒಂದು ದೊಡ್ಡ wonder ಅಂತ ತಿಳದಾಳ ಅವ್ವ. ನೀ ಹಿಂಗ ಸಿಟ್ಟಿ ಗೆಬ್ಬಿಸಿದೆಂದರ ನಾ ಅವ್ವನ ಮುಂದ ಹೇಳತೇನಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಳು ಮಾಲಾ.

ಹೋಗುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಕ್ಕಳು, ಮನೋಹರನ ನೆನಪಾಗಿ. ಅಂದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಮುಖ ಕಿವುಚಿದ್ದರು. ಮನೋಹರನೊಬ್ಬನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದವನು.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಬೆಳದಿಂಗಳೂಟವಾದಮೇಲೆ ಮಧುಕರ ಮಾಲಾನಿಂದ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದ. ಅವಳ ಮಧುರ ಕಂಠಕ್ಕೂ, ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಮನೋಹರ ಮಾರುಹೋದ. ತಿರುಗಿ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಏನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಂತೆ ಭಾರವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ ಮರಳಿದ.

ಮಾಲಾನ ತಂದೆ ಅವಳಂತೆಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಿಗಳು. ಅವಳ ಲಗ್ನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು. ಪೂರ್ತಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ಮಾಲಾ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಮಾಡಿದ್ದು. ಅಣ್ಣನ ಮಾತಿನಿಂದ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಮನೋಹರನ ಅಭಿರುಚಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಳು. ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದೇ ನಿಶ್ಚಿತವಾದರೆ ಮನೋಹರನನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ನಂಬಿದಳು. ಹಾಗೆಂದು ತಂದೆಗೂ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಮಗಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದೆಯೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ತಾಯಿಗಂತೂ ಅದೇ ಆಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮನೋಹರನ ಒಲವನ್ನರಿತ ಮಧುಕರ ತನ್ನ ರಾಯಭಾರ ಫಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟ.

ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನೂ ತಿಳಿಯದ ತಾನು ಗೃಹಿಣಿಯಾದಳು. ಆರು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುರಲಿ-ಪರಿಮಳಾರ ತಾಯಿಯಾದಳು. ತನ್ನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬಿರುನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುವವರಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬಯಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕೂಲತೆ ತನಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು ಇಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಾರದು ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನೇನೂ ಯಾರೂ ತನಗೆ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬಾ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ನಿರಾಶಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಾರಣಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಮುದುಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೊಂದು ದಿನ ಹೀಗೊಂದು

ದಿನ ಕಳೆದು ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಬಿದ್ದುಹೋಗುವದೇ ಜೀವನದ ಸಾರವೆಂದು ತುಂಬಾ ಜುಗುಪ್ಸೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನೋಹರ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದಿರಲು ಅವಳ ಸಂಕಟ ಅಸಹನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಕುಳಿತು ಅತ್ತುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಏಕೆ ಈ ನೋವು? ಈ ದುಃಖ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿದ್ದ ಮುರಲಿಯ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಾ ಕಿಡಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದಳು....

ಎದುರಿಗೆ ಕಾಣುವ ಮನೆಯೇ ವಸುಧೆಯದು. ಬಾಗಿಲು, ಕಿಟಕಿ ಮುಚ್ಚಿವೆ. ಹೌದು, ಅವಳು ನಿನ್ನೆ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಹೇಳಿದ್ದಳು: ತಾನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ರಜೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವೆ. ಇಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಗಾಡಿಗೆ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರಪುರಕ್ಕೆ ಗೆಳತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ಎಂದು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಚೈನೀ ಮಾಡಿ ಬರ್ರಿ ಎಂದು ತಾನು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ವಸುಧಾ 'ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ರಜೆ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಒಳಗೆ ಬಂದ ತಾನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಟೈಪಿಸ್ಟ ವಸುಧಾ ಎಷ್ಟು ಸುಖಿ? ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯಾದಾಗಿನಿಂದ ತಾನು ಗಂಡನೊಡನೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ–ಬೇಡ ಎಂಟು ದಿನ–ಎಂದೂ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಆಫೀಸು, ತನಗೆ ಮನೆ–ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆಗೆಲಸಗಳಿಗೆ ಗಂಟು. ಹೋಗಲಿ, ಎಲ್ಲಿಯೂದರೂ ಸಿನೇಮಾ, ಸಭೆ–ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲಾದರೂ ಬಿಡುವರೇ ಮಕ್ಕಳು? ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತನಗೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ನಿನ್ನೆ ಕಳೆಯಿತು. ಇಂದು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳ ಮುಖ ಮ್ಲಾನತೆಯ ಮುಸುಕು ತೊಟ್ಟಿದ್ದು. ವಸುಧೆಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಮಾಲಾ ಆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದಳು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ತರುಣಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ನೋಡಿ ಮಾಲಾಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಇವಳು ರೋಹಿಣಿ! ವಸುಧಾನ ಗೆಳತಿ. ಅವಳೊಡನೆ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವಾಕೆ. ವಸುಧಾ ಊರಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಇವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಅವಳೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅವಳ ಮನೆಗೇಕೆ ಇವಳು ಬಂದದ್ದು

ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ವಸುಧಾನ ಗಂಡ ದಿನಕರ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ರೋಹಿಣಿ ಒಯ್ಯಾರದಿಂದ ಅವನೊಡನೆ ಏನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ಕುಲು ಕುಲು ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಗೇಟಿನವರೆಗೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ. ಹೋಗುವಾಗ ಅವಳೂ 'ಬಾಯ್ ಬಾಯ್' ಮಾಡಿ 'ನಾಳೆ ಸಂಜೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಲಾಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅವಳ ಮೈ ಉರಿಯಿತು. ವಸುಧಾನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರವೂ ಹುಟ್ಟದಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಇದೆಂಥ ಸ್ವೈರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಎಂದು ಕಿಡಿಕಿಯ ಬಾಗಿಲು ರಪ್ಪನೆ ಹಾಕಿದಳು.

ಕಿಡಿಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಪರಿಮಳೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಮಾಲಾ ಎದ್ದು ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಿ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿದಳು :

ಕಟ್ಟ್ಯಾಣಿ ಕಟ್ಯ್ಯಾಳ । ಕಟ್ಟೀಮ್ಯ್ಯಾಲೆ ನಿಂತಾಳ
ಬಟ್ಟಲಗಣ್ಣ ತಿರುವ್ಯಾಳ । ಪರಿಮಳ
ದಿಟ್ಟಿ ತಾಕ್ಯಾವ ಒಳಗ್ಹೋಗ

ಜೋಗುಳದ ದನಿಗೆ, ತೊಟ್ಟಿಲದ ಜೀಕಿಗೆ ಮಗು ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿತು. ಕೈ ಮಾತ್ರ ಹಗ್ಗ ಜಗ್ಗುತ್ತಲೆ ಇತ್ತು.

ಹೊರಗೆ ಯಾವದೋ ಮಗು ಚೀರಿ ಚೀರಿ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೋ ಜೋರಾಗಿ ಬೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮಗುವನ್ನು. ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು ಮಾಲಾ. ಕಲಾಯಿ ಮಾಡುವ ಫಕೀರನ ಹೆಂಡತಿ ನಿಂಗವ್ವ ಮಗನನ್ನು ದಂಟಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾಲಾ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದಳು. 'ಏ ನಿಂಗವ್ವಾs ಯಾಕ ಹೊಡೀತೀಯಾ ?"

"ನೋಡ್ರಿ ಅವ್ವಾರs, ಈಗ ಲಾಲವಾಲಾ ಮಾರಾಂವಾ ಗಂಟೀ ಬಾರಿಸಿಕೋತ ಹೋದಾ. ತನಗ ಕೊಡಸಬೇಕಂತ ಅಳತಾನ. ಬಾಯಿಂದ ಬೇಡಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದರ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕs ಎರಡು ಹೊಡದೆ." ಎಂದಳು ನಿಂಗವ್ವ ಕೆಟ್ಟ ಮೋರೆ ಮಾಡಿ.

"ಅಲ್ಲs ನಿಂಗವ್ವಾ, ಹಾಂಗ ಹೊಡದ್ರ ಅವಗ ತಿಳೀತದೇನು? ಸುಮ್ಮನs ಅಳತಾನ. ಒಂದು ದಿವಸ ಕೊಡಿಸಿಬಿಡಲಾ ಏನಾತು?" ಎಂದಳು ಮಾಲಾ ಕನಿಕರದಿಂದ

"ಮೊನ್ನೆ ಬೇಡಿದಾ, ಹೋಗಲಿ ಎರಡು ದುಡ್ಡು ಅಂತ ಕೊಡಿಸಿದೆ. ಹಿಂಗ ದಿನಾ ದಿನಾ ಬೇಡಿದರ ಹ್ಯಾಂಗ್ರೀ ಅವ್ವಾರ? ಇವತ್ತ ಒಂದs ಮನೀಯವರು ಕಲಾಯಿ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅದs ಸವ್ವಾರೂಪಾಯಿ ತೊಗೊಂಡು ಅಂವಾ ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಹೋದಾ. ನನ್ನ ಹತ್ರ ಏನೂ ಇಲ್ರೀ" ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಕಣ್ಣೀರು ತೆಗೆದಳು ನಿಂಗವ್ವ.

ಮಾಲಾಗೆ ಏನು ಹೇಳಲೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು ದುಡ್ಡು ತಂದು ಅವಳ ಕೈಗಿತ್ತಳು. ಮಗು ಅಳುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾಯಿಯ ಹಿಂದೆ ಓಡಿತು.

ಮಾಲಾ ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಟೈಂಪೀಸಿನಲ್ಲಿ ಐದುವರೆ ಆಗಿತ್ತು. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಕನ್ನಡಿ ಎದುರು ನಿಂತಳು. ಮನೋಹರ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅವಳಿಗೊಂದು ಸ್ನೋ ಬಾಟಲಿ ತಂದಿದ್ದ. ಅದರ ಬೆಲೆ ಎರಡುರೂಪಾಯಿ. ಅಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ತನಗೆಂದೇ ಗಂಡ ಕೊಂಡು ತಂದಿದ್ದ. ಪಾಪ! ನಿಂಗವ್ವನ ಹತ್ತಿರ ಎರಡು ದುಡ್ಡು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ತಾನೆಷ್ಟು ಸುಖಿ! ತನಗೆ ನಿಂಗವ್ವನಿಗಿದ್ದಂತೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಸುಧೆಗಿದ್ದಂತೆ ಗಂಡನ ವಂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಪೂರ್ಣಪ್ರೇಮ ತನಗೇ ಮೀಸಲು. ಆಚೆಮನೆಯ ರಾಧಾಗಿದ್ದಂತೆ ಅತ್ತೆಯ ಕಾಟವೂ ಇಲ್ಲ. ತಾನು ನಗುನಗುತ್ತ ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅತ್ತೆಗೆ ಸಂತೋಷ. ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಯ ಗಿರಿಜಳಂತೆ ನಿತ್ಯರೋಗಿಯಾಗಿ ಔಷಧಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಎಡತಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದುದು. ತನ್ನಷ್ಟು ಸುಖ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಉದಾಸೀನತೆ, ಈ ನಿಷ್ಕಾರಣ ಅಸಂತುಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲಿಯವು? ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡುದುವಲ್ಲವೇ? ಮಾಲಾನ ಮನಸನ್ನಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಂಜು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕರಗಿತು. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಮುಖ ತೊಳೆದು ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟಳು. ಮನೋಹರ–ನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಆಚೀಚೆ ಎರಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ನಡುವೆ ಗುಲಾಬಿಹೂ ಮುಡಿದಳು. ಮನಸ್ಸು ಆ ಹೂವಿಗಿಂತಲೂ ಹಗುರಾಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯಂತೆ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಯಿ ಯಾವದೋ ಹಾಡನ್ನು ಗುಣುಗುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಮಾಲಾ ಗೇಟು ದಾಟಿ ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿ ನಸುನಕ್ಕಳು.

ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಮನೋಹರನಿಗೆ ಮುಂಜಾನೆ ತನ್ನನ್ನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ ಮಾಲಾ ಇವಳಲ್ಲವೆಂದು ಹಾಯೆನಿಸಿತು.

ಪಂಚ ಕನ್ಯೆಯರು

"ಅಬ್ಬಾ ಏನು ಸೆಕೆ! ಈಗ ಫೆಬ್ರುವರಿ ತಿಂಗಳು ಸುರೂ ಆಗೇದ, ಈಗಲೇ ಇಷ್ಟು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪ ಆದರ ಮೇ ತಿಂಗಳದಾಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಇನ್ನ" ಎಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ. ಶರಟು ಬೆವರಿನಿಂದ ತೊಯ್ದಿತ್ತು. ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಕೂದಲೂ ಬೆವರಿನಿಂದ ಹಸಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಟವಲನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಖ ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಗಡಿಯಾರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಗಂಟೆ ನಾಲ್ಕಾಗಿತ್ತು. "ನಾ ಮಲಕೊಂಡ ಎರಡ ತಾಸಾತೇನು ಆಗಲೇ? ಇನ್ನೂ ಚಹಾ ಯಾಕಮಾಡಲಿಲ್ಲಾ. ಸುಮೀ ಏ ಸುಮಿ ಚಹಾಕಿಡು."

ಒಳಗಿನಿಂದ ಉತ್ತರವೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮಿತ್ರಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವದು ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇಂದು ಅವಳ ಗೆಳತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿಶಿಣ ಕುಂಕುಮವಂತೆ; ಅದರಜೊತೆಗೇ ಊಟದ ಆಮಂತ್ರಣವೂ ಇತ್ತು. ಆ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನವದಂಪತಿಗಳವರು. ಆದರೆ ಇಂದು ಗೌರಿ ಕೂಡ್ರಿಸಿದ ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಗೆಳತಿ ಅವಳೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಆಮಂತ್ರಣವಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುಮಿತ್ರೆ ಗಂಡನಿಗೂ ಸಿಹಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿ ತಾನು ಸಂಜೆ ಬೇಗನೆ ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ತಾಸಾದರೂ ಬೇಕು. ಈಗ ತಾನು ಎದ್ದು ಚಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಅದೇನು, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಸ್ಟೋವಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳೇ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಚಹಕ್ಕಿಂತ ತಂಪು ಪಾನೀಯ ಹೆಚ್ಚು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿತು ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿಗೆ. ಎದ್ದು ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ತಲೆಗಷ್ಟು ನೀರು ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕ. ಒಂದು ಗ್ಲಾಸು ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಸೈರಪ್ ಸೇರಿಸಿ ಕುಡಿದ. ಒಣಗಿದ ಗಂಟಲು ಮುಸಿ ನುಂಗಿದ ಒತ್ತುಗರಡಾಯಿತು. ಕಾದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲ ಮಳೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಇಂಗಿಹೋಯಿತು. ಸರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ಲಾಸು ತುಂಬಿ ಕುಡಿದ. ಸ್ವಲ ಹಾಯೆನಿಸಿತು. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕು, ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದ. ಕಪಾಟಿನ ಮೇಲೆ

ಇಟ್ಟ ಆಲ್ಬಂ ಕಂಡಿತು. ಅದನ್ನೇ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

ಮೊದಲ ಪುಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಫೋಟೊ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಿನವು ಒಂದೆರಡು. ಕಾಲೇಜಿನ ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಪಿಕ್‌ನಿಕ್‌ಗೆ ಹೋದಾಗಿನವು ಒಂದೆರಡು.

ಎರಡನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನವೇ. ಎನ್. ಸಿ. ಸಿ. ಡ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸೈಜ ಫೋಟೋ, ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟದ ತಂಡದವರೊಡನೆ ತೆಗೆಸಿದ್ದು.

ಮೂರನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ತಾನು ತೆಗೆದ ಇತರರ ಫೋಟೋಗಳು. ಒಂದು ತನ್ನ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳದು. ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಅಕ್ಕನದು ಇನ್ನೊಂದು. ಕಕ್ಕನ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಮಗುವನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ತೆಗೆದ ಫೋಟೊ ಮತ್ತೊಂದು.

ಆಲ್ಬಮ್ಮಿನ ಪುಟಗಳನ್ನು ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಿರುವಿದಂತೆ ಅವನ ವಿಚಾರ ಹಿಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೋಡಿತು. ಎದುರಿನ ಪುಟದ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರ ಬರಬರುತ್ತ ಮಸುಕಾಯಿತು. ಸಿನಿಮಾ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭವಾದೊಡನೆಯೆ ಲೈಟು ಆರಿಸಿದಂತೆ ಎದುರಿಗಿರುವ ಭಾವಚಿತ್ರ ಮರೆಯಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಣ್ಣೆದುರು ಮೂಡಿತು.

....ತಾನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದುದು ಆಗಲೇ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನೊಡನೆ ಆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಂದೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅವರ ಮನೆ ಮೆಟ್ಟಲು ಹತ್ತಿದೊಡನೆ ಹಿರಿಯ ಮನುಷ್ಯರೊಬ್ಬರು–ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆ–ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಆದರದ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿದರು. ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪರಿಚಯವಂತೆ. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮಾತುಕತೆಯಾದಮೇಲೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ರವೆಉಂಡಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಚಹ ಬಂದಿತು. ಮೊದಲ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟೊಡನೆ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆ "ಇದು ನಮ್ಮ ಅಹಲ್ಯಾನೇ ಮಾಡಿದ್ದು. ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಂತೂ ಪಳಗಿದ ಕೈ" ಎಂದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬರಿದು ಮಾಡುತ್ತಾ "ಭೇಷ್ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು! ಉಡುಪಿ ಅಂಗಡಿಯವರೂ ಝುಕ್ಕಿಸಿದರು" ಎಂದು ಬಾಯ್ತುಂಬಾ ಹೊಗಳಿದರು. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ

ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ "ರಾಯರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ" ಎಂದು ಅನುಮಾನ ತೋರಿದರು. "ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಬಹಳ ರುಚಿಕಟ್ಟಾಗಿದೆ" ಎಂದೆ. ರಾಯರ ಮುಖ ಅರಳಿತು. ನಿಜಕ್ಕೂ ತಿಂಡಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ದಿನವೂ ಇಂತಹ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಿಸುವವಳೇ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಬಂದರೆ–ಎಂದು ನೆನೆದುಕೊಂಡು ಮನದೊಳಗೇ ನಕ್ಕೆ.

ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಜರಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಹೂವಿನ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಳು ಹುಡುಗಿ. ನನ್ನ ಮಾವ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದರು. ಹುಡುಗಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ 'ಅಹಲ್ಯಾ' ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕತ್ತೆತ್ತಿದಳು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರ ಹನಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು, ಅಗಲವಾದ ಮೂಗು, ದಪ್ಪ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಕ ರೂಪು ಎಂದೇನೂ ನನಗೆನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾವ "ಓದಲು ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ" ಎಂದರು. ಹುಡುಗಿಯತಂದೆ "ಕ್ಷಮಿಸ್ರಿ, ಅವಳಿಗೆ ಓದುವ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಎರಡು ಇಯತ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆ ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಕೆಲಸ, ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಓದಲು ಬಿಡುವೇ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಓದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇನು ಮಾಡುವದಿದೆ ಹೇಳ್ರಿ, ಮನೆಗೆಲಸ ಬಂದರೆ ಸಾಕು" ಎಂದರು. ನನ್ನ ಮಾವ, ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇಬ್ಬರೂ 'ಹೌದು ಹೌದು' ಎಂದು ತಲೆಹಾಕಿ "ಆಯಿತು ಇನ್ನು ಹೋಗಬಹುದಲ್ಲ" ಎಂದರು. ಅಹಲ್ಯಾ ಎದ್ದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟಳು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬಾರದೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಸಡಿಲಿ ನಾನು ಅವಳ ಬೆನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿದೆ. ಕಪ್ಪಾದ, ಹೊಳೆಯುವ ಉದ್ದವಾದ ಕೂದಲಿನ ಜಡೆ ಮೊಳಕಾಲನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಿತ್ತು. ಆಗ ಅದೊಂದೇ ನನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು....

ಅವನಿಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆಯೆ ಅವನ ಕೈ ಆಲ್ಬಮ್ಮಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಪುಟವನ್ನು ತೆರೆಯಿತು.

....ಮನೆಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆ ನನಗೆ ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ನಾನು ಬಂದದ್ದು ಕನ್ಯೆಯ ಮನೆಗೋ ಅಥವಾ ಲಲಿತಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೋ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಸೋಫಾ, ಕುರ್ಚಿ, ಟೇಬಲ್, ಟೀಪಾಯ್, ರೇಡಿಯೋಸೆಟ್ಟು ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಣ್ಣದ ಕಸೂತಿಯ ಅರಿವೆಗಳು. ಬಾಗಿಲ ಪರದೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಮಖಮಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಜರದ ಹೂವು ಹಾಕಿದ ಫೋಟೋಗಳು ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂಕಸೂತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಡಿಸಿದ ಫೋಟೋಗಳೂ

ಇದ್ದವು. ಚಹ ಬಂದಿತು ತಿಂಡಿಯೊಡನೆ ಟ್ರೇದಲ್ಲಿ. ಟ್ರೇದಲ್ಲಿಯೂ ಕಸೂತಿಯ ಅರಿವೆ. ಹುಡುಗಿ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಮೈಮೇಲಿ ಸೆರಗು, ದಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಜಾರ್ಜೆಟ್ ಸೀರೆ. ಬ್ಲಾಜಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಕನ್ನಡಿ ಹಚ್ಚಿ ಕಸೂತಿ ತೆಗೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರು ದ್ರೌಪದಿ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇಂಗ್ಲೀಷು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಇಯತ್ತೆ. ಮುಂದೆ ಕಲಿಯಲು ಮನಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಓದಿದಾಗ ಕಲಿತುದನ್ನೂ ಮರೆತಿದ್ದಹಾಗೆ ಕಂಡಿತು. "ನಮ್ಮ ದ್ರೌಪದಿಯ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ನಾಜೂಕು. ಕಸೂತಿ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕಲತಾಳ. ಪರೀಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಅವಳಿಗೇ ಮೊದಲನೇ ನಂಬರು. ಇಲ್ಲಿ ವನಿತಾ ಮಂಡಲದವರು ನಡಸೂ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನದೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಮೊದಲನೇ ಬಹುಮಾನ. ಅವಳು ಹೆಣೆಯಲು ಕುಳಿತರೆ ಊಟ, ನಿದ್ರೆಗಳ ಪರಿವೆಯೂ ಇರೂದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ಅವಳಿಗೆ ಹೆಣಿಕೆಯದು" ಎಂದು ದ್ರೌಪದಿಯ ತಂದೆ ಮಗಳ ಕಸೂತಿ ಪುರಾಣವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತ ಮಾಡಿದರು. ಮಧ್ಯಮ ತರಗತಿಯ ನಾನು ಇಂತಹ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಡಿಗೆಯ ಆಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಬಟ್ಟೆ ರೇಶಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಎದ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ದ್ರೌಪದಿ ನನ್ನನ್ನು ಒಂದುಕ್ಷಣ ನೋಡಿ ಆಚೆಗೆ ಹೊರಳಿದಳು. ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು !....ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಾತ್ರ....

ಮತ್ತೊಂದು ಪುಟ ಮುಗುಚಿಕೊಂಡಿತು.

...."ಇವಳು ನನ್ನ ಮಗಳು ಸೀತಾ. ಈ ಸಾರೆ ಇಂಟರ ಪಾಸಾಗಿ ಜ್ಯೂನಿಯರ್ ಬಿ. ಏ. ದೊಳಗೆ ಇದ್ದಾಳ" ಕನ್ಯೆಯ ತಂದೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ ಎರಡೂ ಗಿಡ್ಡ ಜಡೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೂಕಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು ಸೀತಾ. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೈತುಂಬಾ ಬಳೆಗಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ರಿಷ್ಟ ವಾಚು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಗತಿಶೀಲರ ಮುಂದೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರಬಾರದೆಂದುಕೊಂಡು "ಬಿ. ಏ. ಕ್ಕೆ ಏನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ?" ಎಂದೆ. "ಫಿಲಾಸಫಿ ಮತ್ತು ಸೋಸಿಯಾಲಜಿ. ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವೇನಿತ್ತು ಎಂ. ಏ. ಗೆ ?" ಎಂದಳು ಆ ಕಾಲೇಜುಕುವರಿ. "ನನ್ನದು ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ. ಆದರೆ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೇ ಗೃಹಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದಲ್ಲ" ಎಂದು ಮಾತುಹಾರಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೆ

ಬಂದಿತು ಸೀತಾನಿಂದ ಮಾರುತ್ತರ: "ಅದರಲ್ಲೇನು ಬಿಡ್ರಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಪದವೀಧರರಾಗಿ ದುಡಿದು ಸಂಬಳ ತಂದರೆ ಆಳುಗಳಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ ಯಾಕೆ ಬೇಕು?" ಎಂದು ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಳು ಸೀತಾ. ಅವಳ ಕ್ರೇಪ್ ಸೀರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಬಿಳಿಯ ಗಂಜಿಯ ಲಂಗದ ಮೇಲಿನ ಎಂಬ್ರಾಯ್ಡರಿ ಕೆಲಸ, ಲೇಸು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ ತನ್ನ ಬಳಗದ ಉಪಚಾರ, ತಾಯಿತಂದೆಯವರ ಸೇವೆಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು. ಇನ್ನು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದೆ. ತಂದೆಯೊಡನೆ ಅವಳೂ ಎದ್ದು ನಗುತ್ತ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ನಗೆ! ....ಅವಳ ಆ ತುಂಟ ನಗೆ....ಮುಂದಿನ ಪುಟವನ್ನು ತೆಗೆದೊಡನೆಯೆ ಕಿವಿಗೆ ವೀಣಾನಾದ ಕೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

.... ಕನ್ಯೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಕಾರುಬಂದಿತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು. ನಮ್ಮೊಡನೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ತಂಗಿಯೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಕಾರು ಸುಂದರವಾದ ಹೂದೋಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಭವ್ಯವಾದ ಬಂಗಲೆಯ ಎದುರು ನಿಂತಿತ್ತು. ಜರಿ ಪೇಟದವರು ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿದರು. ಅವರೇ ನಮ್ಮ ಮಾವ—ಅಲ್ಲಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆ ಇರಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡೆ. ದೊಡ್ಡ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಮರದ ಸುಂದರ ಸೋಫಾ ಸೆಟ್ಟು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಮ್ಯಾಟು, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೆವನ್ ವಾಲ್ವುಳ್ಳ ರೇಡಿಯೋ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಗುಂಯ್‌ಗುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವಂತಿತ್ತು ಮನೆಯ ಅಲಂಕಾರ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಚಹಾಪಾನ. ಉಳಿದವರಂತೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಚಹ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾವೇ ಡೈನಿಂಗ್ ಹಾಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಸ್ತು, ಕಾಜಿನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನೇ ಬೆರಗಾದೆ. ವಿಧವಿಧದ ತಿಂಡಿಯ ರುಚಿ ನೋಡುವದಾಯಿತು.

ಮತ್ತೆ ಹೊರಗಿನ ಹಾಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಯಜಮಾನರು ರೇಡಿಯೋ ಬಂದುಮಾಡಿ, "ಏ ಹಣಮಾ ವೀಣೆ ತಂದು ಇಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಕಾ ಅವರು ಬರಬೇಕಂತ ಹೇಳು" ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ವೀಣೆ ಬಂದಿತು. ಹಿಂದೆಯೇ ಸರ ಸರ ಸೀರೆಯ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಮೋರೆ ಮೇಲೆತ್ತಿದವನು ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಕರಿಯ ಚಂದನದ ಗೊಂಬೆ ಕಂಡಂತಾಯ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಯ ಕಲೆ

ಗಳು ಬೇರೆ. ಕರಿಯ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿ ಜರದಂಚಿನ ಸಿಲ್ಕಿನ ಸೀರೆ, ಹೊಳೆಯುವ ಹರಳಿನ ಆಭರಣಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ಹೆಸರು ತಾರಾ. ತಾರಾಳ ಮೈಮೇಲಿನ ಚಿನ್ನ, ಆ ಬಂಗಲೆ, ಆ ಕಾರು, ಆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಬರೀ ಗೋಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ, ವೀಣೆಯೊಡನೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಇಂಪಾದ ಮಂಜುಳ ಧ್ವನಿ!....

ಕೊನೆಯ ಪುಟ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತು....ಅವಳ ಮನೆಯವರು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರು. ಅವಳ ತಂದೆ, ವಯಸ್ಸಾದ ಅಜ್ಜಿ, ಬಹಳ ಆಚಾರವಂತರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ, ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಬಹಳ. ದಿನವೂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಅವಳ ಮನೆಯ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಕನ್ಯೆ ನೋಡಲು ಹೋಗುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಬಂದವು. ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಚಹ ಸಿಗದೆ ಪಾನಕದ ಆತಿಥ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಯ ಅರಿವು ಆದೀತು. ಕನ್ಯೆ ಬಂದು ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಮಣೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೆಸರು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಮಂಡೋದರಿ' ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು. ನಾನು ತಲೆಯೆತ್ತಿನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಣ್ಣು ತೆಗೆಯದಾದೆ. ಎಂಥ ಸೌಂದರ್ಯ! ಅಬ್ಬಾ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಮಾಟವಾದ ಹಣೆ, ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿದ ಹುಬ್ಬು, ಉದ್ದವಾದ ಎವೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಪ್ಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ನೀಳವಾದ ಮೂಗು, ಕೆಂಪಾದ ತೆಳ್ಳನೆಯ ತುಟಿಗಳು, ಸಣ್ಣಬಾಯಿ, ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದ ಗದ್ದ, ಗೌರವರ್ಣ, ನನಗಂತೂ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಂತೆನಿಸಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಲ್ಕನೆ ಇಯತ್ತೆಯವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ದೇವರ ಭಜನೆಯನ್ನು ಹಾಡಿದಳು. ಧ್ವನಿ ಇಂಪಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಆ ರೂಪವತಿಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಹುಡುಗಿಗೆ ಉಡಿ ತುಂಬಲು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ನನ್ನ ಅಕ್ಕ ಇದುವರೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ನಾನೇನೋ ನುಂಗಿಬಿಡುವವನಂತೆ ದುರುದುರು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನಂತೆ. ಆದರೆ ಜಾತಕ ಕೂಡಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಜ್ಜಿ, ಸ್ವತಃ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟರು. ಮಂಡೋದರಿಯ ಆ ರೂಪ!........

ಅಹಲ್ಯಾ-ದ್ರೌಪದಿ-ಸೀತಾ-ತಾರಾ-ಮಂಡೋದರಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರನ್ನು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ:

"ಪಂಚಕನ್ಯಾನ್ ಸ್ಮರೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಮಹಾಪಾತಕ ನಾಶನಂ"....

ಶ್ಲೋಕ ನೆನಪಾಗಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿಗೆ ನಗೆ ಉಕ್ಕಿಬಂದಿತು. ಅವನ ನಗುವಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕುಲುಕುಲು ನಗುತ್ತ ಸುಮಿತ್ರಾ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಳು.

ಸುಮಿತ್ರಾ ಅವನ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗಳು. ಈಗ ಅವನ ಗೃಹ ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

[೧೯೩೦]

ದೂರದ ಗುಡ್ಡ

ಟ್ರನ್ ನ್ ನ್ ನ್ ನ್ ನ್ ....

ಅಲಾರಂ ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಸರಸೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮುಸುಕು ಸರಿಸಿ ಅದರ ಸದ್ದು ಅಡಗಿಸಿದಳು.

ಗಂಟೆ ಐದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೇಳಲು ಮೈ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊರಳಿದಳು. ಬೆನ್ನು, ನಡ, ಕೈಕಾಲು ತುಂಬಾ ನೋವು. ಈಗ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಊಟ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದೊಡನೆಯೇ ವಾಂತಿ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಹೋದರೆ ಸರಿ, ವಾಂತಿ ಸುರುವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅವಳೇನು ಹೊಸಬಳೇ? ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತಿರುವದು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಈಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಲ ಅಲ್ಲವೆ? ಮೂರು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಈಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜೀವ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ನೋವು; ಈ ಸಂಕಟ ಎಲ್ಲ; ಮಗ್ಗಲು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಮಾವನವರು ಕೆಮ್ಮುವದು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು.

ಗಂಟೆ ಈಗ ಐದೂವರೆ. ಈಗ ಏಳಲೇಬೇಕು. ಕುಮಾರ, ಸುಂದರಿ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ಬೇಗನೆ ನೀರೊಲೆಗೆ ಉರಿ ಹಾಕಿ ಚಹ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಎದ್ದಳು. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ತೊಳೆಯುವಾಗ ಧಡ್....ಧಡ್.... ಭುಕ್....ಭುಕ್.... ಟ್ರೇನಿನ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿತು ಸಮೀಪದ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ. ಅದು ಒಂದು ಯಂತ್ರ. ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಮನಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೈಕಾಲು ಹೇಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ—ತಾನೂ ಒಂದು ಯಂತ್ರವೇ ಎಂದುಕೊಂಡಳು ಸರಸೂ.

ಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಟ ಕುಮಾರ ತನ್ನ ಅಂಗಿ ಹರಿದಿದೆ ಎಂದು ತಕರಾರು ತೆಗೆದ. ಕಪ್ಪು ಬಸಿ ತೊಳೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಅವನ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಹೊಲಿದುಕೊಟ್ಟಳು. ಸುಂದರಿ, ತಮ್ಮ ಅಕ್ಕಾ ಅವರು ಸೀಸ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ತಾ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಕೊಡು ಎಂದು ಜಗಳ ತೆಗೆದಳು. ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜಿನ ಡ್ರಾದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಂದು ಸುಂದರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದು ಅವಳ ತಂದೆಯದೆಂದೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯದೇ ತಿರುಗಿ ತರಬೇಕೆಂದೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳಿದಳು ಮಗಳಿಗೆ ಸರಸೂ.

"ಒಂದು ಇನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ ಲೆಟರ್ ತಂದು ಕೊಡಿ" ಸರಸೂ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದಳು.

"ಯಾಕs? ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣಾಗ ಬರೀತಿಯೇನು? ನಾ ಎಲ್ಲಾ ವೊನ್ನೆ ವೊನ್ನೆ ಬರದೀನೇಳು".

"ಅಣ್ಣಾಗ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಶೀಲಾಗ ಬರೀಬೇಕಾಗಿತ್ತು."

"ಆಗಲಿ ತರ್ತೀನಿ"

ಆಗಲಿ ಎಂದಮೇಲೆ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಕಳೆದಿದ್ದವು. ತಡೆಯ ಲಾರದೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದಳು.

"ಏನು ದೊಡ್ಡ ಅರ್ಜೆಂಟ ಆಫೀಸ್ ಕೆಲಸ ಇದ್ದಾಂಗ ಬೆನ್ನಹತ್ತೀ ಯಲ್ಲಾ. ಬರಿಯೂವಂತಿ, ನಾಳೆ ತರ್ತೀನಿ."

ಮತ್ತೆ ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಇನ್‌ಲ್ಯಾಂಡಲೆಟರ್ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು ಸರಸೂಗೆ. ಒಂದು ಸಣ್ಣಮಾತಿಗೂ ಗಂಡನನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕು ತಾನು. ಗೆಳತಿ ಶೀಲಾ ತಾನೇ ದುಡಿದು ಹಣ ತರುವವಳು, ಅವಳೆಷ್ಟು ಸುಖಿ ಎಂದು ಕೊಂಡಳು ಸರಸೂ.

ಹೆರಿಗೆಗೆ ತವರುಮನೆಗೆ ಬಂದ ನಾದಿನಿ ಲಲಿತಾ ಅಣ್ಣ ಎದ್ದು ಚಹ ಕುಡಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಏಳುವವಳು. ಅವಳಿಗೆ ದಿನ ತುಂಬಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಇದು ಅವಳ ತವರುಮನೆ. ಅವಳು ಸರಸೂಗೆ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗು ವದಿರಲಿ, ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಇವಳಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದೊಂದು ಉಪಕಾರಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಾವನವರು ಎದ್ದು ಬಚ್ಚಲುಕೋಣೆಗೆ ಹೋದದ್ದು ನೋಡಿ ಸರಸೂ ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಚಹಕ್ಕಿಟ್ಟಳು. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾದಿನಿಯನ್ನು ಕರೆಯಬಾರದೆಂದು ತಾನೇ ಒಯ್ದು ಚಹ ಕೊಟ್ಟಳು ಮಾವನವರಿಗೆ. ಕೊಟ್ಟುಬಂದು ಇನ್ನೂ ಅಡಿಗೆಯಮನೆ ಮುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. "ಚಹಾ ಆರಿ ಹೋಗೇದ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾಸಿಕೊಡಬಾರದಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿದ್ದು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸರಸೂನ ಕಾಲುಗಳು ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸಿದವು. "ಚಹಾ ಆರಿಹೋಗೇದ" "ಜಳಕಕ್ಕ ನೀರು ಹವಣಿ ಇಲ್ಲಾ" "ನನ್ನ ಪಂಚೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಒಗದಿಲ್ಲಾ" "ನನ್ನ ವಾಕಿಂಗ್ ಸ್ಟಿಕ್ ಹುಡುಗ್ರು ಎಲ್ಲಿಟ್ಟಾರ" ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮಾವನವರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಗೊಣಗಾಟಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವ ಹೊಣೆಯೂ ಸರಸೂಳದೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಚಹ ಬಿಸಿ ಮಾಡಿ ಮಾವನ

ವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಂದು ಒಲೆಯ ಉರಿ ಸರಿ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಲಲಿತೆ ನಡುಮನೆಯಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದಳು: "ಅತ್ತಿಗೀ ನನಗೊಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹಾ ಇದ್ದರ ಕೊಡ್ರಿ; ಆಗಳೆ ಯಾಕೋ ಕುಡಿದಾಂಗs ಆಗಲಿಲ್ಲ." ತನಗಾಗಿ ಎಂದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಚಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನಾದಿನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಇನ್ನು ಮತ್ತೆ ತನಗೆಂದು ಚಹಕ್ಕಿಡಲು ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ. ಗಂಡನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತಾಗುವದು, ಸರಿ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು.

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೂಗಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. "ಸುಂದರೀ" ಎಂದು. "ಯಾರವರು? ಸುಂದರಿ ಇಲ್ಲಾ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋದ್ಲು" ಎಂದಳು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಿಂದಲೇ.

"ನಾನ್ರೀ ಶೀಲಾ, ಸಾಲೀಗೆ ಕರೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ ಸುಂದರೀನ. ಹೋಗ್ತೀನಿ"

ಶೀಲಾ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ತನ್ನಗೆಳತಿ ಶೀಲಾನ ನೆನಪಾಯಿತು ಸರಸೂಗೆ. ಶೀಲಾಗೆ ಇಂಥಾ ಜೊಂಜಾಟ ಇಲ್ಲಾ. ಆರಾಮ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ದುಡದ ಬರತಾಳ, ಚೈನಿಯಿಂದ ಇದ್ದಾಳ ನೋಡು ಎಂದುಕೊಂಡಳು ಸರಸೂ.

ಗಂಡ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಬೂಟು ಕಟ್ಟಿ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿದಾಗ 'ಪೋಸ್ಟ' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು ಸರಸೂಗೆ. ಪತ್ರವನ್ನು ಒಡೆದು ಓದಿದ ಗಂಡ ಒಳಗೆ ಬಂದು "ರಾಜೂ–ರಾಜೇಶ್ವರಿ, ಸರಸೂಗೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು–ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಲಗ್ನ ಇದೇ ೨೩ಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತ ಮಾಡಿದ್ದಾರಂತ. ಬರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ಅಂತ ಭಾಳ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಪತ್ರಾ ಬರದಾನ. ನಿನ್ನ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ದಿನ ಮೊದಲs ಕಳಿಸಬೇಕಂತ" ತೌರಿನಿಂದ ಹರ್ಷದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸರಸೂನ ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಗಂಡನ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. "ಆದರ ಲಲಿತಾ ಹೆರಿಗೆಗೆ ಬಂದಾಳ. ಅವಳಿಗೆ ದಿನಾ ತುಂಬ್ಯಾವ. ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟರ ಈ ಮನಿಯೊಳಗ ಹೆಂಗಸರ‍್ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೂದು ಅವರಿಗೂ ಗೊತ್ತs ಅದ. ಅದಕ್ಕ ಈಗ ನಿನ್ನ ಕಳಸೂದು ಆಗೂದಿಲ್ಲಾ. ರಜಾ ತೊಗೊಂಡು ಮದಿವೀ ದಿನಾ ನಾನs ಬರತೀನಿ ಅಂತ ಅವರಿಗೆ ಬರೀತೇನಿ; ಹೌದೋ ಅಲ್ಲೋ?" ಸರಸೂನ ಅರಳಿದ ಮುಖ ಮತ್ತೆ ಬಾಡಿತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಿ "ಹೂಂ ಹಂಗs ಬರೀರಿ" ಎಂದಳು. ಹಾಗೆ ಅನ್ನದೇ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

"ಲಲಿತಾ ಹಡೆದು ಗಂಡನ ಮನೀಗೆ ಹೋದವ್ಯಾಲೆ ನೀನೂ ಸ್ವಲ್ಪ

ದಿವಸ ತವರು ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇದ್ದ ಬರುವಂತೆ" ಅನ್ನುತ್ತ ಗಂಡ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಮುಂದಿನ ಮಾತು ಮುಂದೆ. ಈಗ ಅಣ್ಣನ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ ಸಡಗರ, ಸಂಭ್ರಮ ಆಮೇಲೆ ಸಿಕ್ಕೀತೆ? ಎಲ್ಲಾ ಬಳಗದವರೂ ಕೂಡಿ ರುತ್ತಾರೆ. ಮಾತು, ಹರಟೆ, ಚೇಷ್ಟೆ, ನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವವೆ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ಸರಸೂನನ್ನು ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದು ಎಚ್ಚರಿಸಿತು. ದೇವರ ಗಂಟೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಮಾವನವರ ಪೂಜೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತೆಂದು ಅವರ ಊಟದ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ ನಡೆದಳು ಸರಸೂ.

ಮಾವನವರಿಗೂ, ಲಲಿತೆಗೂ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆ ಯಿಂದ ಬಂದ ಕುಮಾರ, ಸುಂದರಿಯರಿಗೂ ಉಣಬಡಿಸಿ ತಾನೂ ಊಟ ಮಾಡಿದಳು. ಮೇಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿ ಬಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾದಳು.

* * * *

"ಯಾಕs ಲಲಿತಾ ಮಾರಿ ಸಣ್ಣ ಮಾಡೀದಿ. ಹೊಟ್ಟಿ ನೋಯ್ತ ದೇನು?" ಎಂದು ನೆರೆಮನೆಯ ಶ್ಯಾಮಲಾ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಕಂಡು.

"ಇಲ್ರಿ ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲಾ"

"ಮತ್ತ ಕಣ್ಣಾಗ ನೀರ್ಯಾಕ ಬಂದಾವ? ಹೊಟ್ಟಿ ನೋಯ್ತಿದ್ದರ ಹೇಳು; ಲಗೂನ ದವಾಖಾನಿಗೆ ಹೋಗೂವಂತೆ.

"ಇಲ್ರಿs. ಯಾಕೋ ಅವ್ವನ ನೆನಪಾಯಿತು, ಅಳು ಬಂತು. ಮೊದಲ್ನೇ ಬಾಣಂತಿತನಾ ಅವ್ವ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅನ್ನಿಸ್ತು. ನನಗೇನೇನೂ ಧೈರ್ಯ ಇಲ್ಲಾ. ಅತ್ತಿಗೀಗೆ ಮನೀ ಕೆಲಸ, ಮಕ್ಕಳ್ನ ನಿಭಾಯಿಸೋದs ರಗಡಾಗ್ತದs. ಇನ್ನ ನನ್ನ ಬಾಣಂತಿತನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡ್ತಾರೋಅಂತ."

"ಹೌದವ್ವಾ ಚೊಚ್ಚಲಬಾಣಂತಿತನಾ, ಛೊಲೋ ಆಗಬೇಕು. ಅಂದರ ಹೆಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂದ ನೆಟ್ಟಗಿರ್ತದ. ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಏನಕೇನಸರೇ ರೋಗ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕೂಡ್ತಾವ. ಸರಸಾನೂ ಹಡದಾಕಿ, ಮಾಡಿದಾಕಿ ಇದ್ದಾಳ. ಹಾಂಗೇನೂ ತ್ರಾಸ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ. ಆದರ ಯಾರ ಮಾಡಿದರೂ ತಾಯಿ ಮಾಡಿದ್ಹಾಂಗ ಆಗೂದಿಲ್ಲಾ. ಅವರೂ ಇರಬೇಕಾ ಗಿತ್ತು. ಆದರ ಏನ ಮಾಡೂದದ? ಮುತ್ತೈದಿ ಸಾವು ಬಂತು ಅವರಿಗೆ;

ಏನಂದ್ರೂ ಅವರs ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಬಾ ಒಳಗs ಕೂಡೋಣ" ಎಂದು ಶ್ಯಾಮಲಾಬಾಯಿ ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು.

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದ ಸರಸೂಗೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿತ್ತು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಳವಳವೂ ಆಯಿತು. ನಾದಿನಿಯ ಹೆರಿಗೆಗೆಂದೇ ತಾನು ತವರುಮನೆಗೆ, ಅದೂ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮದುವೆಗೂ ಹೋಗುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಅನಾರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತನಗೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾದರೂ ಚೊಚ್ಚಿಲು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ನಾದಿನಿಗೆ ಊಟ ತಿಂಡಿಯ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ತ್ಯಾಗ ಪ್ರೀತಿ ಯಾವದರದೂ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ ಈ ಲಲಿತಾ–ಶ್ಯಾಮಲಬಾಯಿ ಅವರಿಗೆ–ಒಂದು ಮನೆಯ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಆಸೆ, ಸಂತೋಷ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಪರರ ಸುಖ –ಸಂತೋಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೇ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗಂಡನು ತಾಳಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅವಳು ಎಷ್ಟು ತಾಳಿಕೊಂಡರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ........

ಹೀಗೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದ ಸರಸೂನ ತಾಳ್ಮೆಯ ಒಡ್ಡು ಒಡೆಯಿತು. ಕಣ್ಣೀರು ಹೊಸ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಹರಿಯಿತು. ಆಗ ತಾನೇ ಮಾತು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಲತಾ 'ವ್ವಾವ್ವಾ ಪ್ಪಾಪ್ಪಾ' ಎನ್ನುತ್ತ ಬಂದು ತಾಯಿಯ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನಪ್ಪಿದಳು. ಕಣ್ಣೀರಿನ:ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತೊಂದು ಒಡ್ಡು ಹಾಕಿದಳು ಸರಸೂ. ಕರೆಯದೆಯೇ ನಗೆಯೂ ಬಂದಿತು ಹಿಂದಿನಿಂದ. ಲತಾನನ್ನು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಜೊಂಪೂ ಬಂದಿತು.

* * * *

"ಅವ್ವಾ, ಅವ್ವಾ, ಪತ್ರ ಬಂದsದ" ಓಡುತ್ತ ಬಂದ ಕುಮಾರ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಾಕೀಟು ಕೊಟ್ಟ. "ಅವ್ವಾ ಅದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಸರಸ್ವತಿ ಅಂತ ಬರದಾರ ನಿನಗ ಯಾರೋ ಪತ್ರಾ ಬರದಾರ. ನನಗ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಬರತsದ ನೋಡು. ಇಂಗ್ಲೀಷು" ಎಂದು ತನ್ನ ಜಾಣತನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿ ಸಿದ. ಶೀಲಾನ ಪತ್ರವೆಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸರಸೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಪಾಕೀಟು ತೆರೆದಳು:

ಪ್ರಿಯ ಸರಸೂ,

ನಿನ್ನ ಕಾಗದವು ಶುಭಾಶಯುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನೋದಿದ ಮೇಲೆಯೇ ನನಗೆ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬ ಈ ತಿಂಗಳು ಆಯಿತೆಂಬುದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ನಿನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತೆ? ಪ್ರೀತಿಯ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲದ, ಒಲಿದ ಗಂಡನಿಲ್ಲದ, ನೌಕರಿ ಹಿಡಿದು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿಗೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬದ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲದಿರುವದು ಆಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿ ಎಂದು ನನಗೇನೂ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸರೂ, ನಿನ್ನ ಪತ್ರ ನನಗೆ ೨೭ ವರ್ಷ ತುಂಬಿತೆಂದು ನೆನಪು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಬೇಕೋ, ದುಃಖವಾಗಬೇಕೋ ಒಂದೂ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ ನನಗೆ. ಎರಡನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಂತ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ ಬೇಕಾದರೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆ ಹೊಂದಿದವರು ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹಿಂದೆಲ್ಲೋ ಓದಿದ ನೆನಪು. ಆದರೆ ಈಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೋ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಏನು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬಾರದು ನನಗೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಳಮಳ, ಕಳವಳ ಯಾವದೂ ತಿಳಿಯದು. ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಬರೆಯಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ದಿನಚರಿಯನ್ನೇಬರೆಯಲೆ?

ದಿನವೂ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಕರಡು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಗೀಚಿ, ಸಂಜೆ ಮನೆಗಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ತಂದು ನಿದ್ದೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದು ತುಂಬಿಸಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ತಲೆನೋವು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಎದ್ದು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಅತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಚಹ ಗುಟುಕರಿಸಿ, ತಲೆ ಬಾಚಿ, ಮನೆಗೆ ತರುಬರುವ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಣ್ಣನ ಮಗಳು ಚಿನ್ನಾಳೊಡನೆ ಆಟವಾಡಿ, ರವಿಗೆ ಮನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು, ಅಡಿಗೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯುಮಾಡಿ, ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಊಟ ತೀರಿಸುವದರೊಳಗೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಸರದಿಂದ ಊಟ ಮಾಡಿ ಓಡಬೇಕು—ದೂರದ ಕಚೇರಿಗೆ. ಬಸ್ಸಿಗೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದು; ಅವಳು ಬಲು ಜಿಪುಣೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ! ನಾನು ದುಡಿದ ಹಣ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಹೊಟ್ಟೆ-ಬಟ್ಟೆ, ಹಾಲು, ಬಾಡಿಗೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಬಿಲ್ಲು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಖರ್ಚಾಗಿ ಅನುವು—ಆಪತ್ತಿಗೆ ಇರಲೆಂದು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಐದೋ ಹತ್ತೋ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆಕಾಶ—ಪಾತಾಳ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ನೀನೂ ಒಂದು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದೀ. ನಿನಗೂ

ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಪೇಟೆಯ ಧಾರಣೆ. ಹೊರಗೆ ಹೋಗು ವಾಗ ಉಡಲು ಚಿತ್ರ-ಚಿತ್ತಾರದ ಪತ್ತಲಗಳನ್ನು ನಾನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರ ಫ್ಯಾಷನ್ನಿನ ಇತರ ಸಾಮಾನು ಗಳಂತೂ ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ಇಂಥ ಚೈನಿ ಸಾಮಾನುಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಟೈಪಿಸ್ಟ ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ ನಗುತ್ತಾರೆ. "ಶೀಲಾ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಲೆಕ್ಕ ಏರಿಸ್ತಿದಾರ್ರೀ" ಎಂದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆಯೂ ಆಗಾಗ ಅನ್ನುತ್ತಿರು ತ್ತಾಳಂತೆ ನೆರೆಯವರ ಮುಂದೆ "ತಾನೇ ದುಡಿದು ಪಗಾರ ತರೂವಾಕಿ. ಚೈನಿಗೆ, ಸಿನೇಮಾಕ, ಹೊಟೆಲಿಗೆ ಹೊರಗ ಎಷ್ಟsರ ಖರ್ಚು ಮಾಡತಾಳೋ ಏನೋ. ಯಾವಾಗ ಕೇಳಿದರೂ ಕೈಯಾಗ ರೊಕ್ಕs ಇಲ್ಲ ಅಂತಾಳ" ಎಂದು. ಇಂಥ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಮೊದಲು ಅಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಸರೂ. ದುಡಿಯುವ ಅಣ್ಣ ತೀರಿಹೋದಾಗಲೇ ಸಂಸಾರದ ನೊಗ ಹೊತ್ತೆ. ಅಂತಃ ಕರಣದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡುವ ತಾಯಿಯೂ ಹೋದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಅಳಬಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ.

ಆದರೆ ಸರಸೂ, ನೀನು ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವಲ್ಲ. ನೀನು ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲಿದೆ ಈ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜ. ಪರಪುರುಷ ರೊಡನೆ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಮನ ನೋಯುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮೊನ್ನೆ 'ವಹಿನೀಚ್ಯಾ ಬಾಂಗಡ್ಯಾ' ಸಿನೇಮಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ ಮೊದಲೇ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಟಿಕೆಟ್ ಅಫೀಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಕಾರಕೂನ ಜೋಶಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಟಿಕೆಟ್ ಆಫೀಸಿನೆದುರು ದೊಡ್ಡ 'ಕ್ಯೂ' ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ನನಗೊಂದು ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಜೋಶಿಗೆ ಹೇಳಿ ರೊಕ್ಕ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿದ್ದ ನೆನಪಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಅವನು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅಟ್ಟದ ಮ್ಯಾಲೆ ನಡೀರಿ, ನಾ ತಿಕೀಟು ತೆಗಿಸಿಕೊಂಡ ಬರತೀನಿ" ಎಂದು ರೊಕ್ಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟ.

ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಮಕ್ಕ ಳೆಷ್ಟು, ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ, ಎಂದೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ

ಕೊಟ್ಟಳೇ ಹೊರತು ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು ಆವಳಿಗಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ಸಿನೇಮಾ ಸುರುವಾದ ಮೇಲೆಯೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆಯೇ ಕುಳಿತರೂ ಮುಖ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿ ಗಂಡನೊಡನೆಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೇ ಹೊರತು ನನ್ನೊಡನೆ ಒಂದು ಮಾತು ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ನಾನು ತಕ್ಕವಳಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡಳೊ ಏನೋ. ನನಗಂತೂ ಬಹಳ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು.

ಸಿನೇಮಾನೂ ದುಃಖಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟೆ. ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗಾಗಿದ್ದವು. ಜೋಶಿ ನಗುತ್ತಾ "ಏನ್ರೀ, ನೀವು ಬಹಾಳ ಭಾವನಾ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಣಿಸ್ತೀರಲ್ರಿ" ಎಂದ. "ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅಳೂ ಹಾಂಗs ಇತ್ತ ಬಿಡ್ರಿ" ಎಂದೆ. ಮನೆಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುವಾಗಲೂ ಅವಳೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಜೋಶಿಗೆ ಇದು ಹೊಳೆಯಿತೋ ಏನೋ ಮರುದಿನ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಆಡುತ್ತ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಡಕೆನಿಸಿಕೊಂಡ. "ಹೋಗಲಿ ಬಿಡ್ರಿ" ಎಂದು ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಅತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕಲೆಗಳಿದ್ದ ದಿಂಬಿನ ಚೀಲವನ್ನು ಮರುದಿನ ಸಾಬೂನು ಹಚ್ಚಿ ಒಗೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ತಾಯಿಯಾಗಿ, ಒಂದು ಮನೆಯ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ರೂಪವತಿಯಲ್ಲದ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಮುಂದೆ ಬರುವವರಾದರೂ ಯಾರು? ಮದುವೆ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಾಗುವ ಮೊದಲು ಖರ್ಚಾದವರೇ ಸುದೈವಿಗಳೆನ್ನಬೇಕು. ನನಗೋ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಮದುವೆಯ ಆಶೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಕ್ಕಳಿಂದಾಗಿ ಮದುವೆಯ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇ ಬಿಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ನನಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಾನೊಂದು ಯಂತ್ರವಾಗಿರುವುದು ಸಹಜ ಅಲ್ಲವೇ?

ಸರಸೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳು. ಮದುವೆಯಾಗದೇ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿರುವವಳಿಗೆ ಅರಿಶಿಣ–ಕುಂಕುಮ ಹೂ–ವೀಳ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯಸೂಚಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಗಂಡನಿಲ್ಲದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳು ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನರ್ಹಳೇ? ಹೀಗೆ ಕೇಳಲು ಕಾರಣವೂ ಒಂದಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಆಫೀಸರರ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಗೌರಿ ಕೂಡ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೂ ವೀಳ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಕಾರಕೂನರ ಮನೆಯವರನ್ನು ಕರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಆಮಂತ್ರಣವಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಮಂಗಲೆ ಅಲ್ಲ ವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲವೇ? ಸರಸೂ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸದೆ ಬೇಗನೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ತಾಯಿಯಾಗಿ, ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿರುವ ನೀನೇ ಸುಖಿ. ಸಾಕಿನ್ನು ಈ ರಗಳೆ. ಒದಿದ ಮೇಲೆ ನೀನೇನು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿಯೋ.

ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ನನ್ನ ನೆನಪು ಕೊಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದವು. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಲಗ್ನ ಇದೇ ತಿಂಗ ಳಲ್ಲಿ ಆಗುವದೆಂದು ನಿನ್ನ ತಂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೀನು ತೌರಿಗೆ ಬೇಗ ಬರುವಿಯಲ್ಲವೇ? ಬರುವಾಗ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಹೆಚ್ಚು ರಜೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಉಳಿದುದನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡೋಣ. ಪತ್ರ ಬರೆ.

ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿ
ಶೀಲೂ

ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತ ಸರಸೂನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಷಾದ ಮಿಶ್ರಿತ ನಗೆ ಮೂಡಿತು. 'ಸ್ವಂತ ದುಡಿದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವ ಶೀಲಾ ಎಷ್ಟು ಸುಖಿ' ಎಂದು ತಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ತನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಎಷ್ಟೋ ಹಗುರವಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತೌರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ನಿಂತದ್ದರಿಂದ ಶೀಲಾಗೆ ಬೇಗನೇ ಪತ್ರ ಬರೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾತುಗಳು ಅವಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುಂದರಿ ಬಂದು "ಅವ್ವಾ, ನಮ್ಮ ಸಾಲ್ಯಾಗ ಡ್ರಾಯಿಂಗ ಬುಕ್ಕಿನ್ಯಾಗ ಚಿತ್ರಾ ತಕ್ಕೊಂಡ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳ್ಯಾರ. ನಾ ಏನ ತಗೀಲೆವಾ" ಎಂದಳು.

"ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು ತೆಗೀತಿಯಾ? ತೆಗಿ ಹಾಂಗಾರ: ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಪಕ್ಷಿ ಗಿಡದ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂತದ. ಆ ಗಿಡದ ಕೆಳಗ ಬೆಕ್ಕು ಪಕ್ಷೀ ಹಿಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಜಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕೂತದ. ಗಿಡದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಪಕ್ಷಿಮ್ಯಾಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹದ್ದು ಹಾರಾಡ್ತದ. ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷಿ ಎದುರಿನ ಮನಿಯೊಳಗಿನ ಪಂಜರದಾಗ ಅದ. ಪಂಜರದಾಗ ಅದಕ್ಕ ಕಾಳು, ನೀರು ಎಲ್ಲಾ ಅದ. ಗಿಡದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಪಕ್ಷಿ ಪಂಜರದಾಗಿನ ಪಕ್ಷೀಗೆ ಅಂತsದ: "ನಿನಗ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬಾ ಊಟ ಸಿಗ್ತದ. ಮೇಲಾಗಿ ಬೆಕ್ಕು, ಹದ್ದು ಇವುಗಳ ಹೆದರಿಕಿ

ನಿನಗಿಲ್ಲಾ. ನೀ ಎಷ್ಟ ಸುಖೀ ಇದ್ದೀ'' ಅಂತ. ಅದಕ್ಕ ಆ ಪಂಜರದಾಗಿನ ಪಕ್ಷಿ ಅಂತsದ: ''ನಾನು ಪರಾಧೀನೆ. ಸಾಕಿದವರು ಕೊಟ್ಟಾಗs ನನಗ ಆಹಾರ ಸಿಗ್ತದ. ನೀ ಸ್ವತಂತ್ರ ಇದ್ದೀ. ನೀನs ಭಾಳ ಸುಖೀ ಇದ್ದಿ'' ಎಂದು. ಸರಸೂ ಕನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದವಳಂತೆ ಹೇಳಿದಳು.

ತಾಯಿಯ ಒಗಟಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಬೆರಗಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು ಸುಂದರಿ.

ಕಿತ್ತು ಹಚ್ಚಿದ ಗಿಡ

'ಅವ್ವಾ' ಎಂದು ಚೀರುತ್ತ ಓಡಿಬಂದಳು ಬಂಗಾರಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ.

"ಬಂಗಿ, ಗುಂಗೀ ಹುಳಾ, ಬಂದೆ ತಡಿ ಮಾಡ್ತೇನಿ ನಿನಗ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದ ಶೇಕೂ ಬಂಗಾರಿಯ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಳು. ದನದ ಹಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಹುಡುಕಿದಳು. ಪಡಸಾಲೆಯ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನೇರಿ ನೋಡಿದಳು. ಎಲ್ಲೂ ಬಂಗಾರಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಉಪಾಯಗಾಣದೆ 'ಚಿಗವ್ವಬೇ' ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು. ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಸಮ್ಮ ಇವಳ ಕೂಗಿಗೆ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು.

"ಯಾಕ ಏನಾತು? ಜಗಳಾಡಿದಿರೇನು?" ಎನ್ನುತ್ತ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಶೇಕೂನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಳು ಬಸಮ್ಮ.

"ಹೌದಬೇ ಚಿಗವ್ವಾ, ನಾನು ಬಂಗಾರಿ ಅಂಡ್ಯಾಳ ಆಡತಿದ್ದಿವಿ. ಸೋಲಾಕ ಬಂದಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕಲ್ಲೀಲೆ ಹೊಡದು ಬಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿ ಓಡಿ ಬಂದಾಳ ನೋಡಬೇ" ಎಂದು ರಕ್ತ ಒಸರುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಮುಂಗೈ ಚಾಚಿ ತೋರಿಸಿದಳು ಶೇಕೂ.

"ಹಿಂಗೇನು? ಭಾಳ ತಂಟಿಕಾರ್ತಿ ಆಗ್ಯಾಳ ನೋಡ ಆಕಿ ಈಗ. ಬಂಗಾರೀ" ಎಂದು ಕರೆದಳು.

ಪಡಸಾಲೆಯ ದೊಡ್ಡ ಮಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕನ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಂಗಾರಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಕರೆ ಕೇಳಿದರೂ ಓಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

'ಬಂದರೆ ಬರ್ಲಿ ಆಕಿ ಅಡಿಗೀಮನಿಗೆ; ಹಾಕ್ತೇನಿ ಎರಡೇಟು. ಈಗ ನೀ ಹೋಗು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ' ಎಂದೂ ಶೇಕೂನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಾಯಿ ಹೊರಳುವದೊಂದೇ ತಡ ಬಂಗಾರಿ ಮಾಡಿನಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು ಪಡಸಾಲೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿಂದ ದೊಪ್ಪ ಎಂದು ಜಿಗಿದಳು....

ಬುದಿಂಗನೇ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ. ದನಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಹಾಕಲು ಬಂದಿದ್ದ ಚೆನ್ನವ್ವ ಅವಳ ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ "ಯಾಕ್ರಿ ಚಿಗವ್ವಾರ, ಹಾಂಗ್ಯಾಕ ಎದ್ದ ಕುಂತ್ರಿ ಕನಸ–ಗಿನಸ ಬಿತ್ತೇನು" ಎಂದು ನಕ್ಕಳು.

"ಹೌದ, ಚೆನ್ನು;ಉಂಡಾಕಿನೇ ಕೈತೊಳಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಕ್ಕೊಂಡೆ.

ಕಣ್ಣು ಜಗ್ಗಿ ಬಂದ್ವು. ನಾ ಸಂಣಾಕಿದ್ದಂಗ, ಆಡಿದಂಗ, ಜಗಳಾಡಿದಂಗ, ಏನೇನೋ ಕನಸ ಬಿತ್ತ ನೋಡ. ನನಗ ತಿಳವಳಿಕಿ ಬಂದಾಗಿಂದ ಹಿಡಿದು ಲಗ್ನಾಗಿ ಗಂಡನ ಕೂಡ ಹೋಗುತನಕಾನೂ ಇದs ನಾ ಮಲಕೊಳ್ಳೊ ಜಾಗ. ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಕೂಡ ಸುದ್ಧಾ ಜಗಳಾಡಿ ನಾ ಇದs ಜಾಗಾ ಹಿಡೀತಿದ್ದೆ. ಯಾರಿಗೂ ಬಿಡತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಮೂವತ್ತ ವರ್ಷ ಆದ್ವು ಗಂಡನ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿ. ಒಂದು ಸಾರಿನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲಾ. ತಾವು ಇದ್ದವರು, ಶಹರ ದಾಗ ಇರವರು, ಪೋಲಿಸ ಖಾತೆದಾಗ ಇರವರು, ಪೋಲೀಸ ಖಾತೆದಾಗ ದೊಡ್ಡ ನೌಕರಿ ಮಾಡವರು. ಆದರ ನಮ್ಮ ತಂದೀ-ತಾಯಿ ಹಳ್ಳೀಯವರು. ಒಕ್ಕಲತನ ಮಾಡುವರು, ಬಡವರು; ಇರೂದೊಂದ ಸಣ್ಣ ಮನೀ. ಇಂಥ-ವರ ಮನೀಗೆ ಕಳಿಸಿ, ಹೋಗಿ ಬಂದು ಸಂಬಂಧ ಇಟಗೊಂಡರ ತಮ್ಮ ಮಾನಕ್ಕ ಕುಂದಂತ ತಿಳೀತಿದ್ದರು ಅವರು. ನಾನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೇಳಿದೆ; ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ; ತವರ್ಮನಿಗೆ ಹೋಗ್ತೇನಿ ಅಂತ ಅತ್ತೆ. ಆದರ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ ಗಟ್ಟಿ ಹಿಡಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಆ ಪೋಲೀಸ ದರ್ಪಕ್ಕ ಹೆದರಿ ನಾನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತಾಡಾಕ ಹೋಗತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಅವ್ವನ ನೆನಪು ಎಷ್ಟಾದ್ರೂ ಒಳಗ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಳತಿದ್ದೆ. ಏನ ಮಾಡುದದ ಹೇಳು; ಎಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ನಶೀಬ ಖೊಟ್ಟಿ" ಎಂದು ಉಸಿರೆಳೆದಳು ಬಂಗಾರೆವ್ವ.

"ಅತ್ತೆವ್ವಾ, ಚೊಚ್ಚಲ ಬಾಣಂತನಕ್ಕರೇ ನಿಮ್ಮನ್ನ ತವರ್ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರೋ ಇಲ್ಲೋ?" ಇವರ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬಂಗಾರೆವ್ವನ ತಮ್ಮನ ಮಗಳು ಸುಲೋಚನೆ ಕೇಳಿದಳು.

"ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕತೀನ ಅದ ಅವಾ, ನಂದಾರ ಈಗ ಏನ್ನೆಲಸ? ಹೇಳ್ತೀನಿ ಕೇಳು. ಲಗ್ನಾಗಿ ಅವರ ಮನಿಗೆ ಹೋದಮ್ಯಾಲೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ತವರ್ಮನೀ ದಾರೀ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಆಮ್ಯಾಲೆ ಚೊಚ್ಚಲ ಬಸರಿದ್ದಾಗ ನಾ ಭಾಳ ದುಂಬಾಲ ಬಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆವ್ವಗ ಹೇಳಿದಾಗ ಊರಿಗೆ ಅವ್ವಗ ಸುದ್ದೀ ಕಳಿಸಿದರು: ಕುಬಸಾ ಮಾಡಾಕ ಬರಬೇಕಂತ. ತಮಗ ಬಡತನ ಇದ್ದರೂ ಇದ್ದದ್ದರಾಗ ಭೋಲೋ ಟೋಪ ಸೆರಗಿನ ಸೀರಿ, ಕುಬಸಾ, ಸಜ್ಜಿ ರೊಟ್ಟಿ, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ, ಚಟ್ನಿ, ಮಾದ್ಲಿ, ಕರಜೀಕಾಯಿ, ನನಗ ಪ್ರೀತಿ ಅಂತಾ ಸಜ್ಜಿ ಮಾದ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಟಿಗೊಂಡು ಬಂದ್ಲು ನಮ್ಮ ಅವ್ವ. ಅವ್ವನ ಮಾರೀ ನೋಡಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಇಷ್ಟಗಲಾದೆ. ಇಬ್ರೂ ಕುಂತು ನಾಲ್ಕು ಸುಖ-ದುಃಖದ ಮಾತುಕತಿ ಆಡಿದಿವಿ. ಊರ ಕಡಿಗೆ ಹೋಗಲಾರದ ಭಾಳ ದಿನಾ ಆಗಿದ್ದುವಲ್ಲಾ. ಈ ಬಯಕಿ ಸುರು ಆದದ್ದೂ ಭೋಲೋ ಅತು

ಅಂದ್ಕೊಂಡೆ. ಈ ನೆವದಿಂದಲೇ ಅವ್ವನ ಕೂಡ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜ್ವಾಳದ ಬಾನ, ಸಜ್ಜಿರೊಟ್ಟಿ, ಎಣೆಗಾಯಿ ಬದನೀಕಾಯಿ, ಕಲ್ಲಾನಖಾರ, ಕಡ್ಲಿ ಉಸುಳಿ, ಪಚಡಿ, ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಸಜ್ಜೀಕಡಬು, ಸಜ್ಜೀಮಾದ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೊಳೀಗೆ ಹೋಗಿ ಜಳಕಾಮಾಡಿ ಅಲ್ಲೇ ದೇಸಾಯರ ತ್ವಾಟದಾಗ ಪಂಕ್ತಿ ಮಾಡಸಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಗೆಳೆತೇರ್ನ ಎಲ್ಲಾರೂ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗಬೇಕು. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಆಕಳಾ ಗೌರಿ ಹೋರಿ ಕರಾ ಹಾಕಿತ್ತು; ಅದನ್ನ ನೋಡಬೇಕು. ಅಪ್ಪಗ, ನಮ್ಮ ಆಳು ಭರಮುಗ ಹೊಲದಾಗ ಬುತ್ತಿರೊಟ್ಟಿ ಒಯ್ದುಕೊಟ್ಟು ನಾನೂ ಅಲ್ಲೇ ಉಂಡು ಅಂಬಲಿ ಕುಡದು ಬರಬೇಕು ಅಂತ ಏನೇನೋ ಎಷ್ಟ ಯೋಚನೀ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆದರ ಮನ್ಯಾಗ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ನಾದನೀದ ಕಾರಭಾರ. ಅತ್ತಿ ಆಕೀ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಅವ್ವ ತಂದ ಹಿಟ್ಟಕ್ಕಿ ನೋಡಿ ಮೂಗ ಮುರದು ಆಕೀಗೆ ಹೀಯಾಳಿಸಿ ಮಾತಾಡಿ ತಾವು ಮತ್ತ ಬುಂದೆ, ಖೀರು–ಪುರೆ ಮಾಡಿಸಿ ಊರಾಗ ತಮುಗ ಬೇಕಾದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಊಟಕ್ಕ ಹೇಳಿ ಕುಬಸಾ ಮಾಡಿದರು. ಅವ್ವ ತಂದ ಟೋಪ ಸೆರಗಿನ ಸೀರಿ ನನಗ ಉಡಗೊಡಲಿಲ್ಲಾ. ಇಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬರ ಹೆಂಡತಿ ಇಂಥಾ ಸೀರಿ ಉಟ್ಟರ ಊರ ಮಂದಿ ನಕ್ಕಾರಂತ ಹೇಳಿ ಬ್ಯಾರೆ ರೇಶಿಮಿ ಸೀರಿ ಉಡಿಸಿದರು ನನಗ. ನಾಲ್ಕ ಮಂದೀ ಮುಂದ ಅವ್ವ ತಂದ ಸೀರಿ ಆಕೀಗೆ ತಿರಿಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಾಂಗ ಮಾತಾಡಿದರು. ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನ್ಯಾಗ ನನ್ನ ಊರಿಗೆ ಕಳಸ್ರಿ ಅಂತಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಕೇಳಲಿ. ಅವ್ವ ಅಳಕೋತ ಊರಿಗೆ ಹೋದ್ಲು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನನಗ ನನ್ನ ಸಂಭ್ರಮದಕಿಂತಾ ದುಃಖಾನ ಹೆಚ್ಚಾತು. ಎಲ್ಲೇರ ಕುಂತು ಅತ್ತೇನಂದರೂ ಧೈರ್ಯಾ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಎಲ್ಲಿ ಯಾರರೇ ನೋಡಿದರ ಏನಂತಾರೋ ಅಂತ."

"ಅತ್ತೆವ್ವಾ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನಡದರೂ ಮಾವಾರು ಸುಮ್ಮನ ಇದ್ದರೇನ್ರಿ? ಅವರು ತಮ್ಮ ಅವ್ವಗ ಅಕ್ಕಗ ಏನೂ ಅನಲೇ ಇಲ್ಲೇನು?" ಎಂದಳು ಸುಲೋಚನೆ ದುಗುಡದಿಂದ.

"ಇಲ್ಲವಾ, ಅವರೇನೂ ಅನಲಿಲ್ಲಾ. ಮನೀಯೊಳಗ ಏನ ನಡದರೂ ಅವರ ಮನಸ ಇದ್ರನ ನಡೀತದ ಅನ್ನೂದು ನನಗೂ ಅವಾಗ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅವರು ನಮ್ಮ ತವರ್ಮನಿಯವರೂ ಅಂದರ ಕಸಕ್ಕಿಂತ ಕಡೀ ಮಾಡ್ಯಾರಾ ಅನ್ನೂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕ ನಾ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಲೋಚನಾ, ಯಜಮಾನ್ರು ಇರೋತನಕಾ ನನಗೇನೂ

ಕಡಿಮಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸೀರಿ, ವಸ್ತ್ರಾ, ಬಂಗ್ಲೆ, ಕಾರು, ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪಾಗಿ ಇತ್ತು. ಆದರ ನಾ ತವರ್ಮನಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ, ಸಾಯೂತನಕಾ ತಂದಿ-ತಾಯೀ ಮಾರಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನೂ ಚಿಂತಿ ನನಗ ಬಹಳ ಇತ್ತು" ಬಂಗಾರೆವ್ವ್ನ ಕಂಠ ಗದ್ಗದಿತವಾಯಿತು.

"ಅಜ್ಜ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲೇನ್ರೀ ನೀವು" ಎಂದು ಸುಲೋಚನೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು.

"ಚೊಚ್ಚಲು ಬಾಣಂತನಕ್ಕ ಕರಕೊಂಡ ಹೋಗಾಕ ಬಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ. ಕಳಸೂದಿಲ್ಲಾ ದವಾಖಾನಿಯೊಳಗ ಹೆರಿಗಿಮಾಡಸ್ತೀನಿ ಅಂತ ಇವರು ಹೇಳಿದರು. ಮುಂಜಾನೆ ಬಂದಾವಾ ಒಂದ ಕಪ್ಪ ಚಾ ಕುಡಿದು ಮಾರೀ ಸಣದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಂಗs ಹೋದಾ. ಅಂವಗ ಊಟಕ್ಕ ನಿಂದ್ರು ಅಂತ ಸುದ್ದಾ ಯಾರೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲಾ. ಹೇಳಬೇಕೂ ಅನ್ನೂ ಮನಸು ನನಗ ಇದ್ರೂ ಹೇಳೂ ಅಧಿಕಾರ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಅಂವ ಹೋದ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಾಕೋ ಭಾಳ ಕೆಟ್ಟನ್ನಿಸಿತು. ಭಾಳ ಅತ್ತೆ. ಯಾಕ ಅಂತ ಯಾರರೇ ಕೇಳಿದರ ಹೊಟ್ಟಿ ನೋಯ್ತದ ಅಂತ ಹೇಳತಿದ್ದೆ. ಅದ ನೋಡಿದ್ದ ಕಡೇದಾತು. ಅಂವಾ ಕಟ್ಟನಜ್ವರಾ ಬಂದ ತೀರಿಕೊಂಡಸುದ್ದಿ ನನಗ ಲಗೂ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲಾ. ಮುಂದ ದಿನಾ ಮಾಡೂ ದಿವಸ ನಾ ಬಂದು ಅವ್ವನ್ನ ಮಾತಾಡಿಸಿ ನಾನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅತ್ತು ಎದಿ ಹಗರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅವ್ವ ಎಷ್ಟ ಚಾಲವರದ್ಲು ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ದಿನಾ ನಿಂದ್ರು ಅಂತ. ಅವ್ವನ ಮಾರೀ ನೋಡಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನಾ ಇರಬೇಕೂ ಅಂತ ಜೀವ ತಳಮಳಸ್ತಿತ್ತು. ಆದರ ಸಾಹೇಬರ ಅಪ್ಪಣೆ ಆದ ದಿನಾನ ನಾ ತಿರಿಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು."

ಬಂಗಾರೆವ್ವ ಸೆರಗನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡಳು.

* * * *

"ಲಲಿತಾ" ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದರು ಸಾಹೇಬರು. ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೊರಡಲು ತಯಾರಾಗಿದ್ದರು. ಸಿಪಾಯಿ ಬೂಟಿನ ಲೇಸು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ. ಲಲಿತಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಖುರ್ಚಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತಳು. ಸಿಪಾಯಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಿದರು:

"ಇವತ್ತ ಆ ದೇಸಾಯ್ರು ಮನೀಯವರು ಚಹಾಕ್ಕ ಕರದಾರಲ್ಲಾ ?"

"ಹೌದ್ರಿ, ಅವರ ಮಗನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬಂತ. ನಾಲ್ಕ ಘಂಟೇಕ್ಕ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳ್ಯಾರ"

"ಹೋಗಿ ಬರ್ರಿ ಹಂಗಾರ. ಅಕ್ಕ ನೀನೂ ಕೂಡಿ ಹೋಗ್ರಿ. ಸದಾಶಿವನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಬಿಟ್ಟು ನಳಿನಿ ಒಬ್ಬಾಕಿನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗು."

"ನಾ ಹೊರಟರ ಅವಾ ತಾನೂ ಬರ್ತೀನಂತ ಅಳ್ತಾನಲ್ರೀ"

"ಅವನ್ನ ಬಿಟ್ಟ ಹೋಗು. ಸಿಪಾಯಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ಇರ್ತಾನ ಮನ್ಯಾಗ; ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿ ಆಡಸ್ತಾನ. ನೀ ಧೊಲೋ ಸೀರಿ ಉಟಗೊಂಡು ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಹೋಗು; ಟರಕನಾಂಗ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ."

"ಅವರ ಕೂಸಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬಕ ಏನರೇ ಒಯ್ಯಬೇಕೇನ್ರಿ" ತಗ್ಗಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು ಲಲಿತಾ. ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಕೂಸಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡಲು ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರಲ್ಲಿ ಅವಮಾನವಾದಂತಾಗಿತ್ತು ಅವಳಿಗೆ.

"ಏನೂ ಬ್ಯಾಡ. ನಮ್ಮಂಥ ಆಫೀಸರರು ಅವರ ಮನೀಗೆ ಹೋದರ ಅವರ ಮ್ಯಾಲಿ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರಾ ಮಾಡಿದ್ಹಾಂಗ" ಸಾಹೇಬರ ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು.

ಲಲಿತೆಯ ಮುಖ ಸಪ್ಪಗಾಯಿತು. ಸಣ್ಣ ಮಗು ಸದಾಶಿವನನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಸರ. ಲಲಿತೆಯದು ನಿಜವಾದ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಗಲಿ ಬಂದಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಸವಿ ಕಾಣದೆ ಇದ್ದ ಅವಳು ನಳಿನಿ-ಸದಾಶಿವರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರಿಗೆ ತಾನೇ ನೀರೆರೆಯಬೇಕು, ಅರಿವೆ ತೊಡಿಸಬೇಕು, ಹಾಲು ಕುಡಿಸಬೇಕು, ಅನ್ನ ಉಣ್ಣಿಸಬೇಕು, ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅವಳ ಮನದಾಸೆ. ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು ಎಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಲು ಹುರುಪು. ತಾನು ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವು ಹಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಬೆಂದಿದ್ದರೂ, ದಪ್ಪಗಾಗಿದ್ದರೂ ಅಪ್ಪ "ಬಲು ರುಚಿಯಾಗಿದೆ ಅವ್ವಾ" ಎಂದು ನಗುತ್ತ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದು ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅವಳಿಗೆ. ಈಗ ಅವಳು ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಕೇದಗೆ ಗರಿಯಂಥ ರುಚಿಕರವಾದ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಲ್ಲಳು. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಯ ಬಸಪ್ಪನಿರುವುದರಿಂದ ರೊಟ್ಟಿ, ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವೇ ಅವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಮಾಡಲು ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಳವಳವಾಗುವದು. ಎರಡನೇಯವರ ಕೈಯ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಣಿಸಬೇಕಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಬೇಸರ.

ಆದರೆ ತನ್ನ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅದೇ ಪ್ರೀತಿ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಸದಾಶಿವನಿಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಹಾಲುಕುಡಿಸಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ನಾವು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ ಬಾ, ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ ಸಾಹೇಬರು. ಆಗಂತೂ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಸಿವಿಸಿ. ದೇಹ ಹೊರಗೆ ಇದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸದಾ ಹೇಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾನೋ. ನಳಿನಿ ತಿನಿಸು ತಿಂದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆಗಳೇ. ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಬಸಪ್ಪನಿಗೆ ಆರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ಸೂಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸ ಲಲಿತೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಹುರುಪು. ತಾನೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆತ್ಮಸಂತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಗಂಡನನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ತರದ ಸಮಾಧಾನ.

ಸಾಹೇಬರು ಆಗಲೇ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಯಜಮಾನಿಯನ್ನು ಬಸಪ್ಪ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲು ಬಂದ. ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಕೈತೊಳೆದ ಲಲಿತೆ ಇಂದು ದೇಸಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಳು. ದೇಸಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ಕಲಿತವಳು, ಫ್ಯಾಷನ್ನಿನವಳು, ಶ್ರೀಮಂತಳು ಮೇಲಾಗಿ ಜಂಭದವಳು. ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬರೀ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನದ ಮಾತುಗಳೇ. ಇತರರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿ, ಟೀಕಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವದೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಮೋಜು. ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಲಲಿತೆಗೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೇ ತಾನು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಾದಿನಿಗೂ ಏನೂ ಹೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಏನು ನೆನಪಾಯಿತೋ "ಲಲಿತಾ" ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವಳು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೈತೊಳೆದು ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು.

"ಇವತ್ತ ದೇಸಾಯರ ಮನಿಗೆ ಯಾಕ ಹೋಗಲಿಲ್ಲಾ ?"

ಲಲಿತೆಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೋ ಬೇಗ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಡವರಿಸುತ್ತ ನಿಂತಳು. 'ಛಪ್:' ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೊಂದು ಏಟು ಬಿತ್ತು. ಬಿರುಸಾದ ಕೈಗಳು: ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಬಂದಿತು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಹೊಡೆತಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು. ಲಲಿತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರು. ಬಿಡಿಸಲು ಬಂದ ನಾದಿನಿ ತಮ್ಮನ ಅವ

ಕಾರ ನೋಡಿ "ಯಾಕಪಾ ಹಾಂಗ್ಯಾಕ ಹೊಡೀತಿ. ಏನ ತಪ್ಪ ಮಾಡ್ಯಾಳ ಆಕಿ." ಎಂದಳು.

"ಇವತ್ತ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದೇಸಾಯರ ಮನೀಗೆ ಅಕ್ಕನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಚಹಾಕ್ಕ ಹೋಗಿ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಹೋಗೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತು ಅಂದ್ರ ನಿನಗ ದಾದ ಇಲ್ಲೇನು? ನಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಬಾರದು ಅಂತ ಆಣೀ ಹಾಕೀಯೇನು?"

"ಇಲ್ರೀ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹಾಂಗ ಮಾಡೂದಿಲ್ಲಾ. ನೀವು ಹೋಗು ಅಂದಲ್ಲೆ ಹೋಗತೇನಿ, ಮಾಡು ಅಂದದ್ದು ಮಾಡತೇನಿ. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳತೇನಿ. ನನ್ನ ಹೊಡೀಬ್ಯಾಡ್ರಿ"

"ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಮಿಕ್ಕಿದೀ ಅಂದರ ನೋಡು : ನಿನ್ನ ಮೈಯಾಗಿನ ಎಲವು ಚೂರಚೂರ ಮಾಡತೇನಿ"

ಲಲಿತೆ ಥರ ಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು........

"ಇರಲಿ ಬಿಡ್ರಿ ಚಿಗವ್ವಾರ;ಹಿಂದಿಂದು ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ತು ಏನಾಗುದದ" ಚೆನ್ನವ್ವ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದಳು.

"ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೀಯೊಳಗಿನ ಸಂಕಟ ನನಗ ಗೊತ್ತು, ಆ ಪರಮಾತ್ಮಗ ಗೊತ್ತು. ಆದರ ನೋಡಿದ ಮಂದಿ ಲಲಿತಾಬಾಯಿ ಎಷ್ಟ ದೈವಾನಿ ಇದ್ದಾಳ ಅಂತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತ ಕೇಳಿ ನಾನು ನಗಬೇಕೋ ಅಳಬೇಕೋ ತಿಳೀತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಸುಲೂ, ನಾ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ನಿನಗ ಹೇಳೂದ ಮರ್ತೆ ನೋಡು. ಸಾಹೇಬರು ಬಂಗಾರಿ ಅನ್ನೂ ಹೆಸರು ಛಂದ ಇಲ್ಲಾ ಅಂತ ನನಗ 'ಲಲಿತಾ' ಅಂತ ಹೆಸರ ಇಟ್ಟಿದ್ರು. ಅಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲಾರೂ ಹಾಂಗ ಕರೀತಿದ್ದರು."

"ಅಲ್ರೀ ಚಿಗವ್ವಾರ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅರಸೂ ಮಂದಿ, ಈ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದರ ಹ್ಯಾಂಗ, ನಿಮ್ಮನ್ನ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡರ ಹ್ಯಾಂಗ ಅಂತ ಸೋಜಿಗ ಆಗೇದ ನನಗ" ಚೆನ್ನವ್ವ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನೊಂದು ಸೇರಿಸಿದಳು.

"ಅದೊಂದು ಯೋಗಾಯೋಗ ನೋಡು. ಅವರದೊಂದು ಖಟ್ಲೇದ ಕೆಲಸ ಇತ್ತಂತ ಇಲ್ಲೆ. ಆವಾಗಿನ್ನೂ ಇವರು ಫೌಜುದಾರರು ಇದ್ರ ಕಾಣಸ್ತದ. ದೊಡ್ಡ ಮಂದಿ ಬಂದರ ಆವರ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಎಲ್ಲಾ ಗೌಡರಲ್ಲೇ ಆಗತಿತ್ತು. ನಮ್ಮೂರ ಗೌಡರು ಅವರಿಗೆ ದೂರದ ಬಳಗ ಅಂತ. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹಳ್ಳೀಕನ್ಯಾ ತಗೀಬೇಕಂತಾಳ ಅಂತ ಹೇಳಿದರಂತ ಸಾಹೇಬರು. ಆವಾಗ ಗೌಡರು ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಹೆಸರು

ಹೇಳಿ ನನ್ನ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದರು....

ಓಡುತ್ತ ಬಂದ ಗಂಗಾಧರ ಚೆನ್ನವ್ವನಿಗೆ "ಅವ್ವಾ, ಅವ್ವಾ, ಅಪ್ಪನ ಕೂಡ ಈಗ ಯಾರ್ಯಾರೋ ಮಂದಿ ಬರ್ತಾರಂತ. ಅವಲಕ್ಕಿ ಚಹಾ ಮಾಡ ಲಿಕ್ಕೆ ಮನ್ಯಾಗ ಹೇಳು ಅಂತ ನನ್ನ ಕಿಂವ್ಯಾಗ ಹೇಳಿದ" ಎಂದು ತೇಕುತ್ತ ಹೇಳಿದ.

"ಯಾವೂರವರೋ ಗಂಗಣ್ಣ" ಎಂದಳು ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ.

"ಅವರ ಮಾತಿನ ಮ್ಯಾಲಿಂದ ಗದಗಿನವರು ಇರಬೇಕಂತ ನಾನ ತಿಳಕೊಂಡಿನ್ರಿ ಅತ್ತೆವ್ವಾ" ಗಂಗಾಧರ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಜಾಣತನವನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡ.

"ಗದಗಿನವರ? ಹಂಗಾರ ಸುಲೂನ್ನ ನೋಡಾಕ ಬಂದಿದ್ದಾರೇಳು. ಮೊನ್ನೆ ಹೇಳತಿದ್ದ ತಮ್ಮಣ್ಣ; ಅವರs ಇರಬೇಕು. ಭೋಲೋ ಆತ ಬಿಡು. ಹೊಂದಿತಂದರ ನಿನ್ನ ಲಗ್ನಾ ಮಾಡೇ ಊರಿಗೆ ಹೋಗತೇನಿ ಸುಲೂ" ಎಂದು ನಕ್ಕಳು ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ.

"ಅಷ್ಟ್ಯಾಕ ಅವಸರಾ ಮಾಡತೀರಿ ನೀವು. ಅತ್ತೆವ್ವ ತೀರಿಕೊಂ ಡಾಗ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಬಂದವರು ಆದರ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ. ಆವಾಗ ನಾನೂ ಹೊಸ ಮದಲಗಿತ್ತಿ. ದುಃಖದ ಮನಿ ಬ್ಯಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ನಿಂತಾಂಗ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಲೂನ ಲಗ್ನ ಈಗರ ಆಗಲಿ ಮುಗಿಸೇ ಹೋಗಬೇಕು ನೀವು. ಮನೀಯೊಳಗ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಬಿಟ್ರ ಹಿರೇರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಾ. ನೀವಿದ್ರ ಛಂದ. ಆದರ ನಿಮ್ಮ ಬಂಗ್ಲೆ, ಕಾರು, ಆಳು, ಪಲ್ಲಂಗ, ಕುರ್ಚಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೀವು ಬಂದಾವು. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ನಾವು" ಚೆನ್ನವ್ವ ಕಕು ಲಾತಿಯಿಂದ ನುಡಿದಳು.

"ಛೀ ಹುಚ್ಚಿ, ನನ್ನ ತವರಮನಿ ಹ್ಯಾಂಗಿದ್ದರೂ ನನಗ ಛಂದ ಚೆನ್ನವ್ವಾ. ಅಂಥಾ ಒಣಾ ಡಂಭಾಚಾರದ ಶ್ರೀಮಂತಿಗೀಕಿಂತಾ ಇಷ್ಟ ಪ್ರೀತಿಲೆ ನೋಡತೀರಿ ನೀವು ನನ್ನ, ಇದ ನನಗ ದೊಡ್ಡದು. ಖರೇ ಹೇಳ ತೀನಿ ಚೆನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮುಂದ, ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ಬಾಳೇ ಮಾಡಿದೆ ಆ ಮಾರಾಯ್ರ ಕೂಡ, ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದ್ರು. ಒಂದಿನಾ ಅರೆ ನನ್ನ ಮನಶ್ಯಾಳಂಗ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಮನಸ್ಸ ಅದ, ಪ್ರೀತಿ ಅದ, ಅಭಿ ಮಾನ ಅದ, ಆಸೇ ಅದ ಅಂತ ಒಂದ ದಿನಾನೂ ಅವರು ತಿಳಕೋಳಲಿಲ್ಲಾ. ಅವರ ಮನೀ ತೊತ್ತು ಆಗಿದ್ದೆ ನಾನು. ಹೇಳಿದರ ಯಾರೂ ನಂಬಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ. ಇಂಥಾ ಅಡಗೀಮಾಡೂ ಅಂದರ ಮಾಡೂದು; ಇಂಥಾದ್ದು ಉಡೂ ಅಂದರ

ಉಡೂದು, ಇಂಥಲ್ಲೆ ಹೋಗೂ ಅಂದರ ಹೋಗೂದು, ಇಂಥವರನ್ನ ಮಾತಾಡಸು ಅಂದರ ಮಾತಾಡಸೂದು. ಇಷ್ಟ ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತು ಆಗಿದ್ದೆ ನಾನು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಿಂದ ತಿರಿಗಿ ಸಣ್ಣಾಕಿ ಆದಂಗ ಆಗೇನಿ. ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಲ್ಲೆ ಹೋಗತೇನಿ. ಹರಟಿ ಹೊಡೀತೀನಿ. ಬೇಕಾದ್ದು ಉಣತೇನಿ, ತಿಂತೇನಿ ಮೊನ್ನೆ ನೋಡ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಶೇಕಮ್ಮ ಬಂದಾಗ ಇಬ್ರೂ ಬಚ್ಚ ಬಾಯಿ ಮುದುಕೇರಾದ್ರು ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಛಕ್ಕಾ ಆಡಿದಿವಿ. ಸುಲೂ ಕುಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಚಿಗಳೀಇಬ್ರೂ ದಂಟಿಗೆ ಹಚಿಗೊಂಡ ತಿಂದಿವಿ. ಸಂಜಿಗೆ ಹಲ್ಲು ರೊಟ್ಟೀ ತಿನ್ನಾಕ ಸುದ್ದಾ ಬರಲಿಲ್ಲಾ. ಇಲ್ಲೇ ಇರೂ ಅಂದ್ರ ಇದ್ದ ಬಿಡೂವಾಕಿ ನಾನೂ. ಆದರ ಸದಾಶಿವಗ ಬ್ಯಾರೆ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗ ಆಗೇದಂತ. ಹೊಸಾ ಊರು ಸೊಸಿ ಒಬ್ಬಾಕೀನೆ ಮೂರ-ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹ್ಯಾಂಗ ಇರ್ತಾಳ. ಅದಕ್ಕ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ಯಾನ ಹೋಗತೇನಿ. ಮತ್ತ ಬರತೇನಿ'' ಎಂದು ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದಳು.

ಹೊರಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ''ಬಂದ್ರಂತ ಕಾಣ್ತದ ಹೋಗುಣು ನಡೀ ಒಳಗ. ಸುಲೂ ಒಗ್ಗರಣಿ ಅವಲಕ್ಕಿ ಇನ್ನೂ ಮಾಡ್ಯಾಳೋ ಇಲ್ಲೋ ನೋಡೂಣು'' ಎನ್ನುತ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ಎದ್ದರು.

* * * *

ಸುಲೋಚನೆಗೆ ಲಗ್ನ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಮದುವೆಯ ಮೂಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಎಂಟೇ ದಿನ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಸಾವರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ಓಣಿಯೊಳಗಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಿ ಹಸನು ಮಾಡುವದು, ಗೋದಿ ಬೀಸುವುದು, ಹಿಟ್ಟು ಹಸನು ಮಾಡುವದು ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಬೀಸುವ ಸಪ್ಪಳವೂ ಅದರೊಡನೆ ಹಾಡೂ ನಿಂತೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಮೌನವೇ ನೆಲೆ ಸಿತು. ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದೆಂದರೆ ಬೇಸರ ವಲ್ಲವೇ ?

"ಅತ್ತೆವ್ವಾ ಒಂದ ಕತೀನರೇ ಹೇಳ್ರಿ" ಸುಲೋಚನೆ ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು.

"ನಾ ಎಲ್ಲೀ ಕತೀ ಹೇಳಲೆವ್ವಾ;ನಂದು ಒಂದು ಕತೀ ಆಗೇದ ನೋಡು" ಎಂದ ಬಂಗಾರೆಮ್ಮನಿಗೆ ತಾನು ಲಗ್ನಾಗಿ ಹೋದ ಹೊಸ ದಾಗಿಂದು ಒಂದ ಮೋಜು ನೆನಪಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. :– "ಒಂದ ದಿನಾ ಯಾಕೋಸಾಹೇ ಬರು ಒಳೇ ಖುಷೀಯೊಳಗ ಮನೀಗೆ ಬಂದು 'ಲಲಿತಾ' ಅಂದ್ರು.

'ಯಾಕ್ರೀ' ಅಂದೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ 'ಲಲಿತಾ' ಅಂತ ಕರದರ 'ಓ' ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ರೂಢೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಬಡ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿತಂತ ಚಾ ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಕರದಾರ. ನಾವಿಬ್ರೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಇಬ್ಬರೂ ಬರಬೇಕಂತ ತಿಳಿಸ್ಯಾರ. ಒಳೇ ಟಾಪ ಟೀಪಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕ ಹಾ. ಉಳಿದವರ ಮನಿಯವರೂ ಬಂದಿರ್ತಾರ. ಅಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಹುಡುಗಿ ಹಾಂಗ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರ ಏನರೆ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ. ಹೆಚ್ಚಗೀ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಎಲ್ಲಾನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಪಾರ್ಟಿ ಇದ್ದ ದಿನಾ ಅವರು ಹೇಳಿದಂಥಾ ಸೀರಿ ಉಟಕೊಂಡು ಸಿಂಗಾರಾಗಿ ಅವರ ಕೂಡ ಹೋದೆ. ಆಗಲೆ ಮತ್ತ ಭಾಳ ಮಂದಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆವಾಗ ಕಲೆಕ್ಟರ ಸಾಹೇಬ್ರು ಯುರೋಪಿಯನ್ನ ರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಅವರ ಹೆಂಡ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳ ಗುರ್ತು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಕಿ ಎಲ್ಲಾರದೂ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಅಗಳಾಡಸ್ತಿದ್ಲು. ನನ್ನ ಹೆಸರ ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದೂ ಅಗಳಾಡಿಸಿದ್ಲು. ನಾ ಅಂತೂ ಆಕೀ ಕೆಂಪನ್ನ ಮಾರಿ ಮಿಕಿ ಮಿಕಿ ನೋಡಿಕೋತ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಆಮ್ಯಾಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಚಹಾಕ್ಕ ಹೋದವಿ. ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಂತ್ರು. ಎಲ್ಲಾರ ಮುಂದೂ ಒಂದೊಂದು, ಎರಡೆರಡು ಪ್ಲೇಟಿನ ತುಂಬ ತಿನಸು, ಚಹಾದ ಕಪ್ಪ ಇಟ್ಟಿದ್ರು. ಎಲ್ಲಾರೂ ಸಾವಕಾಶ ಮಾತಾಡಿಕೋತ ಒಂದೊಂದ ಚಮಚೆ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ತಿಂತಿದ್ರು. ಯಾವಾಗರೇ ಒಂದು ಚೂರು ಬಿಸ್ಕೀಟು ತೊಗೋತಿದ್ರು. ತುಸುಮಂದಿ ಅಂತೂ ಪ್ಲೇಟಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ ದಾಂಗ ಮಾಡಿ ಅರ್ಧಾ ಕಪ್ಪು ಚಹಾ ಕುಡದು ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹಾಂಗs ಬಿಟ್ಟ ಬಿಟ್ರು. ನನಗ ಅನ್ನದ ಮ್ಯಾಲೆ ಎಷ್ಟ ಸೊಕ್ಕ ಮಾಡ್ತಾರಲ್ಲಪಾ ಇವರು ಅನಿಸ್ತು. ನನ್ನ ಪ್ಲೇಟನ್ಯಾಗಿನ ಚಮಚೆ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಕೈಲೆ ಪೂರ್ಣ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂದೆ. ಚಹಾ ಭಾಳ ಸುಡ್ತಿತ್ತು. ಬಸೀಯೊಳಗ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಕುಡದ ಬಿಟ್ಟೆ. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳು ಪಿಸಿ ಪಿಸಿ ಏನೋ ಮಾತಾಡಿ ಕೊಂಡರು. ನಾ ಅತ್ಲಾಗ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಭಾಷಣಾ ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರೂ ಮಾತಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಾಗ ಸಾಹೇಬರನ್ನ ಭಾಳ ಹೊಗಳಿದರು. ಆದರ ಮನಿಯೊಳಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ನೆನಪು ತೆಗೆದು ಭಾಳ ನೀಚ ಇದ್ದಾನ,ಅಂಥಾವಾ ಇಂಥಾವಾ ಅಂತ ಬಯ್ಯತಿದ್ದರು. ಆಮ್ಯಾಲೆ ಮನೀಗೆ ಬಂದ್ವಿ. ಅವತ್ತ ಮನೀ ಯೊಳಗ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಇವರ ಅವತಾರ. ನಾನು ಹಾಂಗ ತಿನಸೆಲ್ಲಾ ತಿಂದದ್ದು, ಬಸಿಯೊಳಗ ಚಹಾ ಹಾಕ್ಕೊಂಡು ಕುಡಿದದ್ದು ತಪ್ಪಂತ.

ಹಾಂಗ ಹಳ್ಳೀ ಊರ ಹುಂಬರು ಮಾಡ್ತಾರ. ಸುಧಾರಿಸಿದ ಮಂದಿ ಮಾಡೂದಿಲ್ಲ. ಮಂದ್ಯಾಗ ತಮ್ಮ ಸುಮಾರು ಆತಂತ ಹೇಳಿ ಸಿಟ್ಟಗೆದ್ದು ನನ್ನ ಹೊಡದರು. ಅಂದಿನಿಂದಾ ಪಾರ್ಟಿ, ಹೊರಗ ಹೋಗೂದು ಅಂದರ ನನ್ನ ಮೈಮ್ಯಾಲೆ ಮುಳ್ಳ ಬರತಿದ್ದವು." ಬಂಗಾರೆವ್ವ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೇ ಕತೆಮಾಡಿ ಹೇಳಿದಳು.

"ಹಂಗಾರ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ನೀವು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದಂಗ ಕಂಡರೂ ನೀವೂ ಭಾಳ ತ್ರಾಸ ತೊಗೊಂಡಿರಿ" ಸುಲೋಚನೆಯ ಗೆಳತಿ ಶಾರದಾ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸಿದಳು.

ಹೌದವಾ; ನಾ ನೋಡಿದರ ಹಳ್ಳೀ ಊರೊಳಗ ಬೆಳದಾಕಿ. ಆ ಸಾಹೇಬರ ಶಿಸ್ತು ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಬೇಕಾದ್ರ ನನಗ ಭಾಳ ದಿನಾ ಹಿಡಿದವು. ಈಗ ನೋಡು ಒಂದ ಭೂಮಿ ಗುಣದಾಗ ಬೆಳದ ಗಿಡಾನ ಕಿತ್ತು ಬ್ಯಾರೇ ಗುಣದ ಭೂಮ್ಯಾಗ ಹಚ್ಚಿದರ ಅದ್ಯಾಂಗ ಛೊಲೋ ಬೆಳದೀತು. ನಂದೂ ಭಾಳೆ ಹಂಗ ಆತು. ಹೂವಿನ ಕುಂಡ ಎಲ್ಲಿಟ್ಟರೂ ಛಂದ ಕಾಣಸ್ತದ. ಆದರ ಮನಶ್ಯಾ ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ನೆಲದೊಳಗ ಬೇರ ಬಿಟ್ಟು ಬೆಳೀ ಬೇಕಾಗ್ತದ ಹೌದಲ್ಲೊ ? ನಾ ಎಂದsರೇ ಹಿಂಗ ಆರಾಮಾಗಿ ಕಾಲು ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಕುಂತು ನಾಲ್ಕ ಮಂದೀ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸ ಬಿಚ್ಚಿ ಸುಖಾ ದುಃಖಾ ಮಾತಾಡೇನೋ ಇಲ್ಲೋ ಅನಸ್ತಿತ್ತು ನನಗ." ಬಂಗಾರೆವ್ವ ಮತ್ತೆ "ಜೀವನದಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಖಾ ಯಾರಿಗೂ ಸಿಗೂದಿಲ್ಲಾ ಖರೆ. ಆದರ ಗಂಡಾ ಅಂತ ಕೈ ಹಿಡಿದಾವಾ ತನ್ನ ನಂಬಿ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣು ಒಬ್ಬಳು ಮನುಷ್ಯಳು ಅಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡರ ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷ ಆಗ್ತದ. ನನಗ ಅದೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ತಂದಿ ತಾಯಿ ಧಾರಿ ಎರೆದು ಕೊಟ್ಟರು ಅಂತ ಅವರ ಮನೀಗೆ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾ ದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದೆ ಅನ್ನೂದೊಂದೇ ಸಮಾಧಾನ. ಛೊಲೋ ಗಂಡ ಸಿಗ ಬೇಕಾದರ ದೇವರಿಗೆ ಹತ್ತು ಹೂವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏರಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿಬರಬೇಕಾಗ್ತದ ಅಂತ ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಹೇಳ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಅದ ನೆನಪಾಗ ತಿತ್ತು" ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟರು.

"ಸುಲೂ, ದೇವರು ನಿನಗ ಛೊಲೋ ಗಂಡನ್ನ ಕೊಡಲಿ ನಿನಗ ಸಂಸಾರದಾಗ ಸುಖಾ ಸಿಗಲಿ", ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿ ಸಿದ ಸುಲೋಚನೆಗೆ ಬಂಗಾರೆವ್ವ ಹರಸಿದರು.

ಸುಲೋಚನೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು ದಿನಗಳಾದವು. ಇರುವೆಯ ಹುತ್ತಿನಂತೆ ಗಿಜಿಗಿಜಿಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆ ಬರಿದಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಅಡ್ಡ ಬೀಗರು ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮಾವನ ಮಗಳ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸದಾಶಿವ ಎಲ್ಲರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಅವ್ವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.

ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಪೂಜೆಗೆ ತುಂಬಿದ ಕೊಡವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕೊಡದಲ್ಲಿನ ನೀರು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ಕೊಡವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಗಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾನೇ ಹೊಳೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಯಾರೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ. ಬಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಅವಳು ಹೊಳೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ತಿರುಗಾಡಲು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಮೂವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಹೊಳೆಯಿಂದ ನೀರು ತರುವ ಕೆಲಸ ಇವಳದೇ ಆಗಿದ್ದಿತಲ್ಲವೇ? ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹೊಸ ಮನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಊರ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಶಾಲೆಗೆ ಆಟದ ಬಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಕಲಿತ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಊರ ದುರಗವ್ವನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿತಿದ್ದಳು. ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ರೊಟ್ಟೀ ತಿಂದ ಮೇಲೆ ತಾನೂ ಶೇಕೂ ಕೂಡಿ ನೀರು ತರಲು ಹೊಳೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಳೆಯನ್ನು ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ಸಮಿಾಪಿಸಿದಳು. ಹಾ! ಅದೇ ಕಲ್ಲಮೇಲಲ್ಲವೇ ತಾನೂ ಶೇಕೂ ಕುಳಿತು ಕೊಡಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದುದು; ಅವ್ವನ ಮುಂದೆ ಕೊಡ ತಿಕ್ಕಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಹುಣಿಸಿಹಣ್ಣು ಉಪ್ಪು ತಂದು ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದು ಇನ್ನೂ ತನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ. ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ಅದೇ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಉಸುಕು ಹಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಕೊಡವನ್ನು ತಿಕ್ಕ ಹತ್ತಿದಳು.

"ಅವ್ವನಾರ ನೀವ ಹೊಳೀಗೆ ಬಂದೀರಲ್ರಿಯಾಕೊ" ನೇಕಾರರ ಕೆಂಚವ್ವ ತನ್ನ ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನೆತ್ತಿ ಬಗಲಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು.

"ಹೌದs; ಜಳಕಾ ಮಾಡಿದೆ. ಪೂಜೆಗೆ ನೀರು ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಅದಕ್ಕ ನಾನs ಬಂದೆ" ಬಂಗಾರೆಮ್ಮ ಬಗ್ಗಿ ಕೊಡವನ್ನು ಹೊಳೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು.

ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು ಬಂಗಾರೆವ್ವ. ಕಾಲು ಜರ್ರನೆ ಜಾರಿತು. ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಏಳಬೇಕೆಂದರೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಳು ಮುಳುಗಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಹತ್ತಿದ ಬಂಗಾರೆವ್ವನನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಂಚವ್ವ ತನ್ನ ಕೊಡವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದವಳೇ ಹೌಹಾರಿ ಕೂಗತೊಡಗಿದಳು. ಆಗಲೇ ಬಂಗಾರೆವ್ವ ಹೊಳೆಯ ಮಡಿಲನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಳು. ಬದಿಯ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನ ಓಡಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಲೆ ಪೂರ್ತಿ ನೀರ ಕೆಳಗೆ ಬಾಗಿತು. ಅವಳ ತಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಸುದ್ದಿ ಹೋಯಿತು. 'ನಾ ಇಳಿ' 'ನೀ ಇಳಿ' ಎಂದು ಬಾಯಿಮಾಡಿ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡಾಳುಗಳು ಫರ್ಲಾಂಗು ದೂರದ ವರೆಗೆ ಈಸಿ ಬಂಗಾರೆವ್ವನ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡೆಗೆ ತಂದರು.

ತವರುಮನೆ, ತಾಯಿನೆಲ ಎಂದರೆ ಜೀವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಸದಾಶಿವ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಸಿದ.

[ಗೀತಾ]

ಗೃಹಿಣಿ

" ಅನೂ........"

ಕರೆ ಕೇಳಿದ ಕಿವಿ ತಂಪಾಯಿತು; ಕೆಂಪಗಾಯಿತು.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ 'ಓ' ಕೊಡಲಿಲ್ಲ

" ಅನೂs, ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ"

" ಓ" ಎನ್ನುತ್ತ ಮುಂದಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು ಅನೂ. ಬಗ್ಗಿ ಬೂಟಿನ ಲೇಸು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತು ಕೇಳಿದ.

" ನಾಳೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ. ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ಗೆಳೆಯರನ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೀಬೇಕಂತ ಮಾಡೇನಿ. ಕರೀಲೇನು?"

ಅನ್ನಪೂರ್ಣ 'ಯಾಕೆ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಹುಬ್ಬನ್ನೆತ್ತಿದಳು.

" ನೋಡು : ನಮ್ಮ ಮದುವೀಗೆ ಅವರಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೀ ಮಾಡೇವಿ. ಊಟಕ್ಕ ಕರೀಬೇಕಂತ ಅನಿಸೇದ. ಅದಕ್ಕs ನಿನ್ನ ಕೇಳಿದೆ."

" ನನ್ನೇನು ಕೇಳೋದು. ಕರಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರ ಕರೀರಿ"

" ಊಹೂ ಹಾಂಗಲ್ಲಾ. ನೀನು ಈ ಮನೀ ಯಜಮಾನಿ. ಮತ್ತs ಹೊರಗಿನವರು ಊಟಕ್ಕ ಬರತಾರಂದರ ನಿನಗ ಕೆಲಸಾನೂs ಹೆಚ್ಚಿಗಿ ಬೀಳತದ. ನಿನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗಿ ಇದ್ದರs ನಾ ಕರಿಯಾಂವ"

ಗಂಡ ಕೊಟ್ಟ "ಯಜಮಾನಿ" ಎನ್ನುವ ಪದವಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಿದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ನಸುನಗುತ್ತ "ಹೂ, ಕರೀರಿ" ಎಂದಳು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿದ ಗಂಡ, "ಕಚೇರಿಂದ ಬರೂ ಮುಂದ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತೇನರೆ ಸಾಮಾನು ತರಲೇನು?" ಎಂದ.

" ನಾವಿನ್ನೂ ಮನೀ ಮಾಡಿ ಒಂದು ವಾರ ಆಗಿಲ್ಲಾ. ಈಗ ತರೂ ಸಾಮಾನು ಭಾಳ ಆದಾವು. ನಿಮಗ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲಾ. ರೂಪಾಯಿ ಇಪ್ರ ತರ್ರಿಲ್ಲೆ. ನಾ ಎಲ್ಲಾ ತರಸ್ತೇನಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕೈ ಚಾಚಿದಳು.

ಕೈ ಚಾಚಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತರ ನೋಟನ್ನಿಟ್ಟು ಕೈ ಕುಲುಕಿಸಿ, ಸಲಾಮು ಹಾಕಿದ ಹುಡುಗತನದ ಗಂಡ. ಗಂಡನ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ನಗುತ್ತ ಬೈ ಬೈ ಮಾಡಿದಳು ಅನೂ.

"ಅನೂ ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದಿಷ್ಟು ಪುರಿ ತಾ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಖೀರು ಹಾಕು. ನಿಮುಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೋಸಂಬರಿ ತರಸ್ಲೇನು? ಬರೇ ವಾಂಗೀ ಭಾತಕ್ಕ ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬೀತು ಅಂತೀರೆಲಾ; ಇನ್ನೂ ಸಾದಾ ಅನ್ನ ಮೊಸರು ತೊಗೋಬೇಕು" ಎಂದು ಗಂಡ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

"ಅಡಿಗೀ ಭಾಳ ಛೋಲೋ ಮಾಡ್ತಾರಪಾ ನಿಮ್ಮ ಮನೀಯವರು, ಇನ್ನೇನು ಬಿಡು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆರೆ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಊಟಕ್ಕ ಝುಂಡಾ ಊರಾಂವ" ಒಬ್ಬ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳೆಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡನಿಗೆ.

"ಇಷ್ಟ ದಿನಾ ಖಾನಾವಳಿ ಊಟಾ ಉಂಡು ಉಂಡು ಮೈಯುs ಹಿಡಿದಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಇನ್ನ ಮನೀಯವರ ಕೈಯ ಸುಗ್ರಾಸ ಭೋಜನದಿಂದ ನಿನ್ನ ತೂಕ ತಿಂಗಳಾ ತಿಂಗಳಾ ಏರಬೇಕ ನೋಡಪಾ." ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದ.

ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ 'ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀವ್ರಿ, ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಹೊರಟರು. ಗಂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದವರೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿಬರಲು ಹೋದ.

ಅನೂ ಮುಂಬಾಗಿಲು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದವಳೇ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಾದಳು. ಕೈ, ಕಾಲು, ಬೆನ್ನು, ನಡು ಎಲ್ಲವೂ ತುಂಬಾ ನೋಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಯಾವಾಗ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕೀತು, ಯಾವಾಗ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಚಾಚೇನು ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಮೈದಣಿದಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಗನೆ ಎದ್ದುದರಿಂದ ತಲೆ ನೋಯು ತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಗಳು ಭಾರವಾಗಿ ನರಗಳು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಗಂಡ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಕೈತೊಳೆದು ನೆರೆಮನೆಯ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಜೊತೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೂ ತಂದಿದ್ದಳು. ಕಾಳು ಹಸನುಮಾಡಿ ಗಿರಣಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿ, ಹಿಟ್ಟು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಕಾಯಿ ಪಲ್ಲೆ ಸೋಸಿ ತೊಳೆದಿಟ್ಟು, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ನೆರೆಮನೆಯಿಂದ ತಂದು, ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಂಜೆಯ ಅಡಿಗೆ ಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಚಾಚಿದಾಗ ಗಡಿ ಯಾರದ ಮುಳ್ಳು ಹನ್ನೆರಡನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕೂವರೆಗೆ ಎದ್ದು ಎರಡು—ಮೂರು ವಿಧದ

ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ, ಚಟ್ನಿ, ಎರಡು ತರಹದ ಅನ್ನ, ಖೀರು ಪುರಿ ಎಲ್ಲ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತಾಟು ಮಣೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಲು ಅಣಿಯಾದಾಗಲೂ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿತ್ತು. ಎದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಕೈಕಾಲು ಸೋತಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಅಡಿಗೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಎರವಲು ತಂದ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಓಡಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿದಳು. ಹಸಿದಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಒಂದು ತುತ್ತು ಊಟದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿ ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ್ದಳು.

"ದಡ್" ಮುಂಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಒಳಗೆ ಬಂದ ಗಂಡನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಅನೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿದಳು.

"ಅನೂ"....ಎಂದು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತ ಬಂದ ಗಂಡ ಮಲಗಿದ್ದ ಅನುವನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ.

"ಅನೂ ಯಾಕೆ? ಮಲಗೀದಿ? ಏನಾತು?"

"ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲಾ, ಸುಮ್ಮನs"

"ಸುಮ್ಮನs ಯಾಕ? ಆಯಾಸ ಆಗೇದೇನು? ಕೆಲಸಾ ಭಾಳ ಮಾಡಿದಿ ಅಂತ. ಹೌದೌದು ಇರಬೇಕು ಅದಕ್ಕs. ನಿನ್ನೀಯಿಂದ ಒಂದs ಸವನs ದುಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೀದಿ. ಆಯಾಸ ಆಗದs ಏನು?" ಅನೂನ ಬೆನ್ನು ಸವರುತ್ತ ಮತ್ತೆ "ತಲೀ ನೋಯ್ತುದೇನು? ಸ್ವಲ್ಪ ನೀಲಗಿರಿ ಎಣ್ಣೀ ಹಚ್ಚಲಾ?" ಹಣೆ, ಕೂದಲು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದ.

ಗಂಡನ ಹಿತವಾದ ಸ್ಪರ್ಶ, ಒಲುಮೆಯ ಮಾತುಗಳೆದುರು ಅನೂನ ಆಯಾಸವೆಲ್ಲಾ ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು, ಬಿಸಿಲಿನೆದುರಿನ ಮಂಜಿನಂತೆ. ಆವನ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಅವಳ ರೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಜೀವಿನಿಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂಬ ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

ತನ್ನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂಬ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಆಯಾಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು ಅನ್ನಪೂರ್ಣ.

* * * *

ಮೇಲಿನ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಈಗ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿವೆ.

ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಮನೆಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಭೆಟ್ಟಿಕೊಡೋಣ. ಬನ್ನಿ, ಇದೇ ಅವಳ ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಹೊಸಿಲು ದಾಟಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ. ಓಹೋ ಕಿವಿಗೇನೋ ಇಂಪಾದ ಸ್ವರ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಕಂದ ಜೋ ಜೋ ಬೆಳಕಿನಂದ ಜೋ ಜೋ
ಕಂದ ಜೋ ಜೋ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ಜೋ ಜೋ

ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಯೇನೋ! ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಊಹೆ ತಪ್ಪು. ಅವಳು ಈಗ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಅಲ್ಲ, ಅನ್ನಮ್ಮ. ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ, ಮಗನ ಮಗುವಿಗೆ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಒಹೋ ಮಗು ಮಲಗಲಿಲ್ಲವೇನೋ, ಅದನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡಿ. ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳಲ್ಲವೆ? ಅವಳ ತಲೆಯ ಬಳಿ ಕೂದಲಿಗೂ, ಅವಳ ಗಂಭೀರ, ಶಾಂತ ಮುಖಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೆ ಜೊತೆಯಾಗಿದೆ.

ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಒಂದು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೆಟರ್ ಹೆಣಿಗೆಯನ್ನೂ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಮಗುವಿನ ಮುಂದೆ ಆಟಿಗೆಯ ಸಾಮಾನು ಇಟ್ಟಳು. ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಹೆಣಿಗೆ ಹಾಕಲು ತೊಡಗಿದಳು. ನಾಲ್ಕಾರು ಟಾಕಿ ಹಾಕಿದ್ದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಉಲನ್ನಿನ ಉಂಡಿಯನ್ನು ಮೊಮ್ಮಗ ಚೆಂಡು ಮಾಡಿ ಬೀಸಿ ಎಸೆದ.

“ಏನೋ ಶಶೀ, ನಿನ್ನ ತುಂಟತನಾ ಭಾಳ ಆತಪಾ. ಅಕ್ಕೀ ಆರಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೂತರ ಅಕ್ಕಿ ಚೆಲ್ಲಾಡಿದಿ, ಮಲಗಿಸಬೇಕಂದರ ನಿದ್ದೀಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತ ಈಗ ಹೆಣೀಲಿಕ್ಕು ಬಿಡೂದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತ ಹೆಣಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಮಗುವನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿದಳು.

“ಅನ್ನಮ್ಮಾ, ಏನ್ಮಾಡ್ತೀರಿ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತ ಗೆಳತಿ ಗೌರಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಬಂದಳು.

“ಬರ್ರಿ” ಎಂದು ಕೂದಲು ಸೆರಗು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅನ್ನಮ್ಮ ಚಾಪೆಯ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಸರಿದಳು.

“ಶಶೀ ಕೂಡ ಆಟ ಆಡ್ತಿದ್ದಿರೇನು? ಇವತ್ತ ಗುಡೀಗೆ ಹೋಗೂಣು ಅಂದಿದ್ರೆಲ್ಲಾ, ಬರ್ತೀರೇನು ಅಂತ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೆ” ಎಂದಳು ಗೌರಮ್ಮ.

“ಇಲ್ರಿ ಇವತ್ತ ಗುಡೀಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ಶಶಿ ಒಬ್ಬನs ಆಗ್ತಾನ. ಅವನ್ನ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮನ್ಯಾಗs ಇರಬೇಕಾಗತದ.”

“ಯಾಕ್ರೀ ಶಶೀ ಅವ್ವ ಮನ್ಯಾಗ ಇಲ್ಲೇನು”

“ಯಾವದೋ ಛೊಲೋ ಸಿನಿಮಾ ಬಂದsದ ಇಂದಿರಾನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ ಅಂದ ಶೇಖರ. ಶಶೀ ತ್ರಾಸ ಕೊಡ್ತಾನ ಬಿಟ್ಟs

ಹೋಗ್ರಿ ಅಂತಹೇಳಿ ನಾನs ಇಟ್ಟಕೊಂಡೆ."

"ಆತ ಬಿಡ್ರಿ, ನಿಮುಗಂತೂ ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗ ಬರಲಿಕ್ಕೇ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ಒಂದಿನಾ ಮೊಮ್ಮಗ್ಗನ್ನ ಆಡಸ್ಬೇಕು. ಒಂದಿನಾ ಸೊಸೀಗೆ ಆರಾಮಿಲ್ಲಾ. ಮತ್ತೊಂದಿನ ಮನೀಗೆ ಮಂದಿ ಬರತಾರ. ಹಿಂಗs ದಿನಾ ಏನರೆ ಇದ್ದs ಇರತಾವ."

"ಗೌರಮ್ಮಾ, ಮನಿ ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಇರೂವ ಅಲ್ಲಾ ?"

"ಮನೀ ಕೆಲಸಾ ಅನ್ನೂದು ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಇದ್ದs ಇರತದ ಬಿಡ್ರಿ. ಆದ್ರೂ ಅದರಾಗs ಸವಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಗ ಬರಬೇಕ್ರಿವಾ. ನಾ ಇವತ್ತ ಗುಡೀಗೆ ಹೋಗ್ತ್ರಿನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಇವತ್ತ ಅವರು ಸಿನೆಮಾಕ್ಕ ಹೋಗೂದು ಬ್ಯಾಡ ಅನಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಂಗ ಆಗ್ತಿತ್ತು."

"ಇಲ್ನೋಡ್ರಿ ಗೌರಮ್ಮ, ಇಲ್ಲೇ ಬರೂದು ನನಗ ನಿಮಗ ಜಗಳಾ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕ ಹೋಗ್ತೀವಿ ಅಂತ ಹುಡುಗರು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳೂ ಮುಂದ, ನೀವು ಮನ್ಯಾಗಿರ್ರೀ ನಾ ಗುಡೀಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ ಅನ್ನೂದು ಏನ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನಾ?"

"ನೀವು ಇಷ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ ಮಾಡಿದರೂ ಮಗ ಸೊಸಿ ಎಷ್ಟ ನಿಮ್ಮನ್ನ ತೂಗುಮಣಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿ ತೂಗುತಾರ ನೋಡ್ರಿ. ಅನ್ನಮ್ಮ ಸುಳ್ಳs ನೀವು ಈ ಪರಿ ದಣಕೊಳ್ಳೂದು"

"ಅವರು ಕೂಡ್ರಿಸಿ ತೂಗತೀನಿ ಅಂದರೂ ತೂಗಮಣಿ ಏರಲಿಕ್ಕೆ ನಾ ತಯಾರಿಲ್ಲ. ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಮನಸು ತೋರಿಸಿದರ ಗಂಡ, ಮಗ, ಸೊಸೀ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಸಂತೋಷ ಆಗ್ತದ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದ್ದರ ನನ್ನ ಮನಸಿಗೂ ಶಾಂತಿ ಇರ್ತದ."

"ಇವತ್ತ ದೇವರಿಗೆ ಭಾಳ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡುವವರಿದ್ದರು. ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡತಿದ್ರಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ ನಿಮಗ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ. ನೀವೇನೂ ತಿಳಕೊಬ್ಯಾಡ್ರಿ ಮತ್ತ."

"ಹೌದ್ರಿ ಅದೆಲ್ಲಾ ಖರೆ. ಆದರ ದೇವರನ್ನ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡೂಹಾಂಗs ನಾನು ಈ ಶಶೀ ಕೂಡ ಆಡೂ ಮುಂದೂ ಸಂತೋಷ ಪಡ್ತೀನಿ. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳೂನು ದೇವರs ಇದ್ದಾಂಗ. ನೀವೇನೂ ತಪ್ಪ ತಿಳಕೋಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ನೀವು ಹೋಗಿ ಬರ್ರಿ."

"ಆಗಲಿ, ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ", ಗೌರಮ್ಮ ಮುಂಬಾಗಿಲು ದಾಟಿದರು.

ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತಿನ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶಶಿ ಯಾವಾಗಲೋ ಅಮ್ಮನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ನಿದ್ರೆ ಮುಗಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಅನ್ನಮ್ಮನ ಗಂಡ "ಶಶೀ ನಿದ್ದಿ ಮಾಡ್ಯಾನ. ತೊಟ್ಟಿಲ ದಾಗ ಮಲಗಿಸಿ ಬಾ" ಎಂದರು.

ಅನ್ನಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಚಹದ ಕಪ್ಪು ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಹೆಣೆಗೆಗೆ ಕೈಯಿಡುತ್ತ "ಇವತ್ತು ವಾಕಿಂಗಿಗೆ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲೇನ್ರಿ" ಎಂದಳು ಗಂಡನಿಗೆ.

"ಇಲ್ಲಾ, ಇವತ್ತು ನೀನು ಒಬ್ಬಾಕೀನೇ ಇದ್ದೀ ಮನೀಯೊಳಗ. ಅದಕ್ಕ ನಾನೂ ಹೊರಗ ಹೋಗಬಾರದು ಅಂತ ಮಾಡೇನಿ."

"ಹೊರಗ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬಂದರ ರಾತ್ರಿ ಹಸಿವಿ ಆಗ್ತದ ನಿಮಗ. ನಾ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಇದ್ರ ಏನಾತು? ಈಗ ಬರ್ತಾರ ಇಂದಿರಾ–ಶೇಖರ ಇಬ್ರೂ. ನೀವು ಹೋಗಿ ಬರ್ರಿ; ಹುಡುಗೂರು ಸಾಲಿಯಿಂದ ಬರೂ ಹೊತ್ತೂ ಆತು."

"ಅದೆಲ್ಲಾ ಇರ್ಲಿ ಬಿಡು. ಇವತ್ತ ನನ್ನ ತಲ್ಯಾಗ ಬ್ಯಾರೇ ವಿಚಾರನs ಅದ. ನೀನು ಗೌರಮ್ಮನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡೂ ಮುಂದs ನನಗ ಎಚ್ಚರಾತು. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಮೂವತ್ತು ವರುಷದ ಜೀವನಾ ನೆನೆಸಿ ಕೊಂಡೆ. ನಿನ್ನ ಜೀವನ ಕರ್ತವ್ಯ–ಕರ್ಮ ಅಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದರೊ ಳಗs ಕಳೀತು. ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಸುಖ ನೀ ಎಂದೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ...."

"ಹೌದ್ರಿ. ಮೊದಲ ಅಂದರ ಹೊಸದಾಗಿ ಲಗ್ನಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಒಳ್ಳೇತನಕ್ಕ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಾ ಬೇಕೂ ಅಂತರೆ ಅನ್ನಿಸ್ತಿತ್ತು. ಆದರ ವಯಸ್ಸು ಆದಂಗ ಹಾಂಗ ಅನಸೂದಿಲ್ಲಾ. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಾ ನಿಷ್ಠಾ ದಿಂದ ಮಾಡತೇನಿ ಅನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿ ಅದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ."

"ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಮಹಾ ದಾರ್ಶನಿಕರು, ಪಂಡಿತರು, ಸಾಧು–ಸಂತರು ಸುದ್ಧಾ ಈ ರೀತಿ ನಡಕೋಬೇಕೂ ಅಂತ ಸಾಧನಾ ಮಾಡ್ತಿರ್ತಾರ. ಆದರ ನೀನು ನಿನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ಹಾಂಗs ಅದನ್ನ ಸಾಧಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೀ ನೋಡು. ಮೊನ್ನೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರ ಮನಿಯಿಂದ ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆಯವರ 'ಗೀತಾಪ್ರವಚನ' ಅನ್ನೂ ಪುಸ್ತಕ ತಂದೇನಿ. ಭಗವದ್ಗೀ ತಾದ ಸಾರ ಎಷ್ಟ ಛಂದಾಗಿ ಅದರೊಳಗ ಹೇಳ್ಯಾರ ಅಂದೀ. ಅದನ್ನs ನಿನಗ ಓದಿ ತೋರಿಸ್ಬೇಕೂ ಅಂತ ತಂದೆ".

"ಓದ್ರಿ ಕೇಳ್ತೇನಿ. ಭಾಳ ದಿನಾ ಆತು ನನಗೂ ಏನೂ ಓದಲಿಕ್ಕೇ ಆಗಿಲ್ಲ"

"ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವನ ವೃತ್ತಿ ದ್ವಿಮುಖ ; ನಾವು ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ನಾವೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಅದು ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಎಂಬುದು ಒಂದು, ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಮಗೆ ಫಲ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು. ಗೀತೆ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಮೂರನೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ: 'ಕರ್ಮ ಮಾಡು ಫಲದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಡು' ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಗೀತೆ. ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಫಲದ ಹಕ್ಕು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ನೀನದನ್ನು ನೀನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡು"

ಪ್ರವಚನ ಕೇಳುತ್ತ ಅನ್ನಮ್ಮ ಅದರಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನಳಾದಳು. ಹೊತ್ತು ಸರಿದುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಇಬ್ಬರಿಗೂ. ಕತ್ತಲಾಯಿತೆಂದು ಎದ್ದು ದೇವರೆ-ದುರು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಬಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು ಅನ್ನಪೂರ್ಣ. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಓದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು.

"ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದ ಮಾತನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿದರೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆನಂದ ಅದರ ಫಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ...."

ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಶಶಿ ಎದ್ದು ! 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂದ. ಅನ್ನಮ್ಮ ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು "ಇನ್ನು ಓದುವದು ಸಾಕು. ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗೆ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರ್ರಿ" ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

[ಗಿ೬೬೩]

ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ

ಪಟ್ ....

ಅದಕ್ಕಿರುವದು ಒಂದೇ ಗುಂಡಿ. ಆ ಗುಂಡಿ ಬಿಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಯಿಂದ ಹಾಯಿಸಿ ಕಳಚಬೇಕು. ಸುಂದರವಾದ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಉಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತ್ತು. ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ದುಂಡಗೆ ಕಾಲರ ಬೇರೆ ಇತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ. ಪ್ರೆಸ್ ಬಟನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಯ ಶೋ ಬಟನ್ನು. ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ವೆಟರು ಅದು. ಶೇಖರ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೇ,

'ನೀನೂ ಬಾ ಮೀನಾ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಹೋಗೋಣ' ಎಂದ.

'ನನಗೂ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಭಾಳ ಆಸೇ ಅದ್ರಿ. ಆದರ ನಾಳಿನ ೯ಕ್ಕ ನನಗ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ತುಂಬತಾವ. ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಎರಡು ದಿನದ ದಾರಿ. ಹೋದರ ಇಳಕೊಳ್ಳೂದು, ಇರೂದು ಎಲ್ಲಾ ತ್ರಾಸs. ಅದಕ್ಕs ಏನ್ಮಾಡೂದೂ ಅಂತs.........' ಎಂದು ಸಂಶಯ ತೋರಿಸಿದ್ದಳು ಮೀನಾ.

"ಹೌದು ಅದೂ ಖರೆ. ಉದಯನೂs ಸಣ್ಣಾಂವಾ. ಅವನ್ನ ಸಂಬಾಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾದರ ಭಾಳ ತ್ರಾಸ ಆಗತದ. ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರೆ ಎಲ್ಲಾರು ಕೂಡಿ ಹೋಗಿ ದಿಲ್ಲಿ, ಆಗ್ರಾ ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಬರೂಣು, ಹಾ" ಎಂದು ಶೇಖರ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ್ದ. ತನ್ನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ಈ ನೀಲಿ ಸ್ವೆಟರು ತಂದಿದ್ದ.

ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಸ್ವೆಟರ ಬಿಚ್ಚಿ ತೂಗುಹಾಕಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮಲಗಿ ರಗ್ಗು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಳು. ಅಂದು ನಾಟಕ ನೋಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಸರಿರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೋಗುವಾಗ ಅವಸರವಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ರೋಹಿಣಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ತನ್ನ ಬಾಣಂತನ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಆವಾಗಿನಿಂದಲೂ ಮೀನಾಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆಗಲೇ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ವಯಸ್ಸು ಅರವತ್ತೈದರ ಮನೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಮರೆವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಲು-ಗೀಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಇರಿಸಿದ್ದಾಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಶಯ ಬಂದೊಡನೆ ಮೀನಾ ಎದ್ದು

ಮತ್ತೆ ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನೀರಿನ ತಂಬಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಸ್ವಿಚ್ ಹಾಕಿದ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಶೇಖರ ಎಚ್ಚರಾಗಿದ್ದ.

"ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿಲ್ಲೇನು ಮೀನಾ. ಹೊತ್ತು ಭಾಳ ಆಗೇದ ಮಲಕೋ ಇನ್ನ" ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡ.

ಮೀನಾ ಉದಯ ರೋಹಿಣಿಯರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊದ್ದಿಸಿ ತಾನೂ ಬಂದು ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿಗೇಕೋ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ನಾಟಕದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಕಥೆಗಳು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಒಳ್ಳೆಯ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದು ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನಾಗಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳ ಜೀವನ ಕಥೆಯೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಪತಿ ಶ್ರೀಮಂತನಾದರೂ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿ. ಇವಳೂ ಒಬ್ಬಳು ಮನುಷ್ಯಳು ಎಂದು ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಳ ಮಗಳು ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಬಂದು ತವರುಮನೆ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. ಮಗ ಬಸ್ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣದ ಈ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೃದಯ ದುಃಖತಪ್ತವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಲೂ ಗಂಡ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ದಿನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಾಳೆ. ಅದೊಂದು ದುರಂತ ನಾಟಕ.

ಇಂಥ ಕಥೆ–ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿದೊಡನೆ, ನಾಟಕ–ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಮನಸ್ಸೇ ಒಂದು ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಅವಳ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗುಂಗು ಹಿಡಿದಂತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು, ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅದೇ ವಿಷಯ ಹರಿದಾಡುತ್ತದೆ. ಏನುಮಾಡಲೂ ಉತ್ಸಾಹವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಂಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದಿನಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಅದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಪ್ರೇಮಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಶೇಖರ, ಮಕ್ಕಳು ಅಧಿಪತಿಗಳು. ಅವಳ ಮನೆ ನಂದನವನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲು. ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಸುಖ–ಸಂತೋಷಗಳ ಇದಿರು ಅವಳು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೇ ಕಿಚ್ಚು ಹಚ್ಚೆನ್ನುವವಳು. ದುಃಖವನ್ನೇ ಕಂಡರಿಯದ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ದುರಂತವೆನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೇ ಹೆದರುತ್ತಾಳೆ. ದುರಂತ ಭೂತ ತನ್ನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಬಾರದೆಂದು ಸದಾ ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಿದವಳಂತೆ ಇರುತ್ತಾಳೆ.

ನಿದ್ರೆ ಬಾರದೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಉರಿಯಹತ್ತಿದವು. ಎದ್ದು ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರವಸ್ತ್ರ ತೋಯಿಸಿ ಕಣ್ಣ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಕುಸುಕುಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರೋಹಿಣಿಯನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ನಿದ್ದೆ ಹೋದಳು....

ಝಣಣಣಣ...........

ಬೆಚ್ಚಿ ಎಚ್ಚತ್ತಳು ಮೀನಾಕ್ಷಿ. ಕಿಡಿಕಿಯಿಂದ ಬಂದ ಬಿಸಿಲು ತನ್ನ ಮಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿದೆ. ಅಬ್ಬಾ! ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ತನಗೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದ ಪಾತ್ರೆಯ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೇ ತನಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದದ್ದು. ಶೇಖರನ ಮಂಚವೂ ಖಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ಆಗಲೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಹೌದು ಮರೆತೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳವಳು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲೇ ತನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನವ: ಕಚೇರಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ತನಗೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು. ಗಂಡ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ವಿಷಯ ನೆನಪಾದೊಡನೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಚಟಕ್ಕನೆ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಮುಖ ತೊಳೆಯಲು ವಾಶ್ ಬೇಸಿನ್ನಿನ ಎದುರು ನಿಂತವಳು ನಳ ತಿರುಗಿಸಿ ಬಗ್ಗಿ ಮುಖ ತೊಳೆದಳು. ಟಾವೆಲ್ಲು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖ ಒರೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೈ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿತು. ಎದೆ, ಕುತ್ತಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಳು. ಕೈಗೆ ಏನೂ ತಾಕಲಿಲ್ಲ. ಕೊರಳು ಭಣ ಭಣವಾಗಿದೆ. ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರವೆಲ್ಲಿ? ಬೆಡ್‌ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಝಾಡಿಸಿದಳು. ರಗ್ಗು ಕೊಡವಿದಳು. ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಹುಡುಕಿದಳು. ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಬ್ಲೌಜ, ಸೀರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡವಿ ಹುಡುಕಿದಳು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಹೋಯಿತೆಲ್ಲಿ?

ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಂಜೆ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ತಯಾರಾಗುವಾಗ ಕನ್ನಡಿಯೆದುರು ನಿಂತು ಕುಂಕುಮ, ಕಾಡಿಗೆ, ಪೌಡರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಾಧನ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಎರಡೆರಡು ಸಲ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಕೊರಳು ಬರಿದಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು? ಹರಿದು ಬೀಳುವದಂತೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೂರು ತೊಲೆ ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸವೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತಾಯಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಹಾಗೆ ಕೊಂಚ ಉದ್ದವಾಗಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಿ

ದ್ದರು. ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ಆ ರೀತಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಮನ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರ ಮುರಿಸಬಾರದೆನ್ನುವ ತಾಯಿ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮರ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮ ನಾಗಿದ್ದಳು. ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಚೈನನ್ನಷ್ಟೇ ಮುರಿಸಿ ತೆಗೆಸಿ ಸರ ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಿನ್ನೂ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅವಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಶೇಖರ.

"ಮೀನಾ, ನನಗ ಗಾಡೀ ಹೊತ್ತ ಆಗೇದ. ನೀ ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡಿ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ. ನಾ ಬರೇ ಹಾಲ ಅಷ್ಟs ತೊಗೊಂಡ ಹೋಗತೇನಿ" ಎಂದು ಡ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ.

ಯಾವಾಗಲೂ ಗೆಲುವಿನಿಂದ ನಗುತ್ತ, ಹಾಡುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಮುಖ ಕಪ್ಪಗಾಗಿತ್ತು. ಜೀವಕಳೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಆ ಮುಖ ದಲ್ಲಿ. ಮಾತೂ ಒಮ್ಮೆ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಬಿಕ್ಕಿದಳು. ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಶೇಖರ ಅವಳ ಹತ್ತಿರಬಂದು "ಯಾಕ ಮೀನಾ ಮೈಯಾಗ ಆರಾಮು ಇಲ್ಲೇನು? ಅನ್ನ ಸಾರು ಮಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಗ ಹೇಳಿ ನೀ ಮಲಕೊಂಡ ಬಿಡು. ರಾತ್ರೀನೂ ನಿದ್ದಿ ಮಾಡಿಲ್ಲಾ" ಎಂದ.

ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಿತು. "ನನ್ನ ಕೊಳ್ಳಾಗಿನ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರಾನಾs ಇಲ್ರಿ" ಧ್ವನಿಮಾಡಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಶೇಖರನಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಅವಳ ಕೊರಳು ಬರಿ ದಾಗಿತ್ತು. "ಇಲ್ಲ ಅಂದರ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗತದ. ಇಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲರ ಬಿದ್ದಿರ ಬೇಕು, ಹುಡುಕಿ ನೋಡು." ತಾನು ಆಡಿದ ಮಾತು ತನಗೇ ಅರ್ಥವಾಗ ದಂತೆ ನುಡಿದ ಶೇಖರ ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ.

"ನಾ ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದೆ. ಮನ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಾ. ನಿನ್ನೆ ನಾಟಕಕ್ಕ ಹೋಗೂ ಮುಂದ ಇತ್ತು. ದಾರ್‍ಯಾಗ ಬಿತ್ತೋ, ಥೇಟರಿ ನಾಗ ಬಿತ್ತೋ, ಏನ ಬಸ್ಸಿನ್ಯಾಗ ಬಿತ್ತೋ ಯಾರಿಗ್ಗೊತ್ತು. ಹೊರಗ ಎಲ್ಯರ ಬಿದ್ದಿದ್ದರ ಇನ್ನ ಹ್ಯಾಂಗ ಸಿಗತದ" ಎಂದು ಮೀನಾ ಮತ್ತೆ ಅಳ ಹತ್ತಿದಳು.

ತಾನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಬರುವಾಗ ಹಾಯಾಗಿ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದವಳು ಈಗ ಎಚ್ಚರಾದ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗಾಗಿಬಿಟ್ಟ

ದ್ದಾಳೆ! ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಅನ್ನಿಸಿತು.

"ಮನಿಯೊಳಗ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಹುಡುಕಿನೋಡು. ಬಸ್‌ಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿನ ಆಫೀಸಿನ್ಯಾಗೂ ಕೇಳತೀನಿ. ಸಿಕ್ಕರ ಛೋಲೋ ಆತು. ಇಲ್ಲ ಅಂದರ ಬ್ಯಾರೆ ಮಾಡಸೂಣಂತ ನೀ ಅಳಬ್ಯಾಡ. ಅತ್ತರ ಕಳದದ್ದು ಸಿಗತದೇನು? ಸಮ್ಮನ ತ್ರಾಸ ಮಾಡಿಕೋಬ್ಯಾಡ" ಹೆಂಡತಿಯ ತಲೆ ನೇವರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ ಶೇಖರ.

ಈಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ತೊಲೆ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದೇನು ಸಣ್ಣ ಹಾನಿಯ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಮಾ ಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಶೇಖರ ಆ ರೀತಿ ನುಡಿದಿದ್ದ. ಮತ್ತು ಈಗ ತಾನು ಕೆಲಸದ ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಏನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರ ಲಿಲ್ಲ.

ಗಂಡನ ಸಾಂತ್ವನಪರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ದುಃಖ ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ವಾಚು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಶೇಖರ "ನನಗ ಹೊತ್ತಾತು ಹೋಗತೇನಿ. ಕೆಲಸ ಮುಗದರ ರಾತ್ರಿ ಬರತೇನಿ. ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಬರತೇನಿ. ನೀ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತ್ರಾಸ ಮಾಡಕೋ ಬ್ಯಾಡ, ಹಾ" ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋದ....

ಖಟ್ ಖಟ್ ಖಟಲ್........

ಚಿಲಕ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಉಪವಾಸ ಮಲಗಿದ ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ಏಳುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿದಳು.

ಸುಂದರವಾದ, ಅಗಲವಾದ ಡಾಂಬರು ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಬಸ್ಸು ವೇಗವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಯಾಣಿಕರೆಲ್ಲ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಣುಕಿ ನೋಡುತ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಸಿರು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ–ಹನಿಗಳು ಸೇವಿಗೆಯ ಎಳೆಗಳಂತೆ ನೇರವಾಗಿ, ಸಣ್ಣಾಗಿ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಾಗ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಬಿದ್ದಾಗ ಜರತಾರಿ ಎಳೆಗಳಂತೆ ಥಳ ಥಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿ ದ್ದಳು. ಬಸ್ಸಿನ ರಾಗವೇಗ ಬದಲಾಯಿತು. ಧ್ವನಿ ಮಂದ್ರದಿಂದ ತಾರಕ್ಕೇರು ತ್ತಿತ್ತು. ಬಸ್ಸು ಈಗ ಘಟ್ಟವನ್ನೇರುತ್ತಿದೆ. ತಾನು ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಆ ಆಳವಾದ ಕಣಿವೆ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರ, ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಎಂದು–

ಕೊಂಡಳಾಕೆ. ಇನ್ನೇನು ಬಸ್ಸು ಒಂದು ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿದರಾಯಿತು, ಘಟ್ಟದ ತುಟ್ಟ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಗುವುದು. ಎಲ! ಇದೇನು? ಬಸ್ಸು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ! ಡ್ರೈವರನ ಕೈ ಮೀರಿ ಬಸ್ಸು ಹಿಂದಕ್ಕೆ, ಕೊರಕಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಜಾರುತ್ತಿದೆ. ಆ ಪ್ರಪಾತ 'ಆ'ಎಂದು ಬಾಯ್ತೆರೆದು ನಿಂತಿದೆ ಬಸ್ಸನ್ನು ನುಂಗಲು. ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆ ಕಟ್ಟಿತು. ಶೇಖರನ ಆಸರೆಗಾಗಿ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಕೈ ಚಾಚಿದಳು, ಅದು ಬರಿದು, ಅಲ್ಲಿ ಶೇಖರನಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ!! ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ!!!

ಚೀರಲು ಬಾಯ್ತೆರೆದ ಮೀನಾಕ್ಷಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವತಿತ್ತು. ಗಂಟಲಿನಿಂದ ಗೊರ ಗೊರ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಐದು ನಿಮಿಷ ಬೇಕಾದವು. ದಡ ದಡ ಎನ್ನುವ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಕೈಗೆ ಮಂಗಳಸೂತ್ರ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಈಗ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸಿನಿಂದ ಪೂರ್ತಿ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂದಳು. ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ನಿಂತಳು.

"ಮಂಗಳಸೂತ್ರ ಕಳೀಬಾರದ್ರೀ. ಇದೇನೋ ಅವಲಕ್ಷಣ, ಅಪಶಕುನದಾಂಗ ಕಾಣ್ತದರೆವಾ ನನಗಂತೂ" ಎಂದಳು ನೆರೆಮನೆಯ ವಿಧವೆ ರಂಗಮ್ಮ.

ಮತ್ತೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ತಲೆ ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕಟ್ಟಿತು. 'ದೊಪ್' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಂಗಮ್ಮ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ನೆತ್ತಿಗೆ ನೀರು ತಟ್ಟಿ ಗಾಳಿ ಹಾಕಿದರು.

"ಮುಂಜಾನಿಂದ ಹೊಟ್ಯಾಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲಾ. ಉಪವಾಸ ಆತ ಕೋತ ಮಲಕೊಂಡಬಿಟ್ಟಾಳ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭಾಳ ಹಚಿಗೊಂಡಾಳ. ಹೋಗೂದು ಹೋಗೇದ. ನಮ್ಮದಾಗಿದ್ದರ ಸಿಗತsದ. ನೀ ತ್ರಾಸ ಮಾಡಕೋ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ ಎಷ್ಟ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳವೊಲ್ಲಳು" ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಳುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದರು ರಂಗಮ್ಮನಿಗೆ.

"ರೋಹಿಣಿ ಎಲ್ಲಿ ಅದಾಳ. ಉದಯ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾನ ಕಾಣಸ್ತದ." ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಸಣ್ಣದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು.

"ನೀ ಹೊಡದದ್ದಕ್ಕ ರೋಹಿಣಿ ಇಷ್ಟೊತ್ತನಕಾ ಕುಸು ಕುಸು ಅತ್ಲು. ಆಗಳೆ ಸ್ನಾನs ಜುಲುಮಿ ಮಾಡಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿ ನನ್ನ ಖೋಲ್ಯಾಗ ಮಲಗಿಸಿ ಬಂದೇನಿ."

"ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ತಲಿ ಭಾಳ ನೋಯ್ತದ. ಹೊಟ್ಯಾಗ ಸಂಕಟ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಗಂಟಲು ಆರೇದ. ನಾ ಏನ ಮಾಡ್ಲಿ" ಎಂದು ಸಣ್ಣ ಮಗುವಿನಂತೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತೆ ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

"ಮೀನಾ, ನನ್ನ ಮಾತ ಕೇಳು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾಫಿ ಆರೆ ಹಾಲನರೆ ಕುಡಿ. ಸಮಾಧಾನ ಆಗ್ತದ. ಅದರ ಚಿಂತಿ ಬಿಡು. ನಿಂದಾಗಿದ್ದರ ಸಿಗ್ತದ. ಇಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಇಲ್ಲಾ. ಸುಮ್ಮನ ಮಲಕೊ. ನಾ ಕಾಫೀ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬರತೇನಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ರಂಗಮ್ಮ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಳು.

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಕಾಫೀ ಆಗುವದರೊಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಬಾಗಿಲ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಶೇಖರ ಬಂದಿದ್ದ.

"ಮೀನಾ ನಾ ಹೋಗೂಮುಂದ ನೀ ಅಳತಿದ್ದಿ. ನನಗ ಸಮಾಧಾನs ಆಗಲಿಲ್ಲಾ. ಕೆಲಸಾ ಲಗೂನs ಮುಗಿಸಿದವನs ಬಂದಬಿಟ್ಟೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ತನ್ನ ಅರಿವೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಬದಲಿಸದೆ ಬಂದು ಅವಳ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ.

ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ನಕ್ಕಳು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ತಂದ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದಳು. ಮತ್ತೆ ಏನು ನೆನಪಾಯಿತೋ ಖಿನ್ನಳಾದಳು.

"ನಾ ಒಂದ ಮಾತ ಹೇಳತೇನಿ ಕೇಳತೀರಾ" ದೀನಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು ಮೀನಾಕ್ಷಿ.

"ನಿನ್ನ ಯಾವ ಮಾತ ಕೇಳಿಲ್ಲ ಹೇಳು. ಒಂದ ಯಾಕ ಸಾವಿರ ಮಾತ ಕೇಳತೇನಿ ಹೇಳು" ಶೇಖರ ರಮಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

"ನನ್ನ ಮಂಗಳಸೂತ್ರ ಸಿಗಲಿ ಅಂತ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕಿ ಹೊತ್ತೇನಿ."

"ನಿನ್ನಂಥಾ ಕಲಿತಾಕೀನೂ ಕೆಲಸ ಆದರ ಕಾಣಿಕಿ ಕೊಡತೇನಿ ಅಂತ ಆಸೆ ತೋರಸ್ತಿಯಾ. ಹೂಂ; ಇರ್ಲಿ ಹೇಳು ಹರಕೀ ಆರೆ ಏನ ಮಾಡಿಕೊಂಡೀದಿ."

"ಮಂಗಳಸೂತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿತಂದರ ಐದು ಮಂದಿ ಮುತ್ತೈದೇರಿಗೆ ಬಾನಾ ಕೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತ ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ತಾಳಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕು ಅಂತ."

"ಭೊಲೋ ಅದs ಅಲಾ, ಈಗ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಳೀಬೇಕಂತೀ ಹೌದಲ್ಲೋ. ಹಾ ಹಾ ಹೌದು ಈ ಹರಕಿ ನಿನ್ನ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರ ಸಿಕ್ಕಮ್ಯಾಲೆ ಹೌದಲ್ಲೊ? ಮಾಡಸೂಪಂತೇಳು." ಎಂದು ನಕ್ಕ ಶೇಖರನ

ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿತು.

ಆಗಲೇ ಸಾಮಾನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತವಳಿಗೆ "ರೊಕ್ಕದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಲ್ರೀ ಇದು. ತಾಳಿ ಅಂದರ ಮಾಂಗಲ್ಯದ ಸಾಮಾನು ಕಳೀಬಾರದು ಅಂತಾರ; ಅದಕ್ಕ ಈ ಹರಕಿ. ನೀವು ಹೂ ಅಂದ್ರೆಲ್ಲಾ ಸಾಕು, ನನಗ ಯಾಕೋ ಥಂಡಿ ಅನಸ್ತದ. ಆ ಗೂಟದ ಮ್ಯಾಲಿನ ಸ್ವೆಟರ್ ಕೊಡ್ರಿಲ್ಲೆ"

ಸ್ವೆಟರು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಶೇಖರ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ 'ಮೀನಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು,

"ಮೀನಾ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚು ಒಂದು ಮಿನಿಟು. ನಾ ಮಜಾ ತೋರಸ್ತೇನಿ" ಎಂದ.

"ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನಾಗೂ ನಿಮ್ಮದು ಹುಡುಗಾಟಕೀನಽ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಳು ಮೀನಾಕ್ಷಿ.

"ಹೂ ತಗೀ ಇನ್ನ. ನಿನ್ನ ಕೊರಳಾಗ ಏನದ ನೋಡಿಕೊ." ಎಂದ.

"ಅವ್ವಯ್ಯಾ ಮಂಗಳಸೂತ್ರಾ! ಎಲ್ಲಿತ್ರೀ ಇದು? ನಿಮಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಸಿಕ್ಕಿತು? ತಗದ ಇಟಕೊಂಡಿದ್ದಿರೇನು ಹುಡಗಾಟಕೀ ಮಾಡಾಕ? ಏನ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳ್ರೆಲಾ" ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಉಸಿರು ಬಿಡದೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

"ಮಾತಾಡ್ಲಿಕ್ಕೆ ಪುರಸತ್ತರೇ ಕೊಡಲಾ. ನೀನು ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗೂಮುಂದ ಸ್ವೆಟರ ತೆಗೆದು ಗೂಟಕ್ಕ ಹಾಕಿದಾಗ ಸ್ವೆಟರಿನ ಕೂಡ ಮಂಗಳಸೂತ್ರಾನೂ ಹೋಗಿ ಗೂಟಕ್ಕ ಕೂತಿತ್ತು. ಈಗ ಸ್ವೆಟರು ತಗದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂತು. ನೀನಽ ತಗದ ಗೂಟಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಮತ್ತ ನನಗ ಅಂತೀಯೇನು" ಎಂದು ಮನವಾರೆ ನಕ್ಕ ಶೇಖರ.

"ಅಯ್ಯಽ ಹಿಂಗಾಗಿರಬೇಕು ಅಂತ ನನ್ನ ತಲ್ಯಾಗಽ ಬಂದಿಲ್ಲಾ. ಮುಂಜಾನಿಂದ ಮನಿಯಂತ ಮನೀ ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದೆ. ಇನ್ನ ಅದರ ಆಸೇನಽ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅಂತೂ ಸಿಕ್ಕಿತಲಾ. ಮನ್ಯಾಗಽ ಗೂಟಕ್ಕ ಹಾಕಿ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕಿ ಹೊತ್ತ್ನಲಾ ನಾನು. ಮಜಾನಽ ಇದೂ ಒಂದು" ಎನ್ನುತ್ತ ಮಂಗಳಸೂತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡಳು ಮೀನಾಕ್ಷಿ.

ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಶೇಖರನಿಗೆ ಈಗ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯ ಮುಖ ರಾಹು ಬಿಟ್ಟ ಚಂದಿರನಂತೆ ಕಂಡಿತು.

[೧೯೬೩]

ತಾಯಿ ಕಂಡ ಕನಸು

ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಪಾದಗಳ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಚಿತ್ರ ಮೂಡಿ ಮುಂದಿನ ಪಾದಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ರಪ್....ರಪ್....ರಪ್....ತೀರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸದ್ದು ನಿಂತಿತು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಆರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ತಾಯಿ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಗೌರಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಉಸಿರಾಟ ವೇಗವಾಗಿತ್ತು. ಮಗಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ತಾಯಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ—

"ಯಾಕs ಗೌರಿ ಹಂಗ್ಯಾಕ ಓಡಿ ಬಂದಿ? ನಾಯಿಗೀಯಿ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿತ್ತೇನು" ಎಂದಳು.

ಅವಳ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಒಳಗೆ ಬಂದ ಗೌರಿಯ ಗೆಳತಿ ಸರಸೂ "ನಾಯಿ ಅಲ್ರಿ ನಾನs ಬೆನ್ನ ಹತ್ತೇನಿ. ಅದಕs ಓಡಿ ಬಂದಾಳ ಗೌರಿ. ನೋಡ್ರಿ ಈಕಿ ನಮ್ಮ ತ್ವಾಟದಾಗಿನ ಕೆಂಪು ಗುಲಾಬಿಹೂ ಹರಕೊಂಡ ಬಂದಾಳ. ನಾ ನಿಮಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೆ" ಎಂದಳು ತೇಕುತ್ತ.

ಕೂಡಲೇ ತಾಯಿ ಗೌರಿಗೆ "ಹೌದೇನs ಗೌರೀ ಅವರ ಗಿಡದಾಗಿನ ಹೂ ಹರಿದೀಯಾ? ಎಲ್ಲ್ಯದ ಹೂ?" ಎಂದಳು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲೀಗ ನಗು ಮಾಯವಾಗಿ ಕೋಪ ಮೂಡಿತ್ತು.

ತಾಯಿಯ ಸಿಟ್ಟಿನ ನುಡಿಗೆ ಬೆದರಿದ ಗೌರಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದವು. ಅವಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಬಿಚ್ಚಿದಳು. ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಗುಲಾಬಿ ಪಕಳೆಗಳೆರಡು ಅವಳ ಅಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಉದುರಿದವು. ತಾಯಿ ಆ ಹೂವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸರಸೂನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಗೌರಿಯ ಕಿವಿ ಹಿಂಡಿದಳು. ಕಿವಿ ಕೆಂಪಗಾಯಿತು. ಗೌರಿಯ ಅಳುವನ್ನು ಕಂಡು ದೂರು ಹೇಳಲು ಬಂದಿದ್ದ ಸರಸೂ ಕನಿಕರದಿಂದ "ಇರಲಿ ಬಿಡ್ರಿ. ಹೊಡಿಬ್ಯಾಡ್ರಿ. ಹೂ ನನಗ ಕೊಟ್ಟಾಳಲ್ಲ." ಎಂದು ಗೆಳತಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದಳು.

" ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರು ಸರಸೂ. ಮುಂದಿ ಸಾಮಾನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು, ಆಶೇ ಮಾಡಬಾರದು ಅಂತ ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಹೇಳೇನಿ ಇಕಿಗೆ. ಆದರೂ ಇವತ್ತ ಮತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಹೂ ಹರದಾಳ. ಇವತ್ತ ಭೋಲೋತಂಗ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಸ್ತೇನಿ ಇಕೀಗೆ..." ಎಂದವಳೇ ತಾಯಿ ಗೌರಿಯ ಕಪಾಳಿಗೆ ಜೋರಾಗಿ ಏಟು ಕೊಟ್ಟಳು....

* * * *

ಗಂಡ ಕೊಟ್ಟ ಏಟಿನಿಂದಾಗಿ ಗೌರಿಗೆ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ ತಾನಾಗಿ ಮರುಕಳಿಸಿತು.

ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ಗೌರಿ ಎಚ್ಚತ್ತಳು. ಎದ್ದು ಕನ್ನಡಿ ಎದುರು ನಿಂತಳು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಅವಳ ಬಿಸಿ ಉಸಿರಿಗೇ ಇಂಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಬಿಳಿಯ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ಮೂರು ಗೆರೆ ಮೂಡಿದ್ದವು. ಗಂಡ ಮಹೇಶ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಣಿಕೆ ಅವು.

" ಗೌರಿ ಆ ನೀಲಿ ಕೋಟಿನ ಕಿಸೇದಾಗ ಕರಚೀಫ್ ಅದ ತಾ ಇಲ್ಲೆ "

ಗಂಡನ ಕಿಸೇದಾಗ ಕೈ ಹಾಕಿದ ಗೌರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅವಳ ಗಂಡನ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗಳು ಕಾಶಮ್ಮ ಬರೆಸಿದ್ದ ಪತ್ರ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರಚೀಫನ್ನು ಗಂಡನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪತ್ರವನ್ನು ಓದತೊಡಗಿದಳು.

ಅದನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವಳ ಮುಖ ಅರಳಿತು. ಅವಳ ಮೆಲು ನಗೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಮಹೇಶ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ—

" ಅದನ್ನೇನ ಓದ್ತೀ ತಾ ಇಲ್ಲೆ. ಹರಿದು ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕ್ತೇನಿ. ದತ್ತಕ ಸುಳ್ಳ ಮಾಡ್ತಾಳಂತ. ಅದ್ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡತಾಳ ನೋಡೇಬಿಡತೇನಿ."

" ಗಂಡ ಸತ್ತವ್ಯಾಲೆ ಆಕಿ ಅಶೋಕನ್ನ ದತ್ತಕ ತೋಗೋತೇನಿ ಅಂದಾಗs ಹೇಳಿದೆ ನಾನು, ದತ್ತಕ ಕೊಡೂದು ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ. ಆಸ್ತಿ ಆಸೇಕ ನೀವs ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೋಡ್ರಿ, ಆಕಿ ಮನಸ್ಸು ತಿರಿಗೇದ. ತನ್ನ ತಂಗೀ ಮಗನ್ನ ದತ್ತಕ ತಗೊಂಡು ಅಶೋಕನ ಮಗನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಸುಳ್ಳುಮಾಡ್ತಾಳಂತ. ನಿಮ್ಮ ಕಬೂಲಿ ಕೇಳ್ಯಾಳ. ಕೊಟ್ಟಬಿಡ್ರಿ ಕಬೂಲಿ. ತನಗ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಕೊಡವಳ್ಯಾಕ ಆಸ್ತಿ."

"ಹೂಂ; ಭೋಲೋ ಹೇಳ್ತಿ ನೀನೂ. ಕಬೂಲಿ ನಾ ಯಾಕ ಕೊಡಲಿ. ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಲಿ ಬೇಕಾದರ. ಕೈಗೆ ಬರೂ ಆಸ್ತೀ ಬಿಡತಾರೇನ

ಯಾರರೆ? ಅಶೋಕಗ ಆಸ್ತಿ ಸಿಕ್ಕರ ನಮಗs ಬಂದಾಂಗ ಅಲ್ಲೇನು? ನಾಲ್ಕೈದು ಮಕ್ಕಳು ನಾವು ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖದಿಂದ ಇರತೇವಿ.'' ರಮಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಹೇಶ.

"ಯಾಕ? ಈಗ ನಿಮಗ ಬರೂ ಪಗಾರದಾಗ ಸುಖದಿಂದ ಇಲ್ಲೇನು ನಾವು? ಸುಖಾ ಅನ್ನೋದು ನಾವು ತಿಳಕೊಂಡಹಾಂಗ ಇರತದ. ಮನ ಸ್ಯಾನ ಆಸೇಕ ಮಿತೀನ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತೃಪ್ತಿ ಇದ್ದರ ತಿಂಗ ಳಿಗೆ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಬಂದರೂ ಸಾಲೂದಿಲ್ಲ ನಮಗ. ಇದ್ದಷ್ಟರೊಳಗs ಸುಖದಿಂದ ಇರಲಿಕ್ಕ ಕಲಿಬೇಕು. ಮುಂದೀದಕ್ಕ ಯಾಕ ಆಸೆ ಮಾಡ ಬೇಕು?'' ಏರುಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಳು ಗೌರಿ.

"ಸಾಕು ಬಿಡು ನಿನ್ನ ತತ್ವಜ್ಞಾನ. ಅದs ವಿಷಯ ತೊಗೊಂಡು ಬಿ. ಎ. ಪಾಸಾಗೇನಿ ನನಗs ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳತಿಯೇನು?'' ಬೇಸರದಿಂದ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ ನುಡಿದ ಮಹೇಶ.

"ನೀವು ಬರೇ ಪುಸ್ತಕದಾಗ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಓದಿ ಮರತಬಿಡಬೇಕಂತ ಮಾಡೀರಿ. ಆದರ ಅದರಾಂಗs ಜೀವನದಾಗ ನಡಿಬೇಕು'' ಗೌರಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಗಂಡನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಹೇಳಿದ್ದಳು.

ಮಾತು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಏಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು.

ಗಂಡ ಹೋಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯ ಪಾಠ ಕಲಿತಿದ್ದ ಗೌರಿಗೆ ಗಂಡನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಮೈಗಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನೋವಾಗಿತ್ತು. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಒಳಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು.

* * * *

ಫಟ್....ಫೈಲ್ ತಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ ಮಹೇಶ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ. ಅವನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ ರಭಸಕ್ಕೆ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಮಸಿ ಕುಡಿಕೆ ಯೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವೆದ್ದಿತು–ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಂತೆ. ಎರಡು ಹನಿ ಮಸಿ ಚಿಮ್ಮಿತು ಕೂಡ, ಅವನ ನೆನಪಿನ ಕುಂಡದಿಂದ ಬುಗ್ಗೆ ಚಿಮ್ಮಿದಂತೆ....

ತಾನಿನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಮೂರನೆಯ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯದು. ಶಾಲೆಯ ಆಟದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಣಸೇಮರದ ಕೆಳಗೆ ತನಗೊಂದು ಹೊಸ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ರಬ್ಬರನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆಸೆಯಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ರಿಗೂ ತೋರಿಸದೆ ಮನೆಗೆ ತಂದ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಆತುರ ತಡೆಯ

ಲಾರದೆ ತಾಯಿಗೆ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಅವಳು—

"ಸಿಕ್ಕಿತs? ಛಲೋ ಆತು. ಇಟ್ಟುಕೋ ನೀನs" ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಆವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನೇ ಕೊಡದೆ.

ಆದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಧೈರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ತನಗೆ. ಆ ಗೇಣುದ್ದ ಹೊಸ ಪೆನ್ಸಿಲ್ಲಿನ ಮೇಲಿನ ಹೊಳಪು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚು ಹಾಕಿ ಉಳಿದ ಹುಡುಗರು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ತನಗೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹುಡುಗ ಗುರುತಿಸಿಯೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನೊಡನೆ ಜಗಳಾಡಿ, ಗುದ್ದಾಡಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಅಕ್ಕ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ತನಗೇ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಪೆನ್ಸಿಲ್‌ನ್ನು.

ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಂಬದ ಆ ಹುಡುಗ ತಾನು ಕಳವು ಮಾಡಿದ್ದೇ ನಿಜ ವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಕಳ್ಳ, ಕಳ್ಳ ಎಂದು ಕೂಗುವದೂ, ಅಣ ಕಿಸುವದು, ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಕೂಡ್ರುವದು, ಜಗಳಾಡುವದು ಮಾಡು ವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತನಗೆ ಅಳುವುಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಯಾಕಾ ದರೂ ಆಶೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಇಂಥಾ ಕಳ್ಳಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆನೋ ಎಂದು ಕಳವಳ ವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ನಿಜಹೇಳಿ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಲೇನೊ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆದರಿಂದ ತಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಳ್ಳನೆನ್ನುವದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ತನಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಛೀಮಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೆದರಿ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ; ಆದರೆ ಅದನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಎಂದು ತನಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಹೇಳ ಬೇಕು? ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಕೆಲಸ, ಹೊಲದ ಕೆಲಸಗಳೇ ಬಹಳ. ಅವ್ವ ನಿಗಂತೂ ಮನೆಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುವೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನಂತೂ ಅಶಿಕ್ಷಿ ತಳು, ಮಗ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದೊಂದೇ ಅಭಿಮಾನ ಅವಳಿಗೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಅವಳದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ದುರಾ ಶೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಬೇರೆಯವರ ಪುಸ್ತಕ, ಪೆನ್ಸಿಲ್, ರಬ್ಬರು ಕದ್ದು ತನ್ನದೇ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಕಾಪಿ ಮಾಡಿ ತೇರ್ಗಡೆಹೊಂದಿ ನೌಕರಿ ಪಡೆದೆ....

ಅವನಿಗರಿಯದಂತೆಯೇ ಮಹೇಶನ ಕೈ ಪೆನ್ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬ್ಲಾಟಿಂಗಿನ ಮೇಲೆ ಗೀಚುತ್ತಿತ್ತು.

"ಏನ್ರೀ ಮಹೇಶರಾವ್ ಏಳ್ರೀ ಎರಡೂವರಿ ಆತು; ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಬರೂಣು ಬರ್ರೀ" ಮಗ್ಗುಲ ಮೇಜಿನ ಶಂಕರಪ್ಪ ಕೇಳಿದರು.

ವಿಚಾರ ತಂದ್ರಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತ ಮಹೇಶ "ನಾ ಇವತ್ತ ಒಲ್ಲೆ, ನೀವs ಹೋಗಿಬರ್ರಿ" ಎಂದ.

"ಯಾಕ್ರಿ, ಸಾಹೇಬರ ಹತ್ತರ ಫೈಲ್ ತೊಗೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಿರೆಲ್ಲಾ, ಏನರೇ ಅಂದರೇನು? ಬಿಡ್ರೀ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೋಬಾರದು, ನಡೀರಿ ಹೋಗೂಣು" ಶಂಕರಪ್ಪ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದರು.

"ಪ್ಲೀಜ, ನನಗ ಬರೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲಾ, ಜುಲುಮಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ" ಎಂದ ಮಹೇಶ.

ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಕ್ರಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ "ಇವತ್ತ ಯಾವದೋ ಭೋಲೋ ಆಸಾಮಿ ಹಿಡಿದಂಗ ಕಾಣಸ್ತದ ಶಂಕರಪ್ಪನವರು, ರೊಕ್ಕಾ ಭಾಳ ಹೊಡಿದಿರಬೇಕು" ಎಂದುಕೊಂಡು ನಸುನಕ್ಕ.

ಆದರ ಈಗ ಒಂದೆರಡು ವಾರದ ಹಿಂದೆ ಅವರು ತನ್ನ ಜೋಡಿ ಚಹಾ ದಂಗಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಮುಖ ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳತಿದ್ದರು, "ನಮ್ಮ ಮನೀಯವರಿಗೆ ಕ್ಷಯಾ ಆಗೇದಂತ. ಡಾಕ್ಟರರು ಹೇಳಿದರು. ಸ್ಯಾನಿಟೋರಿಯಮ್‌ದಾಗ ಇಟ್ಟೇನಿ" ಅಂತ.

ನನಗ ಪಾಪ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಗೌರಿ ಮುಂದ ಇವರ ಸುದ್ದೀ ಹೇಳಿದೆ. ಆದಕ್ಕ ಅವಳು "ಲಂಚಾ ಭಾಳ ತಿಂತಾರ ಅಂತ ಹೇಳತಿದ್ದಿರೆಲಾ ಅದs ಶಂಕರಪ್ಪ ಹೌದಲ್ಲೋ. ಇಲ್ಲಿ ತಿಂದ ಲಂಚದ ರೊಕ್ಕ ಅಲ್ಲೆ ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ಖರ್ಚಾಗಿ ಹೋಗತದ. ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲೇನು?" ಅಂದಳು. ಹೌದ್ಹೌದು ಅವಳು ಅನ್ನೂದು ನಿಜ ಇರಬೇಕು. ಯಾಕಂದರ....

ಗೌರಿ ಮೊನ್ನೆ ತನ್ನ ಕಿಸೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದಾಗ ಹತ್ತರ ಮೂರು ನೋಟು ತೆಗೆದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಮುಖಾ ಅರಳ್ತದ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಎರಡು ತಿಂಗಳದಿಂದ ಅವಳಿಗೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪತ್ತಲ, ಪೋಲ್ಕಾದ ಅರಿವಿ ತೊಗೋಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಆದರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ರೊಕ್ಕ ಉಳೀತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಅದಕ್ಕs ಅವಳಿಗೆ "ಗೌರೀ ಇವತ್ತ ಸಂಜೀ ಮುಂದ ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಹೋಗಿ ನಿನಗ ಪತ್ತಲ ಪೋಲ್ಕಾದ ಅರಿವಿ ತೊಗೊಳ್ಳೂಣು" ಅಂತ ಅಂದೆ. ಆದರ ಅವಳು ನನ್ನ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, "ಅಲ್ರೀ ಈ ತಿಂಗಳು

ಎಲ್ಲಾರದು ಬಿಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟು 10–15 ರೂಪಾಯಿ ಉಳಿದಾವು ಅಂತಿದ್ರಿ. ಬ್ರೆಡ್ಡು, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಅಂತ್ಹೇಳಿ ಅವೂ ಖರ್ಚಾಗಿರಬೇಕು. ಇವತ್ತ 27 ನೇ ತಾರೀಖು; ಈ ಮೂವತ್ತ ರೂಪಾಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು?" ಅಂತ ಕೇಳಿದಳು.

ನಾನು ಸರಳs ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟೆ, "ಇವತ್ತ ಒಂದ ಅರ್ಜಂಟ ಕಾಗದಾ ಸಾಹೇಬರ ಸಹೀಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆ ರೈತ ಹಿಗ್ಗಿ ನನಗ 30 ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಬಿಟ್ಟಾ" ಅಂತ.

ಆದಕ್ಕ ಅವಳು ಮುಖಾ ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿ, "ನೀವು ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದರ ಸರಕಾರದವರು ನಿಮಗೆ ಸಂಬಳಾ ಕೊಡುತಾರ. ಅದರ ಆಶಾಕ ಬಿದ್ದು ನೀವು ಆ ರೈತನ ಕಡೀಂದ ರೊಕ್ಕಾ ಇಸಕೋ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಪಾಽಪ ! ಅವರಿಗೆ ತ್ರಾಸೆಷ್ಟೋ, ಮಳೀ ಹ್ಯಾಂಗೋ, ಬೆಳೀ ಹ್ಯಾಂಗೋ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೈತುಂಬ ಅರಿವಿ ಇರೂದಿಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬ ಅನ್ನ ಇರೂದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಾ ಲಗೂ ಆಗಲಿ ಅನ್ನೂ ಆಸೇಕ ನಿಮ್ಮಂಥಾವರಿಗೆ ರೊಕ್ಕ ಕೊಡತಾರ ಅವರು. ಆದರ ಒಳಗ ಅವರ ಜೀವ ಎಷ್ಟ ಮರಗತದsನೋ; ಆ ಮರುಗು ನಮಗ ಹತ್ತುದs ಬಿಡೂದಿಲ್ಲ. ನನಗ ಇಂಥಾ ರೊಕ್ಕದಿಂದ ಪತ್ತಲಾ, ಅರಿವಿ ಏನೂ ಬ್ಯಾಡಾ. ನಾ ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಬರೂದಿಲ್ಲ" ಅಂತ ಖಡಾಖಡಿ ಮಾರೀಮ್ಯಾಲೆ ಹೊಡದ್ಹಾಂಗ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು.

ನನಗೂ ನಾ ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾತೇನೋ ಅಂತ ಅನಿಸಿತು. ಆದರ ಕೆಲಸ ಮಿಂಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ತೊಗೊಂಡ ರೊಕ್ಕ ತಿರುಗಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರೂಹಾಂಗ ಇದ್ದಿಲ್ಲಾ. ಹಾಗೇ ಇಟಗೊಂಡಬಿಟ್ಟೆ. ಮರುದಿನಾನs ಎರಡನೆ ಮಗಳು ಅನುರಾಧಾಗ ಜ್ವರಾ ಬಂದವು. ಡಾಕ್ಟರರು ಟೈಫಾಯ್ಡ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಅವಳ ಆರೈಕೆಗೆ ಆ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಅಲ್ಲದs ಪಗಾರದಾಗಿನ ನಾಲ್ವತ್ತು ರೂಪಾಯಿನೂ ಕೈಬಿಟ್ಟವು. ಆ ರೈತನ ಮರಗs ಹತ್ತಿರಬೇಕು ನಮಗ. ಗೌರಿ ಒಂದೊಂದು ಮಾತು ಎಷ್ಟ ಖರೇ ಹೇಳ್ತಾಳ ಅಂತೀರಿ....

ಸಾಹೇಬರ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಗಂಟೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಜಿಗಿದು ಬಿದ್ದ ಮಹೇಶ ವಾಸ್ತವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪೆನ್ನು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಓಡಿಸಿದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊರಡುವಾಗ ನಡೆದ ಘಟನೆಯ ನೆನಪಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಳವಳವಾಯಿತು. ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಜೇಸತ್ತ ತಲೆ ಸಿಡಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸ ಮುಂದೆ ಸಾಗದಾಯಿತು. ಸಾಹೇ

ಬರ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟೆಲ್ ಮಾಣಿಗೆ ತನಗಾಗಿ ಚಹ ತರಲು ಹೇಳಿದ.

ಸಾಹೇಬರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಫೋನಿನ ಗಂಟೆಯು ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಸಾಹೇಬರು ಮಾತನಾಡಿದ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳಿತು. ಮುಂದೆ ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಹೇಬರು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟರು.

ಕೈಗೆ ಪೆನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ "ಛೀ, ಛೀ ಇಂಥಾ ಪ್ರಸಂಗ ಯಾರಿಗೂ ಬರಬಾರದು ನೋಡ್ರೀ" ಸಾಹೇಬರ ಪರ್ಸನಲ್ ಕ್ಲಾರ್ಕ ಕುಲ ಕರ್ಣಿ ತಗ್ಗು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಹೇಶನಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

"ಯಾಕ? ಯಾರಿಗೆ ಏನಾಯಿತು?" ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕ್ಲಾರ್ಕ ಪಾಟೀ-ಲನೂ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟ.

"ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಹಿಂದ ಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಮದಿವಿ ಮಾಡಿದ್ರಲ್ಲಾ. ಹುಡುಕೀ ಹುಡುಕೀ ಜಮೀನ್ದಾರರು, ಸುಸಂಸ್ಕೃತರ್ನು ಸುರೂಪಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿದಷ್ಟು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಗಳ, ಕೊಟ್ಟಿರಲ್ಲ."

"ಹೌದ್ಹಾದು ನಾನೂ ಮದುವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ವರ ಒಳ್ಳೇ ಜಂಟಲ ಮೆನ್ ಇದ್ಹಾಂಗ ಇದ್ದನಲ್ಲ" ಮಹೇಶ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ.

"ಹುಂ ಆ ಜಂಟಲ್‌ಮನ್‌ನ ಬಣ್ಣಾ ಈಗ ತಿಳಿದsದ. ಅಂವಾ ಆ ಆಸ್ತೀಗೆ ದತ್ತsಕ ಹೋದಾವಾ. ಕಷ್ಟಪಡದsನ ಕೈಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಬಂತು. ಕುಡಿಯುವದು, ಜೂಜು ಆಡೂದು ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿತಾನಂತ. ಊರೊಳ ಗಿದ್ದು ಆಸ್ತೀ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡೂದು ಬಿಟ್ಟು, ಹೆಂಡ್ತೀನ ಆ ಹಳ್ಳೀ ಯೊಳಗs ಕೊಳೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಬೆಂಗಳೂರಾಗs ಇರತಾನಂತ ಮಜಾ ಮಾಡಿಕೋತ. ರೊಕ್ಕ ಬೇಕಾದಾಗ ಅಷ್ಟು ಊರಿಗೆ ಬರೂದು, ಹೆಂಡತಿ ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರ ಅವಳನ್ನ ಹೊಡಿಯೂದು ತಾನು ರೊಕ್ಕಾ ತೊಗೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡೂದು. ಹಿಂಗs ಮಾಡ್ತಿದ್ದನಂತ...."

"ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲೇನು ಈ ಸುದ್ದಿ?" ನಡುವೆಯೇ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದ ಪಾಟೀಲ.

"ಅದನ್ನs ಹೇಳ್ತೀನಿ ಕೇಳ್ರಿ. ಅವಳಿಗೆ ಮೈಯಾಗ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲ ದಿದ್ರೂ ಔಷಧ ಕೊಡಿಸಲಿಲ್ಲಂತ, ಆ ಮೇಲೆ ತಂದೆಗೆ ಪತ್ರಾ ಬರದಳಂತ, ಇವರs ಹೋಗಿ ಮೊನ್ನೆ ಆಕೀನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಾರ. ಕಳಿಸಲಿಕ್ಕೂ ತಯಾರ ಇದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅಂತ. ಪಾಪ! ಹುಡುಗೀ ಭಾಳ ಸೊರಗ್ಯಾಳಂತ

ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಹೇಳತಿದ್ದರು. ಇವತ್ತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟ್ಯಾನಂತ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಅದಕ್ಕs ಸಾಹೇಬರು ಗಾಬರ್ಯಾಗಿ ಮನೀಗೆ ಹೋದರು" ಕುಲಕರ್ಣಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ.

"ನೋಡ್ರಿ Mr. ಕುಲಕರ್ಣಿ ನಾ ಒಂದು ಮಾತ ಹೇಳತೇನಿ, ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಬೇಕಾದರ ಭಾಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗತದ. ಕಷ್ಟ ಪಡದನ ಕೈಗೆ ಆಸ್ತಿ ಸಿಕ್ಕರಂತೂ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಲಂಗು ಲಗಾಮಿಲ್ಲದs ಹಾಳ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಲೀತಾರ. ಅದರಾಗ ಆ ದತ್ತಕ ತಗೊಂಡ ಹಿರಿಯರು ಜಿಪುಣತನಮಾಡಿ, ಬಡ್ಡಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಕೂಡಿಸಿ ಚಕ್ರಬಡ್ಡಿ ತೊಗೊಂಡು ಬಡ ವರ ಜೀವಾ ಅರೆದಿದ್ದರಂತೂ ದತ್ತಕ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಖಾತ್ರಿ ಯಾಗಿ ಹಾಳಮಾಡ್ತಾರಂತ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮತ್ತು ಇಂಥಾವು ಎಷ್ಟೋ ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡೇನಿ." "ಛೀ ಛೀ ಸಾಹೇಬರು ಆಸ್ತೀ ಆಸೇಕ ಬಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರನs ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಕಾಣತದ, ಪಾಪ ಅಲ್ಲರೀ" ಎಂದು ಪಾಟೀಲ ಮರುಕದಿಂದ ಹೇಳಿದ.

"ಅಗದೀ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ಹಾಂಗs ಆಗೇದ ನೋಡರಿ. ಈಗ ಆ ಹುಡುಗಿ ಒಂದs ಪಾಪ ಅಲ್ಲಾ. ಅಂವಾ ದತ್ತಕ ತಂದೀನ್ನ ಹಡೆದ ತಂದೀನ್ನ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಮನೀಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗ ಹಾಕ್ಯಾನಂತ" ಎಂದ ಕುಲಕರ್ಣಿ.

ಮಹೇಶನ ತಲೆ ಗಿಮಿ ಗಿಮಿ ತಿರುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಗೌರಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, "ನಮ್ಮ ಅಶೋಕ ನಮಗs ಇರಲಿ. ಆ ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ನಾಳೆ ಅಂವಾ ದುರ್ವ್ಯಸನಿ ಆದರ ಅವಂದು ನಮ್ಮದು ಇಬ್ಬರ ಜೀವನಾನೂ ಹಾಳು" ಎಂದು ಬಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು.

"ಅಶೋಕ....ನನ್ನ ಅಶೋಕ....ಹೌದು ಗೌರೀ ಹೌದು" ಎನ್ನುತ್ತ ಮಹೇಶ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ.

"ಯಾಕ್ರೀ ಮಹೇಶ ಏನಾತು? ತಲೀ ನೋಯ್ತದೇನು? ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಯಾಕೋ ಸಪ್ಪಗs ಆದೀರಿ ಐದು ಹೊಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಮನೀಗರ ಹೋಗಿಬಿಡ್ರಿ" ಪಾಟೀಲ ಸಲಹೆಯಿತ್ತ.

* * * *

ಗಂಡ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಯಾವಾಗ ಬರುವನೋ ಎಂದು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ

ಗೌರಿ ದಿನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇಗನೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಳು.

ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದಲೂ ಮಹೇಶನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧ ಈಗ ನಿಂತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅವನೂ ಮೆಲುನಗೆ ನಕ್ಕ.

"ಗೌರೀ ಪೆಟ್ಟು ಭಾಳ ಆಯ್ತೇನು?" ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಕೆನ್ನೆಯತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಕಸಿಕರದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

"ಅದೇನಿಲ್ಲ ಬಿಡ್ರಿ ಈಗ. ನಾ ಒಂದು ಬೇರೆ ಸುದ್ದೀ ಹೇಳತೇನಿ ನಿಮಗ. ಅಶೋಕ ಅವರ ಸಾಲೀ ಗ್ರೌಂಡಿನ್ಯಾಗ ಫೋಲೋ ಪಾರ್ಕರ ಪೆನ್ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತಂತ. ಅಂವಾ ಅದನ್ನೊಯ್ದು ಮಾಸ್ತರ ಕೈಯ್ಯಾಗ ಕೊಟ್ಟನಂತ. ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ತರರು ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರನ್ನ ಕೂಡಿಸಿ ಎಲ್ಲಾರೂ ಅಶೋಕನಂತೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನ ಕಲೀಬೇಕು ಅಂತ ಹೇಳಿ ಪುಸ್ತಕಾ ಬಹುಮಾನ ಕೊಟ್ಟರಂತ. ಪೆನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ಹುಡುಗ ಬಂದು ಇವನ ಗುರ್ತಾಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾಳೆ ತಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಚಹಾಕ್ಕ ಕರದಾನಂತ" ಗೌರಿ ಒಂದೇ ಉಸುರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದಳು. ನಗು ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

"ನಿನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣಾ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಕೇಳಬೇಕs" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಮಹೇಶನಿಗೆ ತಾನು ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಕದ್ದದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ ಖಿನ್ನನಾದ.

"ಯಾಕ್ರೀ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದsದೇನು? ಮುಂಜಾನಿಮಾತು ಇನ್ನೂ ಮರತಿಲ್ಲೇನು ನೀವು? ನನಗ ರೊಕ್ಕ, ಆಸ್ತಿ ಎಲ್ಲಾದಕಿಂತ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸತ್ಯವಂತರೂ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೂ ಆಗಬೇಕು ಅಂತ ಆಸೆ. ಅಷ್ಟಾದರ ಸಾಕು ನನಗಿನ್ನೇನೂ ಬ್ಯಾಡ" ಗೌರಿ ಆಸೆಯಿಂದ ಗಂಡನ ಮುಖದತ್ತ ನೋಡಿದಳು.

"ನನಗ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಾನಿಯಿಂದ ಇದs ಮಾತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದೆ. ನೀ ಹೇಳೂದೂ ಒಳ್ಳೇದs ಅಂತ ಅನ್ನಿಸಿತು ನನಗ. ನಾನೂ ಅದs ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕs ಬಂದೇನಿ. ನೀ ಬ್ಯಾರೇ ದತ್ತಕ ತೊಗೋ, ನಮ್ಮ ಅಶೋಕ ನಮಗಿರಲಿ ಅಂತ ನಾಳೇ ಪತ್ರಾ ಬರೀತೇನಿ ಕಾಶಮ್ಮಗ" ಎನ್ನುತ್ತ ಮಹೇಶ ಅಶೋಕನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ.

ಗೌರಿಯ ಮುಖ ಇಷ್ಟಗಲ ಅರಳಿತು. ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಸುನಕ್ಕಳಾಕೆ.

" ನೀವೂ ಒಬ್ಬರೇ ? "

" ಸಾಧನಾss ಏ ಸಾಧನಾsss"

" ಯಾಕ್ರಿ ? ಏನ ಕೆಲಸದ ?"

" ಕೆಲಸ ಏನೂ ಇಲ್ಲಾ, ಆದರ ಇವತ್ತ ಸಂಜಿಮುಂದ ಪ್ರಭಾಕರ ರಾಯರ ಮನೀಗೆ ಹೋಗೂದದ. ನೆನಪದsನೋ ಇಲ್ಲೋ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ."

" ಇವತ್ತ ನಾನು ಎಲ್ಲ್ಯೂ ಹೊರಗ ಬರೂದಿಲ್ಲ."

" ಯಾಕ ?"

" ಯಾಕೇನು ? ನನಗ ಇವತ್ತ ಹೊರಗ ಹೋಗೂ ಹಾಂಗ ಅನಿಸಿಲ್ಲ. ನಾ ಮನ್ಯಾಗ ಇರತೀನಿ."

" ಇವತ್ತ ನಾಲ್ಕೂವರೀಗೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಿಮ್ಮ ಮನೀಗೆ ಬರತೀವಿ ಅಂತ ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ಹೇಳಿದ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು."

" ನಿಮಗ ಯಾರ ಹೇಳಿದ್ರು ಹಾಂಗ ಹೇಳ್ರಿss ಅಂತ ? ನಾವಿಬ್ರೂ ಬರ್ತೀವಿ ಅಂತ ಯಾಕ ಹೇಳಿದಿರಿ ? ನನ್ನ ಕೇಳಿದ್ರೇನು ಹೋಗೂಣೇನೂ ಅಂತ ? ನಾ ಏನ ಬರೂದಿಲ್ಲ ನೋಡ್ರಿ. ಅವರ ಮನೀಗೆ ಇವತ್ತ, ನೀವು ಒಬ್ಬರs ಹೋಗ್ತಿದ್ದರ ಹೋಗ್ರಿ. ನಾನು ಶಕುಂತಲಾನ ಕೂಡ ಅಡ್ಯಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ತೇನಿ."

" ಹೊರಗ ಹೋಗೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ಅಂತೀದಿ, ಮತ್ತ ಶಕುಂತಲಾನ ಕೂಡ ಅಡ್ಯಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ತೇನಿ ಅಂತೀದಿ. ಯಾಕ ? ನನ್ನ ಕೂಡ ಇವತ್ತ ಅವರ ಮನೀಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ನೀನು."

" ನಾ ಬರೂದಿಲ್ಲಾ ಅಂದರ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ನನಗ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಬರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು ಅಂತ ಒತ್ತಾಯ ಯಾಕ ಮಾಡ್ತೀರಿ ನೀವು ?"

ಸಾಧನಾಳ ಧ್ವನಿ ತಾರಸ್ವರಕ್ಕೇರಿತ್ತು ; ಮುಂದೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಚಂದ್ರಕಾಂತನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಲೀ ಇಲ್ಲ.

ತಲ್ಲೀನನಾಗಿ ಓದಲು ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ನೆರೆಮನೆಯ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ವಾಗ್ವಾದದಿಂದ ಭಂಗ ಬಂದಿತ್ತು. ಈಗ ನಡೆಯುವದು ಇಂದೇ ಹೊಸ ಮಾತೇನಲ್ಲ ; ನಿತ್ಯವೂ ಇದ್ದದ್ದೇ. ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಅವರ ಜಗಳ....

ಅಲ್ಲಲ್ಲ....ಸಂಭಾಷಣೆ ಕೇಳುವದು ವಿಶ್ವನಾಥನ ದಿನಚರಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು.

ಗಂಡ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತಿಗೂ 'ಹೂಂ' ಎನ್ನುವದಿಲ್ಲ ಆ ಸಾಧನಾ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವೇ. ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವದೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಡ. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಚಂದದ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು, ತರತರದ ಮುಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವದು ಬೇಕು. ಹೋದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಪಾಹಾರಮಾಡಿ ಬಂದರೆ ತೀರಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಡುವದೂ ತಪ್ಪು ತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವಳ ಎಣಿಕೆ. ಗಂಡ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ತನ್ನ ಅನುಮತಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಟ ಅವಳದು. ಆ ಚಂದ್ರಕಾಂತನಿಗಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದಿರುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂದು ನಾನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಾರೆ ಎಂದು ಅವಳೆಂದರೆ ಸಾಕು, ಖಾನಾವಳಿಯಿಂದ ಎರಡು ತಾಟು ತರಿಸಿದನೇ ! ಅವಳನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸುವದೂ, ವಾದ ಹಾಕುವದೂ ಅವನಿಗೂ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಮುಂದಾಗಿ ಜಗಳ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮನೆಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದೇ ಗೋಡೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನೆಯ ಮಾತೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ.

ಅಬ್ಬಾ! ಅವನ ಸಾಧನಾ ಎಷ್ಟುದ್ದ ನಾಲಿಗೆ ಹರಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಎಷ್ಟು ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ ! ಅವನಿಗೆ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನನಗೇನಾದರೂ ನನ್ನ ಕುಸುಮಾ ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ಹೀಗೇ ಜಜ್ಜಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಿಶ್ವನಾಥ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ದೊಪ್ಪನೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಕೈಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡ.

ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚಹ ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದ ವಿಶ್ವನಾಥ.

*　　*　　*　　*

ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಮುಂದಿನ ವರಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಹಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹವೆಯೂ ತಂಪಾಗಿತ್ತು. ಬೆಚ್ಚಗಿನ ರಗ್ಗು ಹೊದ್ದು ಮಲಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಡುಕವುಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಳ ನೋಡಿದ :

ಅಲ್ಲಿ ತುಲಸೀಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಲಸಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ವಿಶ್ವನಾಥನ ಹೆಂಡತಿ ಕುಸುಮಾ. ಇಷ್ಟೊಂದು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಡಿಯುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ತನ್ನ ಸಾಧನಾಳಷ್ಟೇ ಇರ ಬಹುದು. ಆದರೆ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೀರಿದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವಿದೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಕತೆ ಇಲ್ಲ, ಸ್ವಚ್ಛಂದ ನಗುವಿಲ್ಲ. ತಾನು ನೆರೆಮನೆಗೆ ಬಂದು ಇಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ಅವಳು ಜೋರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ನಕ್ಕದ್ದು ಕೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರು ಕೂಡಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವದೇ ಕಡಿಮೆ. ಎಲ್ಲೋ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ. ದಿನವೂ ಅವಳಾಯಿತು ಮನೆಗೆಲಸವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ–ಪಾಲನೆ ಬೇರೆ.

ವಿಶ್ವನಾಥ ಬಹಳ ಕೋಪಿಷ್ಠನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಆಗುವ ಸೇವೆ ಸತ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲೋಪ ಬರಬಾರದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಅವನದೇ ಆರ್ಭಟ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಜಬರ್ದಸ್ತು ನೋಡಿದರೆ ಪಾಪ ಅವಳಿಗೆ ಉಸಿರೆತ್ತಲು ಬಿಡುವದೇ ಇಲ್ಲ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಅತ್ತರೆ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದರೆ ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳಿದ್ದರೂ ಆಯಾಸವಾಗು ತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿ ಅವಳೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಇವನಿಗೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ–ಶೃಂಗಾರ, ನಕ್ಕು ನಲಿದಾಡು ವದು ಕೂಡಿ ಅಡ್ಡಾಡುವದು ಯಾವುದೂ ಬೇಡವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವಳೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರ ಮನೆಯವಳೆಂದು ಸಾಧನಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ತುಲಸೀ ಪೂಜೆ, ಮಡಿ–ಹುಡಿ ಎಲ್ಲಾ....ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸು ತ್ತಿದ್ದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಗಿಸಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂ ತೆಯೇ ಒಳಗಿನಿಂದ 'ಕುಸುಮಾ' ಎನ್ನುವ ಗಂಡನ ಕರೆ ಕೇಳಿದ ಕುಸುಮಾ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವಸರದಿಂದ ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು.

"ಏನ್ರೀಽ" ಸಾಧನಾಳ ಮೃದುವಾದ ಕರೆ ಕೇಳಿದ ಚಂದ್ರಕಾಂತನೂ ಒಳಗೆ ನಡೆದ.

* * * *

ರಾತ್ರಿ ಗಂಟೆ ಎರಡಾದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರ ಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಾಥ ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ "ಕುಸುಮಾಽ" ಎಂದ. ಪಕ್ಕದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಕುಸುಮಾಳಿಂದ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೋರಾಗಿ "ಕುಸುಮಾಽಽ" ಎಂದ.

" ಓs ಯಾಕ ?" ಎಂದಳು ಕುಸುಮಾ ನಿದ್ದೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ.

" ನಿದ್ದಿ ಬಂದsದೇನು ? ಏನಿಲ್ಲಾ ಮಲಗಿಕೋ" ಎಂದ ವಿಶ್ವನಾಥ ನಿರುತ್ಸಾಹದಿಂದ.

ಸರಿ; ಕುಸುಮಾ ಮಗ್ಗಲು ಹೊರಳಿದಳು. ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಸರಾಗವಾದ ಉಸಿರಾಟ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ವಿಶ್ವನಾಥನ ಜೀವ ಚಡಪಡಿಸಿತು.

" ನನಗ್ಯಾಕ ಹೀಂಗಾಗ್ತದ? ಏನಾಗ್ತದನೋ ತಿಳೀವೊಲ್ಲದು ಏನೋ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಥರಾs ಅನಸ್ತದ; ನಿದ್ದೀನೂ ಬರಲೊಲ್ಲದು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಳವಳ, ನಿರಾಶೆ ಎಲ್ಲಾ ಹುಟ್ಟಿ ಹೊರಚಲ್ಲಿದಾಂಗ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಮುಂಜಾನೆ ಎಷ್ಟ ಆರಾಮ ಇದ್ದೆ. ಈಗsರೆ ಆರಾಮ ಇದ್ದೀನಿ. ತಲಿ ನೋವು' ಹೊಟ್ಟೆನೋವು, ನೆಗಡಿ, ಕೆಮ್ಮು ಥೆ ಥೆ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ನೋವು ಆದದ್ದು ಮೈಗಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂತ ಕಾಣಸ್ತದ. ಸಂಜೀಮುಂದ ವಾಕಿಂಗ್ ಹೋಗಿ ಬರೂಮುಂದ ದಾರಿಯೊಳಗ ಚಂದ್ರಕಾಂತ–ಸಾಧನಾ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ಆವಾಗಿಂದ ಹಿಂಗಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ. ಏನು ಕಾರಣ ಇರಬೇಕು ?

ಸಂಜೆಯ ಶೋ ಮತ್ತೆ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡತೊಡಗಿತು, ಆ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ....

ಸಾಧನಾ ತಿಳಿ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವಿರುವ ಬಿಳಿ ನೈಲಾನ್ ಸೀರೆ, ಹಸಿರು ಚೋಳಿ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ತುರುಬಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಲೆ ಮುಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡನೊಡನೆ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಿ ನಕ್ಕ ನಗೆ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಇದೆ. ತನ್ನನ್ನು ದಾಟಿ ಅವರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಚಂದ್ರಕಾಂತ 'ನಮಸ್ಕಾರ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಕೈ ಎತ್ತಿದ. ತಾನೂ ಕೈಯೆತ್ತಿದ. ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಏಕೋ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆ ಜೋಡಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಬದಲು ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕುಸುಮಾ ನಡೆ ದಂತೆ ಮನದಲ್ಲೇ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡ. ಆಗಿನಿಂದ ಹೀಗೆss....

ವಿಶ್ವನಾಥನ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಕುಸುಮೆಯ ಹಿಂದೆ ಓಡಿತು. ತನ್ನ ಕುಸುಮಾ ರೂಪದಲ್ಲೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ ಸಾಧನಾಳಿಗೆ ಅವಳ ವಿಶಾಲ ವಾದ ಕಣ್ಣು ನೀಳವಾದ ಮೂಗು ನೋಡಿಯೇ ತಾನು ಅವಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ

ಮೇಲೆಯೇ ಇವಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗುವವಳೇ ಹೊರತು ತನ್ನ ರಸಿಕತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳತಿಯಾಗಲಾರಳು ಎಂದು ತನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು.

ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೊ ವಾಕಿಂಗಿಗೊ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ತನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದೆ. ತನ್ನ ಜುಲುಮೆಗೆ ಹಿಂದೀ ಪ್ರೇಮ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ನೋಡಿದ ಕುಸುಮಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೇರದೆ ಆಮೇಲೆಲ್ಲಾ ತನಗೆ ತಲೆನೋವೆಂದೂ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಿದೆಯೆಂದೂ ಏನೇನೋ ನೆವ ಹೇಳಿ ಸಿನೆಮಾ ತಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆಮೇಲೆ ಬಯಕೆ, ಬಸಿರು, ಬಾಣಂತಿತನ, ಕೈಮಗು ಎಂದು ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ವೇಳೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವದೆಂದರೆ ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಪೇಟೆಗೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಇದ್ದೂರಲ್ಲಿಯ ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ಹುಟ್ಟದ ಹಬ್ಬ ಮುಂತಾದ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅದಕ್ಕೆ ತಾನು ಓದು. ಗೆಳೆಯರು, ವಾಕಿಂಗ್ ಎಂದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಮನೆಯ ಹೊರಗೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು.

ಮನೆಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ದಕ್ಷಳು ಕುಸುಮಾ. ಅಡಿಗೆ ತಿಂಡಿ–ತಿನಿಸು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಳು. ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಕಾಡುವದಿಲ್ಲ, ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ. ತಾನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ–ಬರೆಗಳಲ್ಲೆ ತೃಪ್ತಿ ಅವಳಿಗೆ. ಆದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಫ್ಯಾಶನ್ನಿನ ಪತ್ತಲ ತಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಉಡಲಾರಳು. ತಾನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ನವೀನ ಮಾದರಿಯ ಸೆರಗು ಅಂಚುಗಳಿಲ್ಲದ ಸೀರೆಯೊಂದನ್ನು ತಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅದನ್ನಾಕೆ ಉಡದೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ತನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಅಂಥ ಸೀರೆಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತರುವ ಗೋಜಿಗೇ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲೆ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಮಂಚ ಬಿಟ್ಟು ಕುಸುಮಾಳ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ ವಿಶ್ವನಾಥ.

* * * *

ತನ್ನ ಮಂಚಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉರುಳಿದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಉಸ್ ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ. ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅವನ ತಲೆ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉಸಿರಾಟ ವೇಗವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಜ್ವರ ಬಂದಿದೆಯೇನೊ ಎಂದು ಎನ್ನಿಸಿತವನಿಗೆ. ಹಣೆಯ

ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸಾಧನಾಳೆಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು.

ಹಣೆಗೆ ಅಮೃತಾಂಜನ ಹಚ್ಚಿ ಮೃದುವಾಗಿ ತಿಕ್ಕಿ ಸಾಧನಾ ತನ್ನ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು! ಎನ್ನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ಮೆಲ್ಲಗೆ "ಸಾಧನಾ" ಎಂದ. ಮಾರುತ್ತರ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಓಹ್! ಅವಳನ್ನು ಈಗ ಕರೆದರೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಈಗ ಏಳುವದಿಲ್ಲ, ಎದ್ದರೂ ತಲೆ ಒತ್ತು ಎಂದರೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆಯೇ ತೂಕಡಿಸುವವಳೇ ಅವಳು. ಸಾಧನಾ ತನ್ನ ಯಾವ ಉಪಚಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರಳು. ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆಯನ್ನೇ ಕೊಡುವವಳು.

ಮತ್ತೆ ಈಗ ತನಗೆ ತಲೆನೋವು ಬಂದದ್ದೂ ಅವಳಿಂದಲೇ. ಇಂದು ಸಂಜೆ ಪ್ರಭಾಕರರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ, ಒಲ್ಲೆ ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಒಂದೇ ಹಟ ಅವಳದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿದರೆ ಊಟ ತಿಂಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ಮಲಗಿಬಿಡುವಳು. ಇನ್ನೆಂದೂ ಅನ್ನುವದಿಲ್ಲ ಏಳು ಅನ್ನುವವರೆಗೂ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಸರಿಯಲಾರಳು. ಬಹಳ ಹಟಮಾರಿ. ತವರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇವಳ ಹಟ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟವರೇ. ಇವಳ ವಿದ್ಯೆ, ರೂಪ, ಮಧುರ ಕಂಠಕ್ಕೆ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯಾದೆ ಇವಳನ್ನು. ಆದರೆ ಇವಳ ಹಟಮಾರಿತನ ತನಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದ ಮೇಲೆಯೇ.

ಅಡಿಗೆ, ಕೆಲಸ, ಹೆಣಿಕೆ, ಹಾಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವವಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಒಳಗಿನ ಹೊರಗಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅವಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕು. ಇಂದು ಹಟಮಾಡಿ ಪ್ರಭಾಕರರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವ ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ವಾಕಿಂಗಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದಳು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಠೀವಿಯಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದನವ, ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ. ತನಗೇಕೋ ಇಂದು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು. ಅವನು ಮನೆಗೆ ಬರುವದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಕುಸುಮಾ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಸಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿನಿಸು ಚಹಾ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತೆ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪಲ್ಯ, ಚಟ್ನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ತಿಂದುಂಡು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತ, ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಹರಟಿ, ವಾಕಿಂಗ್ ಮಾಡುತ್ತ ಸುಖವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಸಾಧನಾ ಇಂದು ತನ್ನೊಡನೆ ವಾಕಿಂಗ್ ಎಂದು ಹೊರಟವಳು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ತಿಳಿಯಿತೋ 'ಓ ಕೌನಥೀ' ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ವೆಂದಳು. "ಬೇಡ ಅದು ಹೆದರಿಸುವ ಸಿನಿಮಾ, ನಿನ್ನಂಥಾ ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀ ಯರು ನೋಡಬಾರದು" ಎಂದರೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ; ನಕ್ಕು ನನ್ನ ಮಾತು ಹಾರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಸಿನಿಮಾ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಬೇಸರ. ಇಲ್ಲೀ ಹೋಟೆಲ್‌ದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಿಂದು ಹೋಗೋಣವೆಂ ದಳು. ಸರಿ ಅದೂ ಆಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸೂ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಟಾಂಗಾಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ ಬಡಿದು ಬಂದು ಮನೆ ಸೇರಿದ್ದಾ ಯಿತು. ಇಂದು ಅವಳ ಹಟದಿಂದಾಗಿ ಏಳೆಂಟು ರೂಪಾಯಿ ಕೈಬಿಟ್ಟವು. ಆದರ ಚಿಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ.

ಪ್ರಭಾಕರರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದ್ದಕ್ಕೆ ತಾನು ನಾಳೆ ಏನಾದರೂ ಸುಳ್ಳು ಕಾರಣ ಹೇಳಬೇಕು ಅವರಿಗೆ. ಅದೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಜೆ ವಿಶ್ವನಾಥ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗುವಿತ್ತು. ಯಾವಾ ಗಲೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ತಿರುಗುವನೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗು ತ್ತಿರಬಹುದು ಅವನು.

ಹೀಗಾಗಿ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲೂ ತನಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗ ಬಂದ ಮೇಲೆ ದಣಿವಾಗಿ ಇನ್ನೇನು ಮಲಗಬೇಕೆಂದು ಲೈಟು ಆರಿಸಿದಾಗ ಸಾಧನಾ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿಯ ದೃಶ್ಯ ನೆನಪಾಗಿ ತನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ, ಕತ್ತಲು ಮಾಡಬೇಡಿರಿ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಾರದು ಎಂದಳು. ಅವಳ ಭಯ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಲೈಟು ಹಚ್ಚಿ ಕೂತು ಓದಿದ್ದಾ ಯಿತು. ಅವಳಿಗೇನೋ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತು; ಆದರೆ ತನಗೆ....

ಸಾಧನಾ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆ....ತೊಟ್ಟಿಲು ಎಂದು ಏನೇನೋ ಬಡ ಬಡಿಸಿದಳು. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಚಂದ್ರಕಾಂತನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು. 'ಹುಚ್ಚು ಹುಡಿಗಿ' ಎಂದುಕೊಂಡ. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ 'ಹಾsss' ಎಂದು ಸಾಧನಾ ನರಳಿದಳು.

೨

ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದು ಕುಸುಮೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಒಳಗೆ ಬಂದ ಸಾಧನಾ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಚೇತನಾಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ತಟ್ಟತೊಡಗಿದಳು....

ಹೊಸತಾಗಿ ತಾನು ಲಗ್ನವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ನೆರೆಮನೆಯ ಕುಸುಮಾ ಹೇಗಿದ್ದಳು? ಈಗ ಹೇಗಾಗಿದ್ದಾಳೆ! ಗುರುತೂ ಸಿಗದು. ಅವಳು ದಿನವೂ ಉಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಚು-ಸೆರಗು ಇದ್ದ ಪತ್ತಲ, ಕಟ್ಟುವ ತುರುಬು, ದೊಡ್ಡ ಕುಂಕುಮ, ಅವಳ ನಿತ್ಯ ತುಳಸೀ ಪೂಜೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅವಳೊಬ್ಬ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರ ಮನೆಯವಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಡ ನೊಡನೆ ವಾಕಿಂಗ್, ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದೂ, ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗಂಡನ ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವದೂ, ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಅವಳು ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕದ್ದೂ ಕೂಡ ತಾನು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಒಕ್ಕಲ ಗಿತ್ತಿಯ ಮುಂದೆ "ಸಾಧನಾಬಾಯಿ ಭಾಳ ಬಡಿವಾರದಾಕಿ. ಆಕೀಗೆ ಮನೀ ಕೆಲಸ ಅಂದರs ಬ್ಯಾಡಾ" ಎಂದು ಅವಳು ಅಂದದ್ದು ತನಗೆ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನ್ನೆ ಆಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಶಾರದಾ, ಅವಳ ಮಗಳು ಶಶೀ ಕೂಡಿ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮಾತು ಸುರು ಆದವು.

ಅಂಥ ಕುಸುಮಾ ಈ ಹತ್ತು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಬದಲಾಯಿಸಿ ದ್ದಾಳೆ ! ನಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗ ವನಿತಾಮಂಡಳದ ಮೆಂಬರ್ ಆಗಿ ದ್ದಾಳೆ. ಈ ವರ್ಷದಿಂದ ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಮಂಡಲದೊಳಗೂ ಇದ್ದಾಳಂತೆ. ಮೀಟಿಂಗು, ಭಾಷಣ, ಮನೋರಂಜನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಪ್ರದರ್ಶನ ಎಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೂ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. "ಈ ಸಾರೆ ಮೇ ತಿಂಗಳದಾಗ ಮೈಸೂರು ಬೆಂಗಳೂರು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ಮಾಡೇವಿ. ನಮ್ಮ ಯಜ ಮಾನ್ರೂ ಹೂಂ ಅಂದಾರ" ಎಂದು ಮೊನ್ನೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಕುಸುಮಾ.

ಇಂದು ಬಹಳ ಸಿಂಗಾರಾಗಿ ಬಂದು "ಏನ್ರೀ ನೀವು ಮಂಡಳದ ಮೆಂಬರ್ ಆಗೀರಿ. ಆದ್ರೂ ಒಂದು ದಿನಾನೂ ಬರೂದಿಲ್ಲ, ಇವತ್ತರೇ ಬರ್ರಿ; ಅಮೇರಿಕಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳು ಭಾಷಣ ಮಾಡ್ತಾರ. ಲಗೂನ ಏಳರ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡೂಣಂತ" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನನಗೂ ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದು ಬೇಸರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರ ಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿದ್ದಿತು ಆದರೆ ಚೇತನಾ....

ಮಗುವಿನ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಳು ಸಾಧನಾ. ಏಕೋ ಮೈ ಬಿಸಿಯಾದಂತಿತ್ತು. ನಿದ್ರೆಯ ಜೊಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಲಗಿಸಿ, ರಗ್ಗು ಹೊದಿಸಿ, ನೀಲಗಿರಿ ಎಣ್ಣೆ ತಂದು ಹಣೆ, ಎದೆ, ಕುತ್ತಿಗೆ

ಗಳಿಗೆ ಸವರಿದಳು. ತಾನು ಕುಸುಮೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದುದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾಯಿತು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು.

* * * *

ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ, ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಗೇಟು ತೆರೆದು ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪಿನೆಡೆಗೆ ನಡೆದಳು ಕುಸುಮಾ. ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾಗಿ ನಡೆದ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಸರ ಬಂದಿತು. ಸಾಧನಾ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನಿಸಿತವಳಿಗೆ. ಕಣ್ಣು ಕೈಗಡಿಯಾರದೆಡೆಗೆ ಓಡಿತು. ನಾಲ್ಕೂ ಮುಕ್ಕಾಲಾಗಿತ್ತು, ಇನ್ನು ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಿವೆ ಬಸ್ಸು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬದಿಗೆ ನಿಂತ ದಂಪತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದಳು. ಅವರು ನವದಂಪತಿಗಳೆಂದು ಊಹಿಸಿದಳಾಕೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಹಸಿರು ಬಳೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಮಾಂಗಲ್ಯ, ಕಾಲುಂಗುರ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿನ್ನೂ ಹೊಸ ಮದುವಣಗಿತ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಡ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಸುನಗುತ್ತ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮುಗ್ಧೆ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಗಂಡನನ್ನೂ ನೋಡಲಾರದಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಸುಮೆಗೆ ನಗು ಬಂದಿತು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾನೂ ಅವಳಂತೆಯೇ....

ಹೊಸತಾಗಿ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ವಿಶ್ವನಾಥ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ವಾಕಿಂಗಿಗೆ, ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮೊದಮೊದಲು ಅವನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಹೋದವಳು ಹೊರಗೆ ಹೋದರೂ ಏನೋ ಒಂದು ತರಹದ ಹೆದರಿಕೆ, ಸಂಕೋಚ ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿದಂತಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವೆನಿಸುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ನನ್ನಂಥವಳಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಸೇರಬೇಕು? ಅವರೊಡನೆ–ಅದೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ–ಗಂಟಲು ಸಡಿಲು ಬಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಗಂಡಸರು ಬಂದರೆ ಮಾತನಾಡಲು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಲವಂತೂ ಅವರು ಹೊರಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರ ಗೆಳೆಯ ಶಂಕರ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೋ ಗಟ್ಟಿ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಇವರು ಬಂದಮೇಲೆ ಶಂಕರ ಅವರು ಬಂದಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅಬ್ಬಾ ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಿದ್ದರವರು ಅಂದು.

ಆದರೂ ಬೇಗ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವದು ನನ್ನಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಡಿಯನ್ನೂ, ತುಳಸೀ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅವರು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಭಾವನೆ ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವದನ್ನು ತಾಯಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ಎರಡನೆಯ ಮಗ ವಿಜಯನ ಬಾಣಂತಿತನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಮೇಲೆ ಅವರು ಬಹಳ ಬದಲಾದಂತೆ ಎನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ನಗುವಿರಲಿಲ್ಲ, ಮಾತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ಸಾಕು ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವದು, ಒದರಾಡುವದೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಮನೆಯ ಹೊರಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಸಿವಿಸಿ ಆಯಿತು. ಯಾರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಕು ? ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾರಣ ಹೇಳಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡೆ. ಅವಳ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಬೇಗನೇ ಅವರ ಅಸಮಾಧಾನದ ಕಾರಣ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ನನಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. "ನೀನು ಮೊದಲಿನ ಹಾಂಗs ಇರಬೇಕು ಅನ್ನೂ ಮಾತು ಮರೆತುಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಗಂಡಗ ನೀ ಹ್ಯಾಂಗ ಇದ್ದರ ಸೇರತದ ಅನ್ನೂದು ತಿಳಕೊಂಡು ಅದರಂಗ ನಡಿ. ಅಂದರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಆಗಿ ತಾವs ಸಿಟ್ಟು-ಸೆಡವು ಎಲ್ಲಾ ಬಿಡತಾರ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿದೆ. ಆದರ ಫಲವೇ ಹೀಗಾಗಿರುವುದು ನಾನು.... ಎನ್ನುತ್ತ ತನ್ನ ನೈಲಾನ್ ಸೀರೆಯ ನೀರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕೈಗಡಿಯಾರವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಳು ಕುಸುಮಾ.

ಬಸ್ಸು ಬರುವ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವನಿತಾಮಂಡಳದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿನಿ ಇಂದುಮತಿ ಅವಸರದಿಂದ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು,

"ಯಾಕ್ರೀ, ಸಾಧನಾಬಾಯಿ ಇವತ್ತೂ ಬರಲಿಲ್ಲೇನು ?" ಎಂದಳು.

"ಇಲ್ರೀ, ಕರೀಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಅವರ ಮನೀಗೆ. ಆದರೆ ಯಾಕೋ ಒಲ್ಲೆ ಅಂದರು. ಮೊದಲ ಹುರುಪಿಲೆ ಹೊರಗ ಹೋಗೂದು ಮಾಡೂದು ಎಷ್ಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟ ಬಿಟ್ಟಾರ. ಮನೀ, ಮಕ್ಕಳು, ಕೆಲಸಾ ಅಂತ ಮನ್ಯಾಗs ಇರತಾರ."

"ಹಾಂಗ್ಯಾಕ ಬದಲ ಆದರು? ಏನಾರ ಕಾರಣ ಇರಬೇಕೇನು?"

"ಇರಬೇಕು ಏನರೇ. ಆದರ ನಮಗ್ಯಾಂಗ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು ?

ನನಗನಸ್ತದ ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗಿ ಶಾರದಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಮತ್ತೆ ರಡು ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದವು. ಅವೆರಡೂ ತೀರಿಕೊಂಡವು. ಅದನ್ನs ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚಿಗೊಂಡಾರೋ ಏನೋ. ಮಕ್ಕಳೂ ಅಂದರ ಸಾಕು, ಅಷ್ಟ ಹಚಿಗೊಂಡಾರ. ಈಗ ಚೇತನಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖ ಎಷ್ಟೋ ಕಡಿಮಿ ಆದಂಗ ಕಾಣ್ತದ. ಆದರೂ ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗs ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲರು...."

ಬಸ್ಸಿನ ಹಾರ್ನಿನ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಾದ ಮಾತು ಕತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಟ್ಟು ಇಬ್ಬರೂ ಗೆಳತಿಯರು ಬಸ್ಸನ್ನೇರಿದರು.

* * * *

"ಸಾಧನಾss" ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕೂಗಿದ. ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಧನಾಳಿಗೆ ಸ್ಟೋವಿನ ಸಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಕರೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಚಂದ್ರಕಾಂತ,

"ಏs ಸಾಧನಾs ಎಷ್ಟ ಕರೀತಿನಿ ಕೇಳಿಸೋದಿಲ್ಲೇನು?" ಎಂದ.

"ಇಲ್ರೀ, ಸ್ಟೋದ ಸಪ್ಪಳದಾಗ ನೀವು ಮನೀಯೊಳಗ ಬಂದದ್ದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕರೆದದ್ದೂ ಕೇಳಿಸಿಲ್ಲ" ಎಂದಳು ಸಾಧನಾ, ಉಳ್ಳೇಗಡ್ಡಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ.

"ಹೊ ಅದೆಲ್ಲಾ ಆತು. ವಾಕಿಂಗಿಗೆ ಹೋಗೂಣು ತಯಾರಾಗಿನ್ನ; ಈಗs ಆರು ಹೊಡೆದು ಹೋತು."

"ಆರು ಹೊಡೀತೇನು ಆಗಲೇ! ಇನ್ನ ನಾ ವಾಕಿಂಗಿಗೆ ಬರೂದಿಲ್ರಿ. ಶಾರದಾ ಈಗ ಸಾಲಿಯಿಂದ ಬರ್ತಾಳ. ಇವತ್ತ ದೋಸೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್ತೇನಿ ಅಂತ ಆಕೀಗೆ ಆಶಾ ಹಚ್ಚೇನಿ. ಈಗ ಅದs ತಯಾರಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದೇನಿ. ಇವತ್ತ ನಾ ಬರಲಿಕ್ಕ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ನೀವs ಹೋಗಿ ಬರ್ರಿ."

"ಎಲ್ಲಾ ತಯಾರಾಗೇದ. ಇನ್ನ ಬೇಯಿಸೂದ ಅಷ್ಟs ಅಲ್ಲಾ? ಲಗೂ ಲಗೂನ ಹಾಕಿಬಿಡು. ಶಾರದಾಗೂ ಕೊಟ್ಟು ನಾವೂ ತಿಂದು ಹೋಗೂಣಂತ ವಾಕಿಂಗಿಗೆ."

"ಇವತ್ತ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದ ಚೇತನಾ ಮೆತ್ತಗಾಗ್ಯಾಳ. ನೆಗಡಿ ಹೆಚ್ಚಾಗೇದ. ಗಾಳ್ಯಾಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗೋದು. ಆಕೀ ಸಲುವಾಗಿ ನಾ ಮನಿಯೊಳಗs ಇರಬೇಕಲ್ಲ."

"ಈಗ ಮಲಕೊಂಡಾಳಲ್ಲ. ನಿದ್ದಿ ಹತ್ತೇದ. ಶಾರದಾ ನೋಡ್ಕೊಂತಾಳ. ಚೇತನಾನ್ನ ಮನ್ಯಾಗs ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೂಣು."

"ಛೆ ಛೇ ನಾ ಒಲ್ರಿ. ಪಾಪ ಶಾರದಾ ಹತ್ತು ವರುಷದ ಹುಡುಗಿ. ಆದ್ರೂ ನನಗ ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣಾಕೀನs ಆಕಿ. ಆಕೀ ಕೈಯಾಗ ಕೂಸಿನ್ನ ಕೊಟ್ಟು ಮನಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಕೀನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗೂದು ನನಗ ಸೇರೂದಿಲ್ಲ ನೋಡ್ರಿ. ಆಕೀನೂ ಸಾಲಿಂದ ಬಂದಿರ್ತಾಳ ದಣಿದು. ಆಟಾ ಆಡ್ಲಿ, ಓದಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಾ ಮನ್ಯಾಗs ಇರ್ತೀನಿ, ನೀವ ಹೋಗಿ ಬರ್ರಿ."

"ಹೂಂ ಛಲೋ ಆತು; ನಾವಿಬ್ರೂ ಕೂಡಿ ತಿರಗ್ಯಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗದ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆತು ಅಂತ ಕರೆದರs ನೀ ದಿನಾ ಒಂದು ನೆವಾ ಹೇಳ್ತೀದಿ. ಶಾರದಾ ಹುಟ್ಟೂದಕಿಂತ ಮೊದಲs ನಾವು ಅಡ್ಡ್ಯಾಡಿದ್ದು, ಮಾಡಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ. ಈಗ ಅದೆಲ್ಲಾ ಕನಸೇನೋ ಅಂತ ಅನಸ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ ನನಗ" ಚಂದ್ರಕಾಂತನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಬೇಸರ ಹಣಿಕಿಕ್ಕಿತು.

"ದಿನಾಲೂ ತಿರುಗಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ನಾವೇನು ಸಣ್ಣವರ? ಇನ್ನೂ ಹೊಸತಾಗಿ ಮದುವಿ ಆದವರ? ಅಳಿಯ ಬರೂ ದಿವಸಾದವು. ಇನ್ನರೇ ಬಿಡ್ರಿ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗತನಾ" ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ಸಾಧನಾ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ದೋಸೆಯೊಡನೆ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪ್ಲೇಟನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಳು.

ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ, ಹೊರ್ಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ.

* * * *

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಜೋರಾಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ನೂಕಿದ ವಿಶ್ವನಾಥ. ಅದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೆರೆದು ಕೊಂಡಿತು. ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ಮಗ ಅರುಣ ಅಳುವದು ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಟ್ಟೆಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ "ಕುಸುಮಾ" ಎಂದ. ಮಾರುತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜೋರಾಗಿ "ಕುಸುಮಾ" ಎಂದ. ಮಗಳು ಶೀಲಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಯೊಡಿನ್ ಬಾಟ್ಲೀ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದವಳು, "ಅಪ್ಪಾ ಅವ್ವ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ್ಯಾಳ" ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದಳು.

"ಎಲ್ಲಿ ?" ಎಂದು ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ವಿಶ್ವನಾಥ.

"ವನಿತಾಮಂಡಳಕ್ಕ. ನಮ್ಮ ಸಾಲಿ ಐದನೇ ಪಿರಿಯಡ್ಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿತು. ನಾ ಮನೀಗೆ ಬಂದಮ್ಯಾಲೆ ಅವ್ವ ನನಗ ಹೇಳಿ ಹೋದ್ಲು."

"ಮತ್ತ ನಿನ್ನೆ ಹೋಗಿದ್ಲಲ್ಲಾ. ಮತ್ಯಾಕ ಇವತ್ತ ಹೋದ್ಲು ?" ಅಸಮಾಧಾನ ದಿಂದ "ದಣಿದು ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಮನೀಗೆ ಬಂದರ ಮನ್ಯಾಗs

ಇರೂದಿಲ್ಲಾ. ಸಮಾಜಸೇವಾ ಮಾಡ್ತಾಳಂತ ಸಮಾಜಸೇವಾ" ಎಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟಿದ.

"ನಿನ್ನೆ ಪಿಕ್‌ನಿಕ್ ಇತ್ತಂತ. ಇವತ್ತ ಯಾರದೊ ಭಾಷಣಾ ಅದs ಅಂತ. ಸಂಜೀಗೆ ಲಗೂನs ಬರ್ತೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ಯಾಳ."

"ವಿಜಯಾ ಸಾಲಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲೇನು? ಅರುಣ ಯಾಕ ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ಯಾನ? ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನ್ನ ಮನ್ಯಾಗ ಬಿಟ್ಟು, ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಈಗ ಹೋಗೂದು ಏನು ಹರಕತ್ತಾಗಿತ್ತೋ ಏನೋ!" ಎಂದ.

"ವಿಜಯ ಸಾಲಿಂದ ಬಂದು ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾನ. ಅರುಣ ಅಂಗಳದಾಗ ಬಿದ್ದಾನ. ಮುಂಡಿಗಾಲು ಕೆತ್ತಿ ರಕ್ತ ಬಂದsದ. ಅವಗ ಅಯಡಿನ್ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಅದಕ್ಕ ಅಳ್ತಾನ. ಬಂದಮ್ಯಾಲೆ ನಿಮಗ ಚಹಾ ಮಾಡಿಕೊಡು ಅಂದಾಳ ಅವ್ವ, ಮಾಡಿಕೊಡ್ಲೇನು? ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ಅವಲಕ್ಕೀನು ಅವ" ಹೆದರುತ್ತ, ತಂದೆಯ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು ಶೀಲಾ.

ಮಗಳು ಚಹಾ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಅರುಣನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದ ವಿಶ್ವನಾಥ. ಚಹ ಕುಡಿದು ಅರಿವೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, "ನಾನು ಹೊರಗ ಹೋಗ್ತೀನಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೋ" ಎಂದು ಶೀಲಾಗೆ ಹೇಳಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ.

ತಿರುಗಾಡಲು ಹೊರಟ ಚಂದ್ರಕಾಂತ–ವಿಶ್ವನಾಥರು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಡೆದು ನಿಂತರು. 'ನೀವೂ ಒಬ್ಬರೇ' 'ನೀವೂ ಒಬ್ಬರೇ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ದುಃಖಿಗಳು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೇ ಹೇಳಿದವು. ಸ್ನೇಹಹಸ್ತಗಳು ಮುಂಚಾಚಿದವು, ಹೆಣೆದುಕೊಂಡವು. ಗೇಟು ತೆರೆದು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದರು.

[೧೯೬೪]

ಯೋಧನ ಆತ್ಮಸಂಚಾರ

ಓಹ್ ! ಈಗ ತುದಿ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಸುರುವಾಯಿತು. ಈ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಒದ್ದಾಡಿದ್ದೆ. ಈಗ ಇನ್ನೂ ಕಾಲ ತುದಿ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಹಾಂ. ಈಗ ಮೊಣಕಾಲಿಗೆ ಬಂತು. ಅರೆ ! ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ದಾಟಿತು. ಢಢ್ ಢಢ್‌ಡ್‌ಡ್ ! ಇದೇನು ವೈರಿಯ ಗುಂಡಿನ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಈ ಕೈ ಇನ್ನೂ ಚಲಿ ಸುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ! ಕಡೇ ಸಲ, ಮೆಶಿನ್‌ಗನ್ನಿನವರೆಗೆ ಕೈ ಸರಿದು ಸರಿದು ಜರಿದೇ ಬಿಟ್ಟಿತಲ್ಲ ! ಇಲ್ಲಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇದೇನು ಎದೆಯಲ್ಲವೇ. ಮಂದ ಮಂದವಾಗಿ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆ ಮೊದಲಿನ ಢನ್ ಢನ್‌ಗುಟ್ಟುವ ತುಮುಲವಿಲ್ಲ. ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಗೆ ಬಂಧನ ಸಡಿಲ ವಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಕಡೆಗೂ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಈಚೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟೆ....

ಆಹಾ ! ಎಂಥಾ ಸುಂದರವಾದ ದೃಶ್ಯ. ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ. ಸೂರ್ಯನ ಕೆಂಪು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪರ್ವತಶಿಖರ ಸುಂದರವಾದ ಗುಲಾಬಿವರ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಬ್ಬ ! ಈ ಕಡೆಗೆ ಎಂಥ ಭೀಕರ ದೃಶ್ಯ. ಮುರಿದು ನುಗ್ಗು ನುಗ್ಗಾಗಿರುವ ಟ್ಯಾಂಕುಗಳು, ರೆಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದ ವಿಮಾನಗಳು, ಕಿತ್ತುಹೋದ ಡೇರೆಗಳು. ಕೆಲವು ಡೇರೆಗಳು ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಉರಿಯುತ್ತಿವೆ. ಒಳಗಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಕೈಕಾಲು, ರುಂಡ, ಮುಂಡ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ವೈರಿ ಸೈನಿಕರ ಹೆಣಗಳು. ಓಹೋ ! ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ದೇಹದಿಂದಲೂ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ಆಕಾಶ ದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ರೆಡ್ ಕ್ರಾಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಾನು. ಗಾಯ ಗೊಂಡು ನರಳುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಯ್ಯಲಿ ಪಾಪ ! ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದ ಆ ನನ್ನ ಸಹ ಯೋಧರು ಬದುಕಬೇಕು. ಇದೇನು ಪಾಕ್ ವಿಮಾನ ಒಂದು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ ಅದು ನೇರವಾಗಿ ರೆಡ್‌ಕ್ರಾಸ್ ವ್ಯಾನಿನ ಕಡೆಗೇ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ ಇವರಿಗೆ? ಛೀ ಛೀ ನಾಚಿಕೆ

ಗೇಡು. ವ್ಯಾನಿನ ಮೇಲೆ ಬಾಂಬೆಸೆದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಾರಿಯಾಗಿದೆ ಹೆಂಬೇಡಿ ಪಾಕ್ ವಿಮಾನ. ನನ್ನ ಮೈಯ ನೆತ್ತರು ಕುದಿಯುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಆಯುಧವಿದ್ದರೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಇವರಿಗೆ ಒಂದು ಕೈ. ಆದರೆ ಆದರೆ....ರೆ....ರೆ....ರೆ....ನನಗೆ ಕೈಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ....

ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ, ಆ ಕಂದಕದ ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ಪಾಕ್ ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬ ಗುಂಡು ಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಏಕೋ ಅದುರುತ್ತಿವೆ. ಅಹುದು. ಅವನು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ–ಪಾನಿ....ಪಾನಿ–ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಇವನು ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರೆಜಿಮೆಂಟಿನವನಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮುಖ ಪರಿಚಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ವೇಷದಿಂದಲೇ ಗುರುತು ಹಿಡಿದೆ ಇವನು ನಮ್ಮವನೆಂದು. ಈಗ ಅವನು ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಕೂತು ತನ್ನ ನೀರಿನ ಚೀಲದ ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಪಾಕ್ ಸೈನಿಕನ ತುಟಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನೀರು ಗುಟುಕರಿಸಿದಂತೆ ಅವನ ಒದ್ದಾಟವೂ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಅವನ ಕೈ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕನ ಕೈ ಹಿಡಿಯುತ್ತಲೇ ಅವನ ಆತ್ಮವೂ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿತು. ಇದೆಂಥಾ ನೋಟ! ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡುವಾಗ ಅವನು ವೈರಿ. ಆದರೆ ಸಾವಿನ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವನೊಬ್ಬ ಮಾನವ. ಮಾನವತೆ ಇನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟವರು ಭಾರತದ ವೀರ ಯೋಧರು. ಕ್ಷುದ್ರ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವವರಲ್ಲ ನಾವು. ಮಾನವತೆಗಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಾತೀಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮುಡಿಪಾಗಿಡುವ ವೀರ ಯೋಧರು ನಾವು.

“ಆಗೇ ಬಢೋssss” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ ನಮ್ಮ ಪಡೆಯ ನಾಯಕನಿಗೆ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವರುಷ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ವೈರಿ ಗುಂಡು ನೆಟ್ಟರೂ ಹಿಂತೆಗೆಯದೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ವೀರ ನಾಯಕನ ಮರಣ ಬರ್ಕಿ ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ಆಯಿತು. ಶೆಲ್‌ಗಳ ಸುರಿಮಳೆ, ಬಾಂಬಿನ ಸಿಡಿತ, ಮೆಶಿನ್ ಗನ್ನಿನ ಆರ್ಭಟ ಇವುಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೂ ಆಗಲೇ ಮರಣಾಂತಿಕ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದದ್ದು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಶೌರ್ಯದ ಮುಂದೆ ವೈರಿಗಳ ಆಟ ನಡೆಯದೆ ಬರ್ಕಿ ನಮ್ಮ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮೈ ರೋಮಾಂಚನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ, ಸಂತೋಷ

ದಿಂದ, ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ. ಆದರೆ....ರೆ....ರೆ ನನಗೆ ಮೈಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬರಿ ಗಾಳಿ. ಗಾಳಿ ನಾನು. ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದೂರ, ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆ ನಾನು.

ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ....ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಠಾಣ್ಯದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಲ್ಲಿ ಹೆಣಗಳು ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡುತ್ತಿವೆ. ಟುಕು ಟುಕು ಜೀವ ಹಿಡಿದವರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ, ಶುಶ್ರೂಷೆ, ಅನುಕಂಪ, ದಯೆ, ಔಷಧಿ, ಆಹಾರ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ. ಮಾರ್ಷಲ್ ಅಯೂಬ್ ತನಗೆ ಭಾರವಾದ ಈ ಪಾಕ್ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಯತೆಯಿಂದ ಭಾರತ ಸೇನೆಯ ಎದುರು ನೂಕಿ ಅವರನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಕನಿಕರ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಂ, ಇಲ್ಲಿ ಪಾಕ್ ಸೈನಿಕರ ಆತ್ಮಗಳೆರಡು ಬರುತ್ತಾ ಇವೆ. ಏನೋ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿ ಕೇಳುವೆ ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು. ಪಾಕ್ ಆತ್ಮ 1 : ಏನೋ ಉಸ್ಮಾನ್ ನೀನೂ ಬಂದೆಯಾ ಇಲ್ಲಿ. ಅಂತೂ ಇಬ್ಬರೂ ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿದೆವು ಅನ್ನು.

ಪಾಕ್ ಆತ್ಮ 2 : ಹೂನಪ್ಪಾ ಅಹ್ಮದ. ಬರಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಯೂಬರ ಆಜ್ಞಾ ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕಲ್ಲ. ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಲೇಬೇಕು ಅಂತ ಆರ್ಡರ್ ಬಂತು, ಸೇರಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲ, ಅಯೂಬರ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ, ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸ, ಆಸ್ತಿಯ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಯುದ್ಧ ಶುರುವಾದ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರು ನಮ್ಮ ಠಾಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಏರಿ ಬಂದು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡರಲ್ಲಾ ಆವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಪಾಕ್ ಸೈನಿಕರು ಅವರಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಅವರು ಕೈದು ಆದರೂ ಅವರ ಜೀವ ಉಳೀತು. ನನಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೇ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಆ ಯುದ್ಧದಾಗ ನಾನು ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಗೋಪಾಲನ್ನ ನೋಡಿದೆ. ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಬರೂದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಕಲೀತಿದ್ದಿವಿ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೋ ಬೇಕು ಅನ್ನೊ ಆತುರ ನನಗ ಭಾಳ ಆಗಿ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿದೆ. ಅಯ್ತು ನೇರವಾಗಿ ಗುಂಡಿನ ಗುರಿ ಇಡುವ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕ ನನ್ನ ಕೊಂದs ಬಿಟ್ಟಾ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ, ನಿನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿ ಆತು. ನೀ ಹ್ಯಾಂಗ ಸತ್ತಿ ಹೇಳು ಈಗ.

ಪಾಕ್ ಆತ್ಮ 1 : ಯುದ್ಧದೊಳಗ ನಾವು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಹೋಗುವಾಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗೆ ಉಳಿದಿವಿ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಠಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆದರ ನನಗ ಗಾಯ ಭಾಳ ಆಗಿತ್ತು ಅಂತ ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದೆ. ಏನು ವಿಚಿತ್ರಪಾ! ನಮ್ಮ ಪಾಕ್ ವಿಮಾನ ಆ ಹಳ್ಳೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಾಂಬ ದಾಳಿ ಮಾಡಿತು. ಅಲ್ಲೇ ಸತ್ತೆ ನಾನು. ನಮ್ಮವರsss ನನ್ನ ಕೊಂದರಪಾsss ಕೊಂದರು....

ಪಾಕ್ ಆತ್ಮ 2 : ಬಿಡೋ ಯಾಕ ಅಳತೀ. ಒಮ್ಮೆ ಆ ನರಕದಿಂದ ಪಾರಾದಿವಿ ಅಂತ ಸಂತೋಷಪಡು. ಹುಂ. ನಾವೇನೋ ಪಾರಾದಿವಿ. ಆದರ ಬೀಬಿ ಬಚ್ಚಾಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಸುಖಾ ಇಲ್ಲ. ಮನಿಯೊಳಗ ದುಡಿಯೋ ಗಂಡಸರು ಇಲ್ಲಾ. ಸೈನಿಕ ಮನೀಯವರು ಅಂತ ಆವರಿಗೆ ಯಾರದೂ ಸಹಾಯ, ನೆರವು ಇಲ್ಲಾ. ಬಟ್ಟೆ, ಆಹಾರ, ಔಷಧಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಗೋಳು ನೋಡಲಾಗಲ್ಲ.

ಪಾಕ್ ಆತ್ಮ 1 : ನೀನೂ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ ಹಾಗಾದ್ರೆ ಊರಿಗೆ. ನೋಡಿ ಬಂದೆಯಾ ಬೀಬಿ–ಬಚ್ಚಾಗಳನ್ನ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಇದೇ ಹಾಡು. ತಂದೆ–ತಾಯಿ ಮುಪ್ಪಿನವರು. ದುಡಿಯಲಾರರು. ಇದ್ದೊಬ್ಬ ತಮ್ಮನನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರು ಈ ಪಾಕ್ ಸರಕಾರದವರು. ಬೀಬಿ ಅಂತೂ ನಾನು ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟದ್ದಾಳೆ. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಚ್ಚಾಗಳಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ಇದ್ದರೆ ಅವೂ ಆಹಾರವಿಲ್ದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದವೋ ಏನೋ. ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ! ನನಗಂತೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ತಳಮಳ ಆಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ದೂರ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ನೋಡು ಎಂಥಾ ದುರ್ದೈವಿಗಳು ನಾವು. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಯುದ್ಧ ಎಂದು ನಮ್ಮ ನಾಯಕರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ಕಾಪಾಡುವ ರೀತಿಯೇ ಇದು. ಚರ್ಚು, ಮಸೀದಿ, ದೇವಾಲಯುಗಳ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮವರು ಬಾಂಬು ಹಾಕಿ ಬಂದರಲ್ಲ!! ಇದು ಧರ್ಮವೇ. ಛೀ. ಛೀ. ನೆನಸಬಾರದು ಅದನ್ನು. ಬಾ, ಬಾ. ಇಲ್ಲಿಂದ ದೂರ ಹೋಗೋಣ....

....ಹುಂsss ಹೋದರು. ಇಲ್ಲಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಾರಂತೆ! ಇವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವ ಬದಲು ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಾಪ! ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಸುಖ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ತ ಮೇಲೂ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ. ಹಾಂ....ಈಗ....ನಾನೂ ನಮ್ಮೂರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ

ರುವೆ. ನನ್ನ ತಂದೆ, ಹೆಂಡತಿ, ಮಗ, ಮಗಳು ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಲು ತುಂಬಾ ಆತುರವಾಗಿದೆ ನನಗೆ.

ಇದೋ ಬಂತು ನಮ್ಮೂರು. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಮನೆ. ಸಾವಿರ ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು ಅಂತರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ದಾಟಿ ಬಂದಿರುವೆನಲ್ಲ. ಅಹಹಹ! ಇದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲ. ಈಗ ಗಾಳಿ ನಾನು. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಮಗಳು ಕಮಲೆ ಶಾಲಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಹೆಗಲಿಗೆ ಪಾಟಿ ಚೀಲವಿದೆ. ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹುಡುಗಿ ಸಾವುಕಾರ ಹನುಮಂತರಾಯರ ಮಗಳಲ್ಲವೇ? ಬಹಳ ಗರ್ವಿಷ್ಠೆ. ಬಡವರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡುವವಳಲ್ಲ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕಮಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಕಮಲೆಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ತಿಳಿಯಿತು. ಈಗ ಕಮಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟ ವೀರ ಯೋಧನ ಮಗಳು. ಹೀಗೆಯೇ ಸುಖಿಯಾಗಿರು ಮಗೂ. ಅದೋ ಅಪ್ಪ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ತಂಬಾಕು ತೀಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಮಾತೇ ಮಾತು. ಅಪ್ಪ ಸೊರಗಿದರೂ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇನು? ಕರಿಯ ನನ್ನ ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗೆಳೆಯ ನಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುವನಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಇರುವ ಎರಡೆಕರೆ ಹೊಲವನ್ನೂ ಅವನೇ ಉತ್ತು ಬಿತ್ತುಕೊಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಯಿತು. ಅದೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ. ತಂದೆ ವಯಸ್ಸಾದವರು, ಮಗ ಸಣ್ಣವ. ಇನ್ನಾರು ಮಾಡಬೇಕು ಆ ಕೆಲಸ? ಹೊಸಲು ದಾಟಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ನಡುಮನೆಯ ಕಂಬಕ್ಕೊರಗಿ ಕುಳಿತು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹರಿದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಹೊಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಸಲ ನಾನು ಬರುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಸ ಸೀರೆ ತರುವೆನೆಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ಅವಳು ಬಹಳ ಸೊರಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬಳೆಗಳು ಮೊಳಕೈಗೇರುತ್ತಿವೆ. ದುಃಖದೊಡನೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ಕೂಡಿದೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ. ಇದೋ ಬರಿಗೊಡವನ್ನು ನಡದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ನೀರು ತರಲು ಬಾವಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಿಂದ ನೋಡುವವರೇ. ಅವಳು ಬಂದೊಡನೆ ಸರಿದು ಗೌರವ ತೋರುವವರೇ. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲೀಗ ಹೆಮ್ಮೆ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಮಗ ಮೋಹನ ಎಲ್ಲಿ? ಹಾಂ ಊರ ಹೊರಗೆ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಿ

ದ್ದಾನೆ. ಹಾಹಾ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳೂ ಯುದ್ಧದ ಆಟವನ್ನೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಮಗನೇ ಗೆದ್ದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ. ಅವನನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಉಳಿದ ಹುಡುಗರು. ಜಯ ಜಯಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭಲೇ ಮಗನೇ! ಇದ್ದರೆ ಇಂಥಾ ಮಗನಿರಬೇಕು. ನನ್ನಂತಾ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಗ. ಆರರೆ ಮೀಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಮುಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಮೀಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ; ಗಾಳಿ. ಬರಿ ಗಾಳಿ ನಾನು.

ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರಿದ್ದೇನೆ ಈಗ ನಾನು. ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವದು ಲೋಕಸಭೆ. ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ. ನಮ್ಮ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅವರು. ವೀರ ಜವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ ಅವರಿಗೆ. ವೀರ ಮರಣ ಪಡೆದ ಜವಾನರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ಧ್ವನಿ ಎಷ್ಟು ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂ ತುಂಬಿತ್ತು. ಇಂಥ ಪ್ರಧಾನಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ನಮ್ಮ ದೇಶ ಧನ್ಯ. ಇದೋ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮೌನವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆ ಅಂದರೆ ಮರಣಹೊಂದಿದ ವೀರ ಜವಾನರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಾಗಲೆಂದು ದೇವರಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಜನ್ಮಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಈ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು. ಹುಟ್ಟಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೋರಾಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಬಲವಾದ ಆಸೆ. ಆಯಿತು, ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ನೀವಾರೂ ಕಾಣಲಾರಿರಿ. ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು ದೂರ....ದೂರ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ....ದೂ....ರ....

[೧೯೬೫]

ಐದರ ನೋಟು

ಲಾಲ ಛಡೀ ಮೈದಾನ ಖಡೀ ||
ಕ್ಯಾ ಖೂಬ ಲಡೀ || ಕ್ಯಾ ಖೂಬ ಲಡೀ....||

ನೆರೆಮನೆಯ ರೇಡಿಯೋ ಕಿರಚುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಸಿಲೋನ್: ಅದೇ ಅವರ ಉದಯರಾಗ. ಮುಖ ತೊಳೆದು, ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿ, ಹಾಲು ಕುಡಿಯಲು ಬಂದ ರವಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೆನಪಾಯಿತು.

"ಅವ್ವಾ, ನಾವೂ ಸಿನೇಮಾಕ್ಕ ಹೋಗೂಣೇನವ್ವಾ"

"ಬ್ಯಾಡಾ, ಅದು ಅಷ್ಟ ಚಲೋ ಇಲ್ಲ"

"ಇಲ್ಲವಾ ನಮ್ಮ ಸಾಲೀ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಬಂದಾರ; ಚಲೋ ಅದ ಅಂತ. ಎಲ್ಲಾರೂ ಹಾಡು ಅಂತಾರ, ಕುಣೀತಾರ. ಶಮ್ಮಿಕಪೂರ ಭಾಳ ಛಂದ ಮಾಡ್ಯಾನಂತವಾ. ಇವತ್ತು, ನಾಳೆ ಸಾಲಿ ಸೂಟಿ. ನಾಳೆ ಹೋಗೂಣೇನವಾ" ರವಿ ಮತ್ತೆ ಅಂಗಲಾಚಿದ.

"ಬ್ಯಾಡಾ ರವಿ, ನಾನು ಅದರ ವಿಮರ್ಶಾ ಓದೇನಿ ಪೇಪರಿನ್ಯಾಗ. ಕಥಿಯೊಳಗೂ ಅಂಥಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತಂದಿಯವರಿಗೂ ಇಂಥಾ ಪಿಕ್ಚರ್ ಸೇರೂದಿಲ್ಲ. ನೀ ಸುಮ್ಮನ ಹಿಂಗ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಕೇಳ ಬ್ಯಾಡಾ".

"ನಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸಿನ ಚಂದ್ರು ಮತ್ತೆ ನಾಳೆ ಹೋಗ್ತಾನಂತ. ಅವನ ಜೋಡಿ ನಾನೂ ಹೋಗಲೇನವಾ. ನೀವು ಬ್ಯಾಡಾದರ ಬಿಡ್ರಿ" ರವಿ ಮೂರನೆಯ ಸಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದ. ಆದರೆ ತಾಯಿ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ "ಇಂಥಾ ಪಿಕ್ಚರ ನಿಮ್ಮಂಥಾ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು ನೋಡಬಾರದು ರವೀ. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೇನೂ ಬುದ್ಧಿ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳಬೇಕು, ನೀನು ಜಾಣ, ಎದ್ದು ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕ ತೊಗೋ. ಹೋಮ್ ವರ್ಕ್ ಇದ್ದರ ಮಾಡು; ಆಗಲೇ ಎಂಟು ಹೊಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಭಾಳ ಅದಾವ ಇನ್ನೂ." ಎನ್ನುತ್ತ ತಾಯಿ ಆದೇ ಎದ್ದು ಬಂದ ಕಲ್ಯಾಣಿಯ ಮುಖ ತೊಳೆಯಲು ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಹೋದಳು.

ಸಣ್ಣ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ರವಿ ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದ. ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಸೋಲಾಗಿತ್ತು. ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ತಾಯಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ

ಪಡೆಯಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಎಷ್ಟು ಅಂಗಲಾಚಿದರೂ, ಕೇಳಿದರೂ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಉಪದೇಶ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

"ನಮ್ಮಂಥಾ ಹುಡುಗರು ಸಿನೆಮಾ ನೋಡಬಾರದು ಅಂತಾಳ ಅವ್ವ. ಆದರ ನಮ್ಮ ಸಾಲೀ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಬಂದಾರ. ನಾನೂ ನೋಡಿದರ ಏನಾಗ್ತದ? ಆ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಥ ಭಾಳ ನಗಿಸ್ತ್ಯಾನಂತ. ನಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸಿನ ಪಾಟೀಲ ಅಂತೂ ದಿನಾs ಫಾರ್ಸ್ ಮಾಡತಾನ. ಆದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನನಗ ಎಷ್ಟ ಆಸೇ ಆಗಿತ್ತು ನೋಡೇ ತೀರಬೇಕು ಅಂತ. ಅವ್ವ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಡಿಸಿಬಿಟ್ಲು.....

ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಪುಸ್ತಕ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು. ಒಂದು ಪುಟವನ್ನೂ ತಿರುವಿರಲಿಲ್ಲ. ರವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ತಾನೂ ಹೋಗಿ, ಥೇಟರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಸಿನೇಮಾ ನೋಡಿ, ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ನಕ್ಕ ಮನಸಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ. ಇನ್ನು ತಾನು ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗದೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂಥಾ ಜುಗ್ಗನೋ ನೀನು ಎಂದು. ಕಡೇ ಮನಿಯ ಅಶೋಕ ಒಂದೂ ಸಿನಿಮಾ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಗ. ಅಪ್ಪ, ಅವ್ವ ಇಬ್ಬರೂ ಅವನಿಗೆ ಪಾಕೆಟ್ ಮನಿ ಕೊಡ್ತಾರ. ಎಲ್ಲಾ ಚೈನೀನೂ ಮಾಡ್ತಾನ. ಆದರ ನಾನು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಬೇಕಂತ ಅವ್ವನ ಅಪ್ಪಣೆ. ಅದನ್ನs ಈಗ ನೋಡ್ತೀನಿ ಅಂದರ ಅದಕ್ಕೂ ಬೇಡ ಅಂತಾಳ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕೋ ತಿಳೀವೊಲ್ಲದು ನನಗಂತೂ.

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ರವಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಟೇಬಲ್ಲಿಗೆ ಎಸೆದು, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತ.

"ಬಾಯೀ, ಹಾಲು" ಹೊರಗೆ ಹಾಲಿನವಳ ಧ್ವನಿ.

"ಅವ್ವಾ ಹಾಲಿನ ಭಾಂಡೀ ತಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋದ ರವಿ ಭಾಂಡಿ ತಂದು ಹಾಲು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಒಯ್ದು, "ಅವ್ವಾ, ಹಾಲಿನವಳಿಗೆ ರೊಕ್ಕ ಕೊಡಬೇಕಂತ" ಎಂದ.

"ಹೂs ಕೊಡ್ತೀನಿ. ನೀನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡು ನಡೀ."

ಮಡಿ ಅರಿವೆ ಒಯ್ಯಲು ರೂಮಿಗೆ ಬಂದ ರವಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತ. ಹಾಲಿನವಳಿಗೆ ರೊಕ್ಕ ಕೊಡಲು ಹೋದ ಅವ್ವ ಕಪಾಟಿನ ಬಾಗಿಲು ಹಾಗೆಯೇ ತೆಗೆದಿದ್ದಳು. ಯಾವದೋ ಅವ್ಯಕ್ತ

ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟವನಂತೆ ರವಿ ಅಲ್ಲಿಟ್ಟ ಲಕೋಟೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಸರಕ್ಕನೆ ಐದರ ನೋಟೊಂದನ್ನು ಎಳೆದು ತನ್ನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಪಗಾರವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕೂಡ ಆಗಿಲ್ಲ. ನೋಟಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೋದರೆ ತಾನೇ ಅವ್ವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೂ ನಾನೇ ತೆಗೆದದ್ದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸ್ಪೆಶಲ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಅದೆ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಚಂದ್ರೂನ ಕೂಡ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆಬಿಡಬೇಕು....ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರವಿ ಅವಸರದಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ತಂದೆಗೆ ಹಾಯುತ್ತ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಟನ್ನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಕಂಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಬಂದ.

* * * *

ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಆಫೀಸಿಗೆ ರಜೆ. ತಂದೆ ಆರಾಮವಾಗಿ ಪೇಪರು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ತಾಯಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಬಂದಳು. "ನೀವು ರೊಕ್ಕದ ಪಾಕೀಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದಿರೇನು?"

"ಇಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಪಗಾರ ಕೊಟ್ಟ ಮ್ಯಾಲ ನಾ ಯಾತಕ್ಕೂ ತೊಗೊಂಡಿಲ್ಲಾ. ಯಾಕ?"

"ನಾನು ಪೇಪರಿನವಗ, ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯವಗ ನಿನ್ನೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಇವತ್ತು ಹಾಲಿನವಗ ಕೊಟ್ಟೆ. ಲೆಕ್ಕಾ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಕಡಿಮಿ ಬೀಳತಾವ."

"ಎಲ್ಲರೆ ಇಟ್ಟದ್ದೀ ನೋಡು. ನೀನು ಕೆಲಸದ ಗಡಿಬಿಡಿಯೊಳಗ ಮರತಿರಬೇಕು."

"ಇಲ್ರೀ, ಎಲ್ಲಾ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಹಾಲಿನವಗ ಕೊಡೂ ಮುಂದs ನಾನು ಕಪಾಟ ತೆಗೆದದ್ದು. ಕೆಲಸದವಳಂತೂ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲs ಬಂದ ಹೋಗಿದ್ಲು. ಆಕೀ ಹ್ಯಾಂಗ ತೊಗೋತಾಳ."

"ರವೀನ್ನ ಕೇಳಿದಿಯೇನು? ನೋಡ್ಯಾನೇನಂತ. ರವೀ ಏ ರವೀ" ತಂದೆಯ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಡಲು ರವಿ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರ ಮಾತುಗಳ ಸುಳಿವು ತಿಳಿದೇ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

* * * *

ಕಂಪಾಸಿನ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ಹಗುರಾಗಿ ತೆಗೆದ ರವಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇಣುಕುತ್ತಿತ್ತು ಹಸಿರು ನೋಟು. ಮತ್ತೆ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ,

ಚೀಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಾಯಾಗಿ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟ. ಎದೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಡಬ್ ಡಬ್ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲು ಇನ್ನೂ ಥರ ಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ. "ಕಪಾಟನೊಳಗಿನ ಐದರ ನೋಟು ನೀನು ನೋಡಿದ್ದೀಯಾ?" ಎಂದು ಅವ್ವ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ "ಇಲ್ಲವ್ವಾ, ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ" ಎಂದಿದ್ದ ಮುಖ ಮೇಲೆ ತ್ತದೆ. ಭಯದಿಂದ ಮುಖ ಒಂದು ತರಹ ಆಗಿತ್ತು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೋ ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿ ಹೊರಳಿ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿರ ಲಿಲ್ಲ. "ನೀನು ತೊಗೊಂಡಿದ್ದರ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು. ಖರೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬಾರದು. ನಿನಗೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗೂದಿಲ್ಲ" ತಾಯಿಯ ಧ್ವನಿ ಕಂಪಿ ಸಿತ್ತು. "ಇಲ್ಲವ್ವಾ, ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳತೀನೇನು? ನಾನು ತೊಗೊಂಡಿಲ್ಲ." ಅವಳಿಗಿಂತ ಇವನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಪನವಿತ್ತು. ಅಂಜುತ್ತ ಹೇಳಿ ದವನೇ ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಚಹ ಕೊಟ್ಟ ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನು ರವಿ ಅಂಜುತ್ತ ಅಂಜುತ್ತ ನೋಡಿದ. ತಾಯಿಯ ಮುಖ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪ ಗಾಗಿದ್ದವು. ದಿನದಂತೆ ಅವಳು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗಾಗ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ ರವಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಳವಳವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲವೇ. ತಾನು ಬಯಸಿ ದ್ದೊಂದು, ಇದು ಆದದ್ದೊಂದು. ಅಷ್ಟೊಂದು ನೋಟುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೆ ತಾಯಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೊರಗುವಳೆಂದು ರವಿಗೆ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ರವಿಗೆ ಚಡಪಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತಾನೇನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೇ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬೀಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. "ಅವ್ವಾ ನಾನು ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ" ಎಂದ. ತಾಯಿ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹೂಂ ಎಂದಳು ದಿನದಂತೆ. ಬೇಗ ಬಾ ಕತ್ತಲಾಗುವವರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ ಎಂದೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ರವಿ ಖಿನ್ನ ಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಆಡಲು ಹೋದ.

* * * *

ಸೊಳ್ಳೆಯ ಕಡಿತದಿಂದ ರವಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಬಹಳ ನೀರಡಿಕೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ರವಿಗೆ ಭಯ. ತಾಯಿ ಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಧೈರ್ಯ ಬರ

ಲಿಲ್ಲ ಈಗ ಅವನಿಗೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡ. ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಎಂದೂ ಮಾಡದ ಕಳವು ಅವನ ಮನಶ್ಶಾಂತಿಯನ್ನೇ ಕದ್ದಿತ್ತು. ನಾಳೆ ಆ ನೋಟನ್ನು ತಾನು ಹೇಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಮಾಡ ಬಯಸಿದ. ಆದರೆ ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಓಡಲೇ ಇಲ್ಲ.

ತಾಯಿ ಹೊರಳಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅವ್ವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬಂದಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡ ರವಿ.

"ಇನ್ನೂ ನಿದ್ದೀ ಮಾಡಿಲ್ಲೇನು ?"

"ಇಲ್ರೀ, ನಿದ್ದೀನ ಬರವೊಲ್ಲದು. ಏನೋ ಅಸಮಾಧಾನ"

"ಬಿಡು. ಯಾಕ ಅಷ್ಟು ಚಿಂತೀ ಮಾಡತೀ, ರೂಪಾಯಿ ಸಲುವಾಗಿ ? ಹೋದರ ಹೋಗಲಿ. ನೋಡಲಾರದ ನೀನs ನೋಟು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹತ್ತಿದ್ದು ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು ಹಾಲಿನವಗ."

"ನನಗೆ ಖಾತ್ರಿ ಗೊತ್ತದ. ನಾನು ಉಗುಳು ಹಚ್ಚಿ ಸರಿಸಿ ಒಂದೊಂದೇ ನೋಟು ಎಣಿಸಿ ಖರೂ ಕೊಟ್ಟೇನಿ. ಐದರ ನೋಟು ಎಲ್ಲಿ ಹೋತು. ಅದೇ ಕಾಳಜಿ ಆಗೇದ ನನಗ. ಮುಂಜಾನಿಯಿಂದ ಊಟ ಸವಿ ಹತ್ತವೊಲ್ಲದು. ನಿದ್ದೀನೂ ಬರವೊಲ್ಲದು. ನಾವು ಯಾರಿಗರೇ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟರ ಅದೊಂದು ಮಾತು ಬೇರೆ. ಆದರ ಕಳದರ ಅದು ನಂದ ಅಲಕ್ಷ್ಯತನಾ ಅಲ್ಲ ?"

"ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡೂದದ. ಎಂಥಾವರಿಂದಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಪ್ಪು ಆಗೇ ಆಗತಾವ. ಹಾಂಗಂದು ಸುಮ್ಮನಿರೂದು. ರವೀನ ಕೇಳಿದಿ ಏನು ?"

"ಕೇಳಿದೆ. ನಾ ತೊಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಅಂತಾನ. ಸಣ್ಣವ ಇದ್ದಾಗಿನಿಂದ ನಾನು ಅವಗ ಇಷ್ಟ ಬುದ್ದೀ ಕಲಿಸೀನಿ. ಅವ ಜಾಣ ಅದಾನ. ಅಂವಾ ನೋಟು ತೊಗೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯಾನ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋತು ಅಂತ ಕಾಳಜಿ ನನಗ. ಈ ದಿನದಾಗ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಅಂದರ ಕಡಿಮೆ ಏನ ಅಲ್ಲ"

ತಾಯಿಯ ಧ್ವನಿ ರವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅವನ ಗಂಟಲು ಮತ್ತಷ್ಟು ಒಣಗಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವಾ ಯಿತು. ಉಸಿರಾಟ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಮೂಟೆಯಂತೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಯಾರೋ ತನ್ನನ್ನು ಆಳವಾದ ಭಾವಿಗೆ ತಳ್ಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಪಾತ ದಿಂದ ಎದ್ದು ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಹಳ ಒದ್ದಾಡಿದ. ತನ್ನ ಸರ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು

ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆ ಬಲವಾದ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದ. ಈಗ ಹಗುರಾಯಿತು ಮನಸ್ಸು. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ನೀಳವಾಗಿ ಚಾಚಿ ಹಾಯಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಿದ.

ಮುಂಜಾನೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಬಿಸಿಲು ಹೊದಿಕೆ ಅವನ ಮೈಮೇಲಿತ್ತು. ಗಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋದ. ತಾಯಿ ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಅವನಿಗೆ. "ಯಾಕವಾ ಈರವ್ವ ಬರೂದಿಲ್ಲೇನು ?" ಎಂದ. "ಇಲ್ಲಪಾ, ನಾನು ರೂಪಾಯಿ ಕಳೆದೇನಿ. ಅದಕ್ಕ ಈ ತಿಂಗಳು ಕೆಲಸಾ ನಾನs ಮಾಡಿಕೋತೀನಿ ಅಂದೆ." ಅಂಥ ಚಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ರವಿಯ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರು ಹನಿ ಮೂಡಿದವು. ಅವನು ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತ. ತಾಯಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಒಯ್ದಳು. ಮುಖ ಮಾರ್ಜನ ತೀರಿಸಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ರವಿ. ತಾಯಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಐದರ ನೋಟು ಹಿಡಿದ. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅರಳಿದವು. "ನೀ ಕಳವು ಮಾಡಿದ್ದೀಯಾ ? ಯಾಕ? ನಿನಗ ರೂಪಾಯಿ ಯಾತಕ್ಕ ಬೇಕಾಗಿದ್ದವು?" ತಾಯಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಗಿದಳು. ಕೋಪದಿಂದ ಥರಥರ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ರವಿಯ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಜೋರಾಗಿ ಏಟು ಬಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರವಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. "ಸಿನಿಮಾಕ್ಕ ಹೋಗೂ ಆಸೆ ಭಾಳ ಇತ್ತವಾ. ನೀನು ಬೇಡ ಅಂದಿ. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಗೇಲಿ ಮಾಡ್ತಾರಂತ ನೋಡೇಬಿಡಬೇಕು ಅನ್ನಿಸ್ತು. ಕಳವು ಮಾಡ್ದೆ. ಅವ್ವಾ ನಂದು ತಪ್ಪಾತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಎಂದೂ ಕಳವು ಮಾಡೂದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾ ಕೊಡು. ಅವ್ವಾ ಹೊಡೀ ನನ್ನ" ಎನ್ನುತ್ತ ರವಿ ಅವಳೆದುರು ಬಗ್ಗಿ ನಿಂತ. ರವಿಯ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆ ಹೊಡೆಯಲು ಎತ್ತಿದ ತಾಯಿಯ ಕೈ ಕೆಳಗಿಳಿಯಿತು. ಮೃದುವಾಗಿ ರವಿಯ ಕೆನ್ನೆ ನೇವರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು:

"ರವೀ, ಸಂಜೀ ಮುಂದ ನಾವು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕ ಹೋಗೂಣಂತ."

ಅನ್ನ ದೇವರು ಬಂದ

"ಯವ್ವಾs ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನಾ ಹಾಕ್ರೀ‌ಃಃ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸದೈತಿ"

ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಭಿಕ್ಷುಕರ ಹುಡುಗ ಕೂಗಿದ. ಒಳಮನೆಯಿಂದ ಸವಿ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ಘಮ ಘಮ ವಾಸನೆ ಹೊರಬಾಗಿಲಿನವರೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಡಿಗೆ ಕರಿಯುವ ಕಮರು ವಾಸನೆಯೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಳಿರು–ತೋರಣ ಅಂದು ದೀಪಾವಳಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಹುಡುಗನಿಗೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟವು. ಹೊಟ್ಟೆ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಾಗ ತೆಗೆದ.

"ಯವ್ವಾ ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನಾ ಹಾಕ್ರೀsss ಗಂಗಾಬಾಯಿ, ತುಂಗಾಬಾಯಿ ಶಾಂತಾಬಾಯೀ"

ಒಳಗೆ ದೇವರ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಅಯ್ಯನವರ ಗಂಭೀರವಾಣಿ ಕೇಳ ಬಂದಿತು 'ಕರ್ಪೂರಗೌರಂ ಕರುಣಾವತಾರಂ....'

ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ದಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಯದೇವನ ಓದು ಸಾಗದಂತಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಎದ್ದು ಬಂದ. ಬರೀ ಎಲು ಬಿನ ಹಂದರಕ್ಕೆ ಕರಿಯ ಚರ್ಮ ತೊಡಿಸಿದಂತಿದ್ದ ಭಿಕ್ಷುಕರ ಹುಡುಗ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕೂಗಲು ದನಿಯೆತ್ತಿದ. ಜಯದೇವ ಅವನಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ತಾನೇ ಕರೆದ 'ಗಿರಿಜಾs, ಈ ಹುಡುಗ್ಗ ಅನ್ನಾ ಹಾಕಿ ಕಳಸು'. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಗಿರಿಜೆ ಹೇಳಿದಳು : 'ಅಣ್ಣಾs ಇನ್ನೂ ಅಯ್ಯನೋರ ಪೂಜಿ ಆಗಿಲ್ಲಂತ. ದೇವರಿಗೆ, ಅವರಿಗೆ ಎಡಿ ಮಾಡಿಲ್ಲಂತ, ಭಿಕ್ಷುಕನ್ನ ಮುಂದಕ್ಕ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳೂ ಅಂದ್ಲು ಅವ್ವ'. ಜಯದೇವ ಮೂಕನಾಗಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆ ಸೇರಿದ.

ಪೊಂ ಪೊಂ ಹಾರ್ನ ಬಾರಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಜೋರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಭಿಕ್ಷುಕ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ಕಿತ್ತ. ಕಾರಿನಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದ ಗಿರಿಜೆ. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಒಳಗೆ ಓಡಿದಳು.

ಮುಂಡಿ ಶಿವಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಜರೀ ರುಮಾಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಪಂಚೆಯ ಚುಂಗನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಜನಾರ್ದನರಾಯರು, ಸುಮತೀಬಾಯಿಯತ್ತ ತಿರುಗಿ 'ಹಂ ಬರ್ರಿ ಬರ್ರಿ ಒಳಗೆ ದಯಮಾಡಿಸ್ರಿ' ಎನ್ನುತ್ತ ಹಾಲಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ಮೈ ತುಂಬ ಒಡವೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಿಲ್ಕು ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು ಜಾರದಂತೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಸೆರಗು ಹೊದೆದ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಹಾಲಿಗೆ ಬಂದು ಸುಮತೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಿಸಿಯಾಯಿತು. ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಕೊಡುವಾಗ ಸುಮತೀಬಾಯಿಯ ವರಿಗೆ ಧರ್ಮಾವರದ ಸಿಲ್ಕ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ರಾಯರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು.

ಓದಿನಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗದ ಜಯದೇವನ ಚಿತ್ತ ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. 'ಜಯಣ್ಣಾs' ಅಜ್ಜಿಯ ಮೃದುಸ್ವರ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಅಜ್ಜಿಯೋ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. 'ಜಯಣ್ಣಾss ಹಿಡೀಯಪ್ಪಾ ಪಾದೋದಕ ತಂದೀನಿ'. ಪಾದೋದಕ, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ, ನೈವೇದ್ಯದ ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಜಯಣ್ಣ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಜ್ಜಿಯ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ.

"ಅಜ್ಜೀss" ಅವನ ದನಿ ಶಾಂತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಯಾಕಪ್ಪಾs ಜಯಣ್ಣಾs" ಅಜ್ಜಿಯ ಕೋಮಲ ಕೈ ಅವನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಾಡಿತು. 'ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಹಿಡೀಲಾರದ ಏನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು ಮಂದೀಗೆ ಕೊಡಬಾರದು. 'ಅಲ್ಲಿs' ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅನ್ನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ;ಆದರೆ ಫುಡ್ ಇನಸ್ಪೆಕ್ಟರರಿಗೆ ಔತಣವಾಯಿತು. ಅವನ ಮನ ತೀರ ನೊಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಸುಳಿವು ಅಜ್ಜಿಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

"ಹೌದಪ್ಪಾ. ಇಂದ ಹಬ್ಬದ ಅಡಿಗಿ. ದೇವರಿಗೆ ಅಯ್ನೋರಿಗೆ ಮೀಸಲ್ಲ ಇರಬೇಕು. ಎಂದಿನಿಂದೂ ನಾ ಇಷ್ಟು ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೇನಿ. ನನ್ನ ಕಷ್ಟಕಾಲದಾಗೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಂತೂ ದೊಡ್ಡ ವತನದಾರರು ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜ. ಕಾಳಿನ ಹಗೇ ಯಾವಾಗಲೂ ತುಂಬಿರ್ತಿತ್ತು. ಮನ್ಯಾಗ ದನಾ-ಕರಾ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪಾಗಿತ್ತು. ಆಗಂತೂ ಹುಣ್ಣಿವೀಗೆ ಅಮಾಸೀಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಮಂದಿ ಅಯ್ನೋರ್ನ ಕರೀತಿದ್ರು. ನಿಮ್ಮ ಮುತ್ತಜ್ಜ ಅಂದರ ನನ್ನ ಮಾವಾ ಭಾಳ ದೊಡ್ಡ ಮನಸೇರು. ಬಡವರು ಬಗ್ಗರು ಅಂದರ ಭಾಳ ದಯಾ ಅಂತಃಕರಣಾ...."

ಅಜ್ಜಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಅವರ ಮನೆತನದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಜಯಣ್ಣ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕೇಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜ ಹಗೆ ತೆಗೆಸಿ ಊರ ಜನರಿಗೆ ಕಾಳು ಹಂಚಿದ್ದು—ತನ್ನ ಅಜ್ಜ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಚಳುವಳಿ ಹೂಡಿ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋದದ್ದು—ಸರಕಾರ ತಮ್ಮ ಜಮೀನು ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅಜ್ಜಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದು ತನ್ನ ಅಪ್ಪನ್ನ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದು—ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಕೇಳಿ ಹಿಗ್ಗಿದ್ದಾನೆ, ದುಃಖಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಕೋಪಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವರ ರಕ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ–? ಆದರೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಏಕೆ ಇವರ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ? ಅವನ ಸ್ವಭಾವ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿದೆಯಲ್ಲ ಯಾಕೆ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಕುಳಿತು ಬೇರೆ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಏನು ಓದಿದರೂ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತದಂತಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿ, ಅಸಂತೋಷ ಹೊಗೆ ಯಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಹೊರಗೆ ಬರಲು ದಾರಿ ಮಾಡಬೇಕು ತಾನು ಇಂದೇ ಈ ಹೊತ್ತೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅಜ್ಜಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ. ಇವಳು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಅಭಿಮಾನಗಳ ಜೀವಂತ ಮೂರ್ತಿ. ಅಜ್ಜಿಯ ಮಾವ ಅಂದರೆ, ತನ್ನ ಮುತ್ತಜ್ಜ ತೀರಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅಜ್ಜ ಚಳವಳಿ ಮಾಡಿ ಜೇಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಇದ್ದ ಹೊಲಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕಳಾ ದಳು ಅಜ್ಜಿ. ತನ್ನ ತಂದೆ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಆಗ. ಅಜ್ಜಿಯ ತವರುಮನೆ ಯವರು ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸೇರಿನ ಸರಿಗೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಹೊಲ ಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಮೈ ಸವೆಸಿ ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಳು. ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದ ಮಗ ಇಂಥವನಾಗ ಬೇಕೆ? ಅಜ್ಜಿಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತು ಪಾಪ! ಈ ಮನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸುಖವನ್ನಷ್ಟೇ ಕಂಡುಂಡವಳು ಅವಳು. ಮಗ ದುಡಿದು ಸಂಪಾ ದಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮನೆ ಮುಂದೆ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ಹೋದ ಹೊಲಗಳೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದಿವೆ. ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಯ ಸರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಎನ್ನುವದೂ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಷಯವಂತೂ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಜ್ಜಿಗಂತೂ ಗೊತ್ತಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಜನರು 'ಅಣ್ಣ' 'ಅಣ್ಣ' ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ

ಅಕ್ಕಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಪ್ಪ ತನ್ನ ವಖಾರದಲ್ಲಿ ೧೨೦ ಚೀಲ ಭತ್ತ ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಇಡಲಿಕ್ಕೇ ಇಂದು ಜನಾರ್ದನರಾಯರಿಗೆ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಔತಣ ಹಾಕಿ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು.ಇದರ ವಿವರ ಅಜ್ಜಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಾರದು. ತಿಳಿದರೆ ಬಹುಶಃ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರಳು. ಹೇಳಲೇ? ಈಗಲೇ ಹೇಳಿಬಿಡಲೇ....

"ಅಣ್ಣಾs ಅಜ್ಜೀ ಊಟಕ್ಕ ಕರೀತಾಳ ಅವ್ವ ಬರಬೇಕಂತ ಎಲ್ಲಾರೂ ಬಂದಾರ."

ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜಯದೇವ ಈಗ ಎಚ್ಚತ್ತ.

" ಅಜ್ಜೀ" ಹೊರಟು ನಿಂತಿದ್ದ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕರೆದ "ನಾ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗೇದ ಅಜ್ಜೀ ನಿನಗ."

" ಏನಪ್ಪಾ ಜಯಣ್ಣಾ ಏನರೆ ಬೇಕೇನು ?"

" ಅಜ್ಜೀ ಈ ವರ್ಷ ಮಳೀ ಬೆಳೀ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಾs"

" ಹೌದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೇನೂ ಹಾಂಗs ಆಗೇದಪಾ. ನಮ್ಮ ಹೊಲ ದಾಗೂ ಜ್ವಾಳ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲಾ. ವರ್ಷಾ ನೂರು ಚೀಲ ಬರತಿದ್ವು."

" ನಾವು ಇದ್ದವರು ಅಜ್ಜೀ ಶ್ರೀಮಂತರು, ಹ್ಯಾಂಗಾದರೂ ಬದಕ ತೀವಿ. ಆದರ ಬಡವರೇನ ಮಾಡಬೇಕು ಪಾಪ!"

"ಹೌದಪಾ ಬಡಬಗ್ಗರು ಹೊಟ್ಟಿ ತುಂಬೂದು ಕಠಿಣ ಆಗೇದ. ಈ ದಿವಸದಾಗ, ಜ್ವಾಳ, ಗೋದಿ, ಅಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲಾ ತುಟ್ಟಿ ಆಗ್ಯಾವ. ಸರಕಾರ ದವರು ಏನೋ ರೇಷನ್ ಮಾಡ್ತಾರಂತ. ಕಾಳು ಕೊಂಡು ಇಟ್ಟು ತಾವs ಸೋವಿ ಧಾರಣೀಗೆ ಮಾರತಾರಂತ. ಮೊನ್ನೆ ಶಿವಣ್ಣ ಹೇಳತಿದ್ದ ತಾನೂ ಇಪ್ಪತ್ತು ಚೀಲ ಜ್ವಾಳ ಹತ್ತು ಚೀಲ ಭತ್ತಾ ಕೊಟ್ಟನಂತ. ಪಾಪ! ಹಾಂಗ ಮಾಡಿದರs ಬಡವರು ಬದಕ್ತಾರ. ಇಲ್ಲಾ ಅಂದ್ರ ಕೂಳಿ ಲ್ಲದನs ಸತ್ತುಹೋಗ್ತಾರ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದಾಗ ಎಷ್ಟು ಸುಖಾ ಇತ್ತು ಏನು ಸುದ್ದಿ. ಈಗ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರ ನನಗ ಅನಸ್ತದ ಪಾಪ ಹೆಚ್ಚಾ ಗೇದ. ಅದಕ್ಕs ಜನಾ ಕೂಳು ಕೂಳು ನೀರು ನೀರು ಅಂತಾರ...."

ಜಯದೇವ ಒಮ್ಮೆಲೆಉದ್ವಿಗ್ನನಾದ. 'ಹೌದು ಅಜ್ಜೀ ಪಾಪ ಹೆಚ್ಚಾಗೇದ. ಆದ್ರ ಅದು ಇಲ್ಲೇ ನಿನ್ನ ಮನೀಯೊಳಗs ಅದs ಅನ್ನೂದು ನಿನಗ ಗೊತ್ತದೇನು ?"

" ಏನೋ....ಏನಂದೀ ಹಿಂಗ ಮಾತಾಡಿದ್ರ...." ಅಜ್ಜಿಯ ಸಿಟ್ಟು ನೆತ್ತಿಗೇರಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ.

"ಅಜ್ಜೀ ನಾ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳೂದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತು ನಂಬು. ಸರಕಾರದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಾಂಗ ಅಪ್ಪ ತನ್ನ ವಖಾರದಾಗ ೧೨೦ ಚೀಲ ಭತ್ತಾ ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಾನ. ಮುಂದ ಲಾಭಕ್ಕ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಾವ ಅವನ್ನ. ನಾಳೆ ಮಂದಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರ ನಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕ ಎಂಥಾ ಅಪಮಾನ! ಮೊದಲ ಲಗೂನs ಹೊರಗ ತಗೀಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು. ಬಡವರ ಮ್ಯಾಲೆ ಸ್ವಲ್ಪಾನೂ ಕರುಣಾ ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪಗ, ರೊಕ್ಕ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕರ ಸಾಕು ಅಂವಗ. ನೀಅರೆ ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳು"

ಮೂಕಳಾಗಿ ನಿಂತ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜಯದೇವ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಅವಳ ಮುಖ ಇಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಹಣೆ ನಿರಿಗೆಗಟ್ಟಿ ಸುಕ್ಕು ಸುಕ್ಕಾಗಿದ್ದ ಮುಖ ವೇದನೆಯಿಂದ ವಿಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಏನೋ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವಳಂತೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದಳು.

"ಶಿವಣ್ಣಾs"

ಅದೇ ದೇವರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಣ್ಣ ತಾಯಿಯ ಕರೆ ಕೇಳಿದರು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಯ. ಕೂಡಲೆ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದರು.

"ಯಾಕವ್ವಾ, ಊಟಕ್ಕ ನಡಿ. ಹೊತ್ತು ಭಾಳ ಆತು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ದಾರೀ ನೋಡ್ತಾವ." ದಿನವೂ ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಊಟ ಮಾಡುವದು ಅವರ ರೂಢಿ.

"ಬರ್ತೀನಪಾ, ಊಟಕ್ಕ. ಆದರ ಮೊದಲ ಒಂದ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕಾಗೇದ ನಿನ್ನ. ಅಲ್ಲಾ ಶಿವಣ್ಣಾ ನಿನ್ನಂಥಾವನೂ ಹಿಂಗ ಮಾಡಬೇಕs" ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕಾತರವಿತ್ತು.

"ಏನವಾ ನಾ ಏನು ಮಾಡೇನಿ? ಲಗೂ ಊಟಕ್ಕ ಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲಂತ ಸಿಟ್ಟೇನು?" ವಿಷಯ ತಿಳಿಯದ ಶಿವಣ್ಣ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕರು.

"ನಗೂ ಮಾತ ಅಲ್ಲಪಾ ಇದೂ. ನಿನ್ನ ವಟಾರದಾಗ ೧೨೦ ಚೀಲ ಭತ್ತಾ ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟೀಯಂತ ಹೌದೇನು?"

ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದದ್ದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಯೋಚನೆ ಅವರಿಗೆ. ಆದರೆ ಯೋಚಿಸಲೂ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೂಡಲೇ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

"ಹೌದವಾ ಇಟ್ಟೇನಿ. ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತs.

ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬ ನಮ್ಮದು. ಕಷ್ಟಕಾಲಕ್ಕ ಹಣಾ ಬೇಕಾಗತದ ಅಂತ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿ."

"ಕಷ್ಟಕಾಲ ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಶಿವಾ ಏನೂ ಕಡಿಮಿ ಮಾಡಿಲ್ಲಪಾ ನಮಗ"

"ಈಗ ಇಲ್ಲವಾ. ಆದ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಿಂಗs ಇರತsದ ಇಲ್ಲಾs ಅನ್ನೂದು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು?"

"ಶಿವಣ್ಣಾ ನಿನ್ನಂಥಾ ತಿಳದಾವಗೂ ನಾ ಹೇಳಬೇಕs. ಕೊಟ್ಟದ್ದು ತನಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟದ್ದು ಪರರಿಗೆ ಅಂತ ಬಲ್ಲವರ ಹೇಳ್ಯಾರ. ನಾವು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟರ ಶಿವಾ ನಮಗ ಕೊಡತಾನಪಾ."

"ಅವ್ವಾ, ನನಗೂ ಗೊತ್ತದ. ಆದರ ಅದೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಮಾತಾತು. ಈ ದಿನದಾಗ ಹಣಾ ಅಂದರ ಹೆಣಾ ಸುದ್ದಾ ಬಾಯಿ ಬಿಡ ತsದ. ಅದನ್ನ ಗಳಸಲಿಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ದಾರಿ. ಅದರಾಗ ಇದೂ ಒಂದು."

ಊಟಕ್ಕೆ ಬರದ ತಂದೆ, ಅಜ್ಜಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಊಟ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪದ ಮಕ್ಕಳು "ಅವ್ವಾs, ಅಪ್ಪಾ ಅಜ್ಜಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮನ್ನ ಊಟಕ್ಕ ಕರಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಆಡಲು ಹೊರಗೆ ಜಿಗಿದರು. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ ಅತ್ತೆ, ಗಂಡನ ಮಾತು ಕೇಳುವ ಆಸೆ ಇದ್ದರೂ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದೇ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟರು. ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜಯದೇವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ತಂದೆ, ಅಜ್ಜಿಯರ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೇ.

ಹೊರಗೆ ಗಿರಿಜಾ ಸುಶೀಲೆಯರ ಆಟ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತು.

"ಏ ಶೀಲಾ ಇಲ್ಲೇ ನೆಳ್ಳಾಗ ಮನೀ ಕೊರೀತಿನಿ. ಕುಂಟಲಿಪಿ ಆಡೂಣು ಬಾ"

"ಹೋಗs ಆಕ್ಕಾ ವಟ್ಟಪಾ ಎಲ್ಲಾ ಕಳದ ಹೋಗ್ಯಾವ ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಆಡಲಿ."

"ಇಂಥಾ ರಣಾರಣಾ ಬಿಸಲಾಗ ಇನ್ನ ಏನ ಆಡೂದವಾ. ಬಾ ಹಂಗಾರ ಕಲ್ಲು ಕಟಿದು ವಟ್ಟಪಾ ಮಾಡೂನು. ಸಂಜೀ ಮುಂದ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರತsದ."

ಟಕ್–ಟಕ್–ಟಕ್–ಟಕ್ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಟಿಯುಹತ್ತಿದರು ಇಬ್ಬರೂ. ಕಟಿದಂತೆ ಕಲ್ಲು ನುಣುಪಾಗಿ ಕಾಣಹತ್ತಿತು. ಇನ್ನೂ ಹುರುಪಿ ನಿಂದ ಕಟಿದರು.

ಕಟ್–ಕಟ್–ಕಟ್–ಕಟ್–

"ಎಲ್ಲಾರೂ ಗಳಸ್ತಾರ ಅಂತ ನೀನೂ ಹಣಾ ಗಳಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟ್ಯಾ ಶಿವಣ್ಣಾ. ಹಣಾ ಮುಖ್ಯ ಅಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯಾಗ ಗುಣಾ ಮುಖ್ಯ. ನಾಳೆ

ಹೋಗೂ ಮುಂದ ಯಾರೂ ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಹಣಾ ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಗುಣ ವಂತ ಆಗಿ ಇದ್ರ ನಾಲ್ಕು ಮಂದೀ ಬಾಯಾಗ ಸತ್ತರೂ ಬದಕಿ ಇರ್ತಾರ."

"ಹಣಾ ಇದ್ದರ ಸುಖಾ ಇರ್ತದ. ನನ್ನಂಥಾ ಸಂಸಾರಿಕರು ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ ಅತೀ ಹಣ ಗಳಿಸಬೇಕಾಗ್ತದ. ನಾನು ನನ್ನ ಸುಖ ಕ್ಕಂತs ಮಾಡೂದಿಲ್ಲವಾ"

ಕಟ್–ಕಟ್–ಕಟ್–ಕಟ್ ಗಿರಿಜೆ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಜಿಗಿದೆದ್ದಳು. "ಏ ೀಲಾ ನೋಡಿಲ್ಲೆ. ನನ್ನ ವಟ್ಟಪಾ ಎಷ್ಟ ಛಂದಾಗೇದ."

"ಇಲ್ಲ ಗಿರಿಜಕ್ಕಾ. ಇಲ್ನೋಡು ಇನ್ನೂ ಮೂಲಿ ಅದಾವ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಟೀ. ಅಂದರ ದುಂಡಗಾಗ್ತದ."

ಮತ್ತೆ ಟಕ್–ಟಕ್–ಟಕ್

"ಹೌದಪಾ ಶಿವಣ್ಣಾ. ನೀ ಮಾಡೂದು ಮಕ್ಕಳ ಸುಖಕ್ಕ. ಆದರ ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ರೊಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿನಗ ಸುಖಾ ಕೊಡೂದಿಲ್ಲಾ ಅನ್ನೂದs ನೀನು ಮರತಬಿಟ್ಟಿ. ನೀನು ಮನೀ ಯಜಮಾನಾ. ನೀ ಒಳ್ಳೇ ದಾರಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದ ಹಾಂಗs ನಡೀತಾರ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಅವರೂ ಚೈನೀ ಕಲತು ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲಕ್ಕ ನಿನಗs ಜೀವಕ್ಕ ತ್ರಾಸು ಕೊಡ್ತಾರ. ಶಿವಣ್ಣಾ ನಿನ್ನ ತಂದಿ, ಅಜ್ಜ ಎಲ್ಲಾರೂ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟ ವರs ಹೊರತು ಬಡವರ ಹೊಟ್ಟೀ ಮ್ಯಾಲೆ ಹೊಡದು ಕೆಟ್ಟವರಾಗಲಿಲ್ಲಪಾ. ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕs ನಾ ಈ ಮಾತು ಹೇಳ್ತಿನಿ. ಆ ಭತ್ತದ ಚೀಲಾ ಹೊರಗ ತಗಸಿ ಕೊಟ್ಟಬಿಡಪಾ ಸರಕಾರಕ್ಕ."

"ನೀ ಹೇಳೂವಷ್ಟು ಸರಳ ಅಲ್ಲವಾ ಈ ಕೆಲಸಾ. ಇಷ್ಟ ದಿನಾ ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟು ಈಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಕೊಡಲಿ? ನನಗs ಅಪಮಾನ."

"ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟದ್ದು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪು. ನೀನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರ ಒಳ್ಳೇದು. ಅವರs ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ವಖಾರ ಜಪ್ತ ಮಾಡಿದರ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪಮಾನ ಆಗೂದಿಲ್ಲs"

ಗಿರಿಜೆ ಸುಶೀಲೆಯರ ಕಲ್ಲು ದುಂಡಗಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಯ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಕಟ್—ಕಟ್—ಕಟ್

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಮಗ ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ತಾಯಿ ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದವಳೇ ತನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸರಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಗನ ಕೈ ಮೇಲಿಟ್ಟಳು.

“ಇದನ್ನ ನೀನs ತೊಗೋ ಶಿವಣ್ಣಾ, ನನಗ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮುದುಕಿ ನಾಅಿರೆ ಇಟ್ಟಕೊಂಡು ಏನ ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನ ಅವ್ವನ ನೆನಪಿಗೆ ಇರ್ಲಿ ಅಂತ ಇಟಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇನ್ನ ನೀನs ತೊಗೋ. ಆದರ ಭತ್ತಾ ಹೊರಗ ತಗದು ಕೊಟ್ಟಬಿಡು. ಇಷ್ಟs ನಾ ಹೇಳೂದು ದೇವರು ನಿನಗ, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಲಿ ಅಂತ ನಾ ದಿನಾ ಬೇಡಿಕೋತೀನಿ. ಇದೊಂದು ನನ್ನ ಮಾತು ನಡಸು. ಹಿರೇರ ಹಾಂಗs ನಡದು ಮರ್ಯಾದಿ ಉಳಸು.”

ಕಲ್ಲು ದುಂಡಗಾಗಿ ನುಣುಪಾಗಿತ್ತು. ಗಿರಿಜಾ, ಸುಶೀಲೆಯರ ಹಿಗ್ಗು ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ.

ಶಿವಣ್ಣ ಎದ್ದವರೇ ಸರಿಗೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಉಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ‘ಇಲ್ಲವಾ ನಂದು ತಪ್ಪಾತು ನಾನು ನಾಳೇ ಭತ್ತಾ ಕೊಟ್ಟಬಿಡತೇನಿ. ನೀ ಮನಸೀಗೆ ಕಷ್ಟಮಾಡಿಕೋಬ್ಯಾಡಾ. ನಗನಗತ ಇರು. ನೀ ನಕ್ಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ನನಗ ಸುಖಾ ಆಗ್ತದ’ ಅಂದರು.

“ಯವ್ವಾ ಒಂದು ತುತ್ತು ಕೂಳು ಹಾಕ್ರೀ ಹೊಟ್ಟ ಹಸದೈತಿ. ಪುಣ್ಯ ಬರತೈತಿ ನಿಮಗ” ಭಿಕ್ಷುಕರ ಹುಡುಗ ಮತ್ತೆ ಬಂದಿದ್ದ.

ಜಯದೇವ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು ಹೋಳಿಗೆ ತಂದು ನೀಡಿ ಹೇಳಿದ.

“ಹಿಡಿ, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ತಿನ್ನು.”

ಸಂಜೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ

"ರಮೀs ಏ ರಮೀsss...."

ಶೀಲಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀರೆ ಜರ್ರನೆ ಜಾರಿತು

ಥೂ! ಎಂಥ ಜಾರ್ಜೆಟ್ ಸೀರೆ ಇದು. ಜಾರಿ ಜಾರಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಬೇಗ ಮಡಿಚಲು ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಬಗ್ಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮಡಿಚ ತೊಡಗಿದಳಾಕೆ.

"ರಮೀss ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ್ಯೋ ಬಾರೋ ಇಲ್ಲೆ...."

ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಮತ್ತೆ ಸರ್ರನೆ ಜಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು ಸೀರೆ.

ಈ ಸಲ ಬಗ್ಗಿ ಸೀರೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಶೀಲಾ ಕಿಡಿಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಹೊರಗೆ ಹಣಿಕಿದಳು. ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ನೆರೆ ಮನೆಯ ಹುಡುಗ ರಮೇಶ ತೇಕುತ್ತ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸೊಂಟವನ್ನಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಕಿಡಿಕಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಲಳ ಮುಖ ಕಂಡ ರಮೇಶನ ತಾಯಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕು ಸುಳ್ಳು ಕೋಪದಿಂದ 'ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ಯೋ ಇಷ್ಟೊತ್ತನಾ. ಎಷ್ಟು ಕರೀಬೇಕು ನಿನ್ನ' ಎನ್ನುತ್ತ ಮಗನ ಕಿವಿ ಹಿಂಡಿದಳು.

ಶೀಲಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಚಿಮ್ಮುವದಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಾಗ ತಾಯಿ ಮಗನ ನೆತ್ತಿ ಮೂಸಿ ಮುದ್ದಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶೀಲ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ನಕ್ಕು ಹಿಂದೆ ಸರಿದಳು.

ಈ ಸಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸೀರೆಯ ನಾಲ್ಕೂ ಪದರುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸುಕ್ಕು ಸರಿಮಾಡಿ ಸೀಟಾಗಿ ಮಡಿಚಿ ತನ್ನ ಸೂಟಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇಣಿಕಿದಳು. ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಸೀರೆ–ಕುಪ್ಪಸಗಳು, ಲಂಗ–ಬಾಡೀ, ಟಾವೆಲ್ಲು, ಪೇಸ್ಟು–ಬ್ರಶ್ಶು, ಸೋಪು ಎಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಹುಂ ಇನ್ನು ಟಾಯಲೆಟ್ ಬಾಕ್ಸ ಇಡಬೇಕು. ಹಾಗೇ ಗಂಡನಿಂದ ಕೇಳಿ ಒಂದೆರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೊಯ್ಯಬೇಕು. ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಗೂ ಒಬ್ಬಳೇ. ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದರೆ ಬೇಸರವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವಾಗ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಸಾಧನವಾದ ಮೇಲೆ ಟಾಯಲೆಟ್ ಬಾಕ್ಸ ಪ್ಯಾಕ್

ಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ತಾಸುಗಳಿವೆ ಎಂದು ಶೀಲ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ

ಕಟ್....ಕಟ್....

ಬೇಗನೆ ಸೂಟಕೇಸಿನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಭದ್ರಮಾಡಿ, ಸೆರಗು ಎದೆ ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಮೈ ತುಂಬ ಹೊದೆದು ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಳು ಶೀಲ.

ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಕಿಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದ ಅವಳ ಗಂಡ ಅಶೋಕ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಒಂದು ಟೆಲಿಗ್ರಾಮನ್ನೆತ್ತಿ ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಕೈ ಮತ್ತೆ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವು.

Arriving by Mail. Come to station

Ramesh.

ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಹಿಡಿದ ಶೀಲಳ ಕೈ ನಡುಗಿತು. ಎದೆ ಡವಗುಟ್ಟಿತು. ಕಾಗದ ಕೈ ಜಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು. ಸೆರಗು ಸಾವರಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಎದೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಿದ್ದಳು. ಬಗ್ಗಿ ಕಾಗದ ಹೆಕ್ಕುವಾಗ ಅವಳಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು ಹೊರಬಿತ್ತು.

"ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳೆಯ ರಮೇಶ ಈಗ ಮುಂಬೈದಾಗ ಡಾಕ್ಟರ ಆಗ್ಯಾನ. ಇವತ್ತ ಬರತಾನಂತ. ಬಹುಶಃ ಇವತ್ತ ನೀ ಊರಿಗೆ ಹೋಗೂದು ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಂವಾ ಬಂದು ಹೋದಮ್ಯಾಲೆ ಹೋಗೂ ವಂತೆ."

"ಹೌದು ಮನೀಗೆ ಅವರು ಬರೂ ಮುಂದ ನಾ ಊರಿಗೆ ಹೋಗೂದು ಛಂದ ಕಾಣಸೂದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಾs. ಆಗಲಿ ಬಿಡ್ರಿ. ಎರಡು ದಿನಾ ತಡಾ ಆದ್ರ ಏನಾತು." ರಮೇಶ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರು ಅವಳ ಮನ ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಈ ಹೆಸರಿನ ಮಾಲಿಕನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಕುತೂಹಲ ಅವಳ ಪ್ರಯಾಣ ವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ರದ್ದು ಮಾಡಿಸಿತ್ತು.

ಪ್ರಯಾಣ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೇಳಿದರೆ ಹೆಂಡತಿ ಏನನ್ನುವಳೋ ಎನ್ನುವ ಕಳವಳದಿಂದಲೇ ಬಂದಿದ್ದ ಅಶೋಕನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ವರ್ತನೆ ಸಂತೋಷ ತಂದಿತು. ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಸುನಕ್ಕ.

"ನಾನು ಸ್ಟೇಶನ್‌ಕ ಹೋಗತೇನಿ ಈಗ. ನೀನು ಮುಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡು. ಸ್ನಾನ ಊಟದ್ದು ಎಲ್ಲಾs"

ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಹೊರಟಿದ್ದ ಅಶೋಕನ ಬೆನ್ನನ್ನೇ ನಿಟ್ಟಿಸಿದಳು ಶೀಲ.

ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಗಂಡ ಇದೇ ರೀತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಳಾಕೆ. ಕೈ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದು ಸಲ ಕೇಳಿದ್ದಳು. 'ನೀವು ಹಾಗೇಕೆ ನಡೆಯುತ್ತೀರಿ' ಎಂದು. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟು ಹಾಕಿದ್ದ ಅಶೋಕ. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ 'ನನಗೆ ಹೆಸರು ಇಡತೀ. ನೀ ಹಾಂಗ ಯಾಕ ಎದಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಸೆರಗು ಬಿಗೀ ಹಿಡದು ಅಡ್ಡಾಡತೀ. ಇದು ನನ್ನ ಸ್ಟೈಲು, ಅದು ನಿನ್ನ ಸ್ಟೈಲು' ಎಂದು ನಕ್ಕಿದ್ದ ಅಶೋಕ.

ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಶೀಲಳಿಗೆ ನಗು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲು ಬೆವತಿದ್ದಳು ಗಾಬರಿಯಿಂದ.

ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿಂದ ತನ್ನ ನೆರೆಮನೆಗೆ ಇರಲು ಬಂದಿದ್ದ ಮನೆಯ ಹುಡುಗನ ಹೆಸರು ರಮೇಶ. ಇಂದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಗಂಡನ ಗೆಳೆಯನ ಹೆಸರು ರಮೇಶ—ಮತ್ತು ತನ್ನ ತನ್ನ....ರಮೀsss. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಡುಗ, ಗೆಳತಿ ಸುಮಾನ ಅಣ್ಣ, ಯೌವನ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಮಧುರವಾದ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮಾಯವಾದವನೂ ರಮೇಶನೇ. ಈಗ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೋ? ಕೈ ಊಟದ ಮೇಜನ್ನು ಅಣಿಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದಿನ ಮೋಜನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೊರಟಿತ್ತು.

ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಆಳು ಸಾಮಾನು ಒಳಗೆ ತಂದಿಟ್ಟ. ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ರಮೇಶ ಏನೋ ಹೇಳಿ ಹಾಹಾಹಾ ಎಂದು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಶೀಲಾ ಬಾಗಿಲ ಪರದೆ ಸರಿಸಿ ಹಾಲಿಗೆ ಇಣಿಕಿದಳು....

ಪರಿಚಿತ ಮುಖ ಮುಗುಳ್ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಅವನು ಹಲ್ಲು ಕಾಣುವಂತೆ ನಗುವದೇ ಅಪರೂಪ. ಅವನ ತಂಗಿ ಸುಮಾನೊಡನೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಲು, ಆಟವಾಡಲು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಕುಮಾರ ದೇಹ, ಚೂಪಾದ ಮೂಗು, ಮಿಂಚುವ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅಲೆಅಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಕ್ರಾಪು, ಚಿಗುರು ಮೀಸೆಯ ಯುವಕ. ಅವನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗೊಮ್ಮೆ ಮುಗುಳ್ನಗು ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ತಾನು ಗಮನಿಸಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸುಮಾನೊಡನೆ ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್ ಆಟವಾಡುವಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಹೊಡೆದ ಹೂವು ನೇರವಾಗಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ತಾಕಿದಾಗ, ಹಲ್ಲು ಕಾಣುವಂತೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಮುಖ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು....

ಹೊರಗಿನ ಬೀಸುಗಾಳಿಗೆ ಪಡದೆ ಭರ‍್ರನೆ ಹಾರಿತು. ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಳಾಕೆ. 'ರಮೀ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಶೀಲ'.

ಬೊಜ್ಜು ಮೈ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಗೂದಲಿನ ಕ್ರಾಪು, ಮಿಂಚುಗಣ್ಣಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡಕ, ಜೋಲು ಮೀಸೆಯ ರಮೇಶ ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ "ಆಶಾ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನನಗ ಹೊಸಬ ಳಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಂಗಿ ಸುಮಾನ ಗೆಳತಿ. ಇವರ ನೆರೆಮನಿಯೊಳಗ ಒಂದೆ ರೆಡು ವರ್ಷ ಇದ್ವಿ ನಾವು. ಹೆಸರು ಸುಶೀಲಾ. ಇನ್ನೂ ನೆನಪದ ನನಗ. ಈಗ ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗಿ. ಅತ್ತಿಗೀ ಎಲ್ಲಾ ಆರಾಮs?"

ಶೀಲಳ ಎದೆಯ ಒಂದೆರಡು ಬಡಿತ ತಪ್ಪಿದವು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರುಹನಿ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿತು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳ ಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಕುತ್ತಿಗೆಯವರೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಕೈ ನಡುಗಿ ಸೆರಗು ಜಾರಿತು. ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಎದೆ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಗಿಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಶೀಲ ಹೋಗ ಲಿಲ್ಲ. (ಆ ಹಿಂದಿನ ರಮೇಶ ಇವರೇ ಏನು? ನಾ....ನಾನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಇವರನ್ನೇ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೆನೇ? ಛೀ....ಛೀ ಇದು ಸುಳ್ಳು. ನಾ ತಿಳಿದದ್ದು ತಪ್ಪು. ಇವರು ನನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನೇಕೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ! ಎಂಥ ಹುಚ್ಚಿ ನಾನು! ಅಬ್ಬ! ಈಗಲಾ ದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿತಲ್ಲ ತನಗೆ. ದೇವರ ದಯೆ. ಇವರಿಗೆ ನಾನು ಅತ್ತಿಗೆ ಯಾಗಬೇಕು. ಹಂ....ಹೌದು ಇವರ ಹೆಂಡತೀನ್ನ ನಾ ಯಾಕೆ ಅತ್ತಿಗೀ ಅನ್ನಬಾರದು. ಹಾಗನ್ನೋದೇ ಬರೋಬರಿ.)

"ನಮಸ್ಕಾರ‍್ರೀ. ಎಲ್ಲಾ ಆರಾಮ. ಅತ್ತಿಗಿ ಹ್ಯಾಂಗಿದ್ದಾರ? ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು?"

(ಹೌದು, ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಇದೇ ಸರಿ ಯಾದ ಉತ್ತರ. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶೀಲಾ ತನ್ನ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದು ಅದರ ಅಂಚು ತೀಡಿದಳು.)

ಹಗುರಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಹಗುರಾಗಿ, ಸೆರಗು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಹಾರಾಡುವ ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸುವ ಗೋಜಿಗೇ ಹೋಗದೆ, ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಓಡಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಳು ಶೀಲ.

"ರೇಖಾ ಮೊದಲ್ನೇ ಹೆರಿಗಿಗೆ ತವರ್ಮನಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾಳ. ಗಂಡು ಮಗ ಹುಟ್ಯಾನ. ಈಗ ಕರಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೇ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟೇನಿ."

"ಭಪ್ಪರೆ ಬಹಾದ್ದೂರಾ. ಗಂಡು ಮಗನ ತಂದಿಯಾದಿ. ತಗೋ

ನನ್ನ ಶಾಭಾಷ್" ಅಶೋಕ ರಮೇಶನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದ ಜೋರಾಗಿ.

"ಯಾಕ ನಿನ್ನ ಲಗ್ನಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಾತು. ಇನ್ನೂ ಏನೂ ಪ್ರೊಗ್ರೆಸ್ ಆಗಿಲ್ಲಾ. ಅತ್ತಿಗೀಗೆ ಏನರೆ ವೀಕ್‌ನೆಸ್ ಅದ ಏನು?"

"ಏನಿಲ್ಲಾ ಆರಾಮು ಇದ್ದಾಳ. ಈಗ ಎಂಟ್ಹತ್ತು ದಿವಸದಿಂದ ಆರಾಮು ಇಲ್ಲಾ ಅಂತಿದ್ಲು. ಇವತ್ತ ತವರ್ಮನಿಗೆ ಹೋಗತಿದ್ಲು. ನೀ ಬಂದಿ ಅಂತs ನಿಂತಳು."

ಪಾಯಸದ ಬಟ್ಟಲ ಹಿಡಿದು ಶೀಲ ಬಂದಳು.

"ಓ, ಸ್ವೀಟ ಮಾಡೀರೇನು? ಆದರ ನಂದೊಂದು ಕರಾರು. ಮುಂದಿನ ಸಾರೆ ನಾ ಬರೂದರೊಳಗs ನಿಮ್ಮ ಮಗನ ಸ್ವೀಟ ಬೇಕು ನನಗ. ತಿಳೀತೇನು ಅತ್ತಿಗೀ. ಯಾಕೋ ಆಶಾ."

ನಾಚಿ ಕೆಂಪಾದ ಶೀಲಾ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ನೀರು ತರಲು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

"ಶೀಲಾ ಪಾಯಸ ಆತು, ಅನ್ನ ತೊಗೊಂಡು ಬಾ. ಬರೂ ಮುಂದ ಹಪ್ಪಳಾನೂ ತೊಗೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ರಮೀಗ ಉದ್ದಿನ ಹಪ್ಪಳ ಅಂದ್ರ ಭಾಳ ಪ್ರೀತಿ."

"ಆಶಾ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಣ್ಣವರಿದ್ದಾಗಿನ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ನೆನಪಿಟ್ಟ ಯಲ್ಲೋ ನೀನು. ಗೆಳೆಯ ಅಂದ್ರ ಹಿಂಗಿರಬೇಕು. ಹಂ ಅಂದ್ಹಾಂಗs ಮೊನ್ನೆ ನಿನ್ನ ಮನೋನ ತಮ್ಮ ಭೆಟ್ಟಿ ಆಗಿದ್ನಪಾ."

ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಅಶೋಕ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದ 'ಯಾವ ಮನೋ? ಯಾರ ಸುದ್ದಿ ನೀ ಹೇಳೂದು?' ಅವನ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಗಿತ್ತು.

ತನ್ನ ಎಂಜಲು ಕೈಯಿಂದಲೇ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಕಿಸೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಅಶೋಕನ ಎಡಗೈ ಹೊರಗೆ ಎಳೆದು ಹಿಚಕುತ್ತ ರಮೇಶ ಹೇಳಿದ. "ಬಿಡೋ ನಿನ. ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು? ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಕರಣ. ಆ ಮನೋರಮಾನ್ನs ಮದುವಿ ಆಗಲಿಕ್ಕೂ ತಯಾರಾಗಿದ್ದೆಪಾ ನೀನು. ಅಂ, ಉಂ, ಅಂದರ ಸಾರಿ ಆಪಾ. ನಿನಗ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದೀ ಹೇಳಬೇಕಾಗೇದ ನಾನು."

"ಏನದು? ಏನು ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ?" ಅಶೋಕನ ಎಡಗೈ ನೀರಿನ ಗ್ಲಾಸು ಹಿಡಿದಿತ್ತು.

"ಮನೋನ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿದಾ. ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋದ ಮ್ಯಾಲೆ ಅವ ಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಡತ ಬರತಿತ್ತಂತ. ಆಪರೇಶನ್ ಆಯ್ತಂತ, ಯಶಸ್ವಿ ಆಗ

ಲಿಲ್ಲಂತ. ಆಕಿ ಸತ್ತು ಆಗಲೇ ಎರಡು ವರುಷ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂತು ಅಂತ ಹೇಳಿದ."

ಗ್ಲಾಸು ಎತ್ತಿ ಗಳಗಳನೆ ನೀರು ಕುಡಿದ ಅಶೋಕ ನೀರಿನೊಡನೆ ಮನೋರ ನೆನಪನ್ನೂ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟ. ಗ್ಲಾಸು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಹುಂss ಎಂದು ಉಸಿರ್ಗರೆದ. ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸುಂದರ ನೀಳ ಬೆರಳು ಗಳು ಗ್ಲಾಸಿನೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಶೀಲ ಸರಸರನೆ ಒಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದಳು. ಅವು ಗಳ ಮೇಲಾಡಿಸಿ, ಹೊರಳಿಸಿ ಹಪ್ಪಳ ಸುಟ್ಟಳು. ಅಬ್ಬಾ! ಎಷ್ಟೊಂದು ತಾಪ. ಈ ಕೆಂಡಗಳಿಂದ ಝಳ ತಾಕಿ ಮುಖವೆಲ್ಲ ತಾಮ್ರದಂತೆ ಕೆಂಚಗೆ ಮಿಂಚುತ್ತಿದೆ. ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಿಸಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ತಂಪು ಮಾಡಿ ದಾಗ ಹಾಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೇ? ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕೆಂಡ ಗಳಿಗೂ ಚಿಮುಕಿಸಿ ಆರಿಸಿ ತಂಪು ಮಾಡಿದಳು. ಝಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಯೆನಿಸಿತು. ಮುತ್ತಿನ ಸರದಂತೆ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಬೆವರು ಹನಿಗಳನ್ನೊರೆಸಿಕೊಂಡು, ಅನ್ನದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾಲಿಗೆ ಬಂದಳು.

ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೀಳವಾದ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಚಮಚ ಗ್ಲಾಸುಗಳೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಶೋಕ ಎರಡು ವರ್ಷದಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮನೋರಮಾ ತನ್ನ ತಲಿ ಮ್ಯಾಲೆ, ಎದಿಮ್ಯಾಲೆ ಭಾರ ಆಗಿ ಕೂತಿದ್ಲು. ಈಗ ಹಗುರಾತು ತಲಿ. ಗಂಡನ ಸುಂದರವಾದ ಬೆರಳು ಗಳನ್ನು ಅಪರಿಚಿತಳಂತೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ ಶೀಲಾ ಹೇಳಿದಳು.

"ಅನ್ನಾ ತರೂದು ತಡಾ ಆತು. ಬರೇ ನೀರು ಕುಡದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೋ ಬ್ಯಾಡ್ರಿ."

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಕಾಲು ಚಾಚಿ, ಬೇಸರ ಕಳೆ ಯಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚಹ ಕುಡಿದು ಅದೇ ಸಂಜೆಗೆ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟ ರಮೇಶ.

ಸ್ಟೇಶನ್ನಿನಲ್ಲಿ ರಮೇಶನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ ಅಶೋಕ, ಶೀಲಾ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು. ದಾರಿ ನೇರವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿತ್ತು. ಅಶೋಕ ಪ್ಯಾಂಟಿನ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೈ ತೆಗೆದು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಶೀಲಳ ಸೆರಗು ಸಂಜೆಯ ಸುಳಿಗಾಳಿಗೆ ಫಡ ಫಡ ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು!

ಸುಳಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕಂಪು ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಸು ನಕ್ಕು ಕೇಳಿದ ಅಶೋಕ "ಶೀಲಾ ತವರ್ಮನಿಗೆ ನಾಳೆs ಹೋಗ್ತಿಯೇನು?"

"ನೋಡೋಣ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲ" ಎಂದಳು ಶೀಲ ಶಾಂತವಾಗಿ.

ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಂಜೆಯ ಸುಳಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅನಿಸಿತು.

[೧೯೬೬]

'ಎಲ್ಲರ ಮನೆ ದೋಸೆಗೂ...'

ಸೋಪು ಹಚ್ಚಿ ಮುಖ ತೊಳೆದ ಗಿರಿಜೆ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡಿ ಯೆದುರು ನಿಂತಳು. ಸಡಿಲವಾಗಿ ಕೂದಲು ಬಾಚಿ ಮುಂಗುರುಳು ತೀಡಲು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಹಿಡಿಯಿತು.

ಒಳಗೆ ಅತ್ತೆಯು ನರಳುವಿಕೆ ಸಣ್ಣಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮಳೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ತಂಪಾದ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆದ ಅತ್ತೆಗೆ ಈ ದಿನ ವಿಪರೀತ ಥಂಡಿ, ತಲೆನೋವು. ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಹುಂ....ಉಂ....ಹುಂ ರಾಗ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಗಿರಿಜಳಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಚ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣವೆಂದು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

"ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಗಿರಿಜೆ ಬೇರೆ ಸೀರೆ ತರಲು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಳು. ಸೊಸೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿದ ಅತ್ತೆ ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ, "ಗಿರಿಜಾ ತಲೆನೋವು ಭಾಳ ಹೆಚ್ಚಾಗೇದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಶುಂಠಿ ತೇಯ್ದು ಕೊಡತೀಯಾ?" ಎಂದಳು ನಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ.

ಗಿರಿಜಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಬೇಸರ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. "ಯಾರು ಹೇಳ್ತಾರೊ ಇವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ, 4–5 ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತೀನೆ ಮಾಡ್ತಾಳ. ಮಾಡೋದು ಮತ್ತೆ ನರಳೋದು. ನಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡೋದು" ಎಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದವಳು ಶುಂಠಿ ತೇಯ್ದು ತಂದು ಅತ್ತೆಯ ದಿಂಬಿನ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟಳು. 'ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಫಿ ಮಾಡ್ತೀಯ?' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯ ಗಂಟು ಮುಖವನ್ನು, ಗೊಣಗಾಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ಹಣೆಗೆ ಶುಂಠಿ ತೀಡಿದಳು.

ಬೇರೆ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ ಗಿರಿಜೆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತು "ಅತ್ತೇ, ನಾನು ಉಮಾನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ. ಮುಂಜಾನಿಯಿಂದ ಬ್ಯಾಸರ ಆಗೇದ" ಎಂದಳು. "ವಿಶ್ವನಾಥ ಕಚೇರಿಂದ ಬರೂದರೊಳಗs ಬಂದ್ಬಿಡವ್ವಾ. ಹಸಿದು ಬಂದಿರ್ತಾನ. ತಿನ್ಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ನನಗೂ ಆರಾಮಿಲ್ಲ" ಎಂದಳು ಅತ್ತೆ.

"ಇಲ್ಲಾ ಇವತ್ತು ಅವರು ಗೆಳೆಯರ ಮನೀಗೆ ಹೋಗ್ತಾರಂತ. ಲಗೂನ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ನಾನು, ಉಮಾ ತಿರುಗ್ಯಾಡಿ ಬರ್ತೀವಿ. ಬಂದ

ಕೂಡಲೆ ಅಡಿಗ್ಗೆ ಇಡತೀನಿ' ಎನ್ನುತ್ತ ಗಿರಿಜೆ ಬೀದಿಗಿಳಿದಳು.

"ಉಮಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಗಿರಿಜೆಗೆ ಅವಳ ಅತ್ತೆಯೇ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದರು. "ಉಮಾ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ್ಯಾಳ ಬಾ" ಎಂದರವರು "ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾಳ?" ಎಂದ ಗಿರಿಜೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯಿತ್ತು.

"ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗ್ಯಾಳೋ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಆಕಿಯೇನ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಹೋಗ್ತಾಳ? ನನ್ನ ಕೈ ಬೆರಳಿಗೆ ಮುಳ್ಳೋ ಸಿಬಿರೋ ಏನೋ ನಟ್ಟು ನೋವಾಗೇದ. ಕೀವು ತುಂಬೇದ. ಅದರಾಗ ಬಲಗೈ. ಅದಕ್ಕ ಆಕೀಗೆ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚಾಗೇದ. ಬ್ಯಾಸರಾತೋ ಏನೋ ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಆತು. ಇರಲಿ ಬಾರಲಾ ಕೂಡ್ರು. ಯಾಕ ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿ ಇರದಿದ್ರ ಕೂಡ್ರ ಬಾರಬೇಸು?" ಎನ್ನುತ್ತ ಚಾಪೆ ಹಾಕಿದರು.

"ಇಲ್ಲಾ ಕೂಡ್ರತೀನಿ. ಹಾಂಗೇನ ತಿಳಕೋಬ್ಯಾಡ್ರಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಗಿರಿಜೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉಮೆಯ ಅತ್ತೆ "ಸೀರಿ ಭಾಳ ಛಂದ ಅದ. ಯಾವಾಗ ತೊಗೊಂಡಿ? ಎಷ್ಟು ಬಿತ್ತ?" ಎಂದರು.

ತನ್ನ ಸೀರೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿಂದ ಮುಖವರಳಿದ ಗಿರಿಜೆ "ನಾ ತೊಗೊಂಡಿಲ್ರೀ. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮದುನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿನಲ್ಲಾ, ಆವಾಗ ತವರು ಮನಿಯವರು ಕೊಟ್ಟಾರ." ಎಂದಳು.

"ನೀ ದೈವಾನಿ ನೋಡವಾ. ತವರು ಮನಿಯವರಿಗೆ ಎಷ್ಟ ಪ್ರೀತಿ ಎಷ್ಟ ಆಕ್ಕರತಿ. ಅದನ್ನು ಬೇಡಿಬರಬೇಕು. ಉಮಾನ ತವರು ಮನೀ ಯವರಿಗೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಚೊಚ್ಚಲು ಗಂಡು ಮೊಮ್ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದರ ದಾರ ದೆಳೆಯಂಥಾ ಬಂಗಾರ ಚೈನು ಕೊಟ್ಟಾರ. ಕಾಲಾಗ ಬೆಳ್ಳಿ ಗೆಜ್ಜೆ, ಪೈಜಣ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ್ಯಾರ ಹಾಕೋತಾರ ಬಿಡು ಅಂದರಂತ. ನನಗ ಸರಿ ಬರೂದಿಲ್ಲ ನೋಡವಾ ಇದು" ರಾಗವೆಳೆದರು ಉಮೆಯ ಅತ್ತೆ.

ತನ್ನ ಸೀರೆಯ, ತವರು ಮನೆಯ ಹೊಗಳಿಕೆ ಕೇಳಿ ಉಬ್ಬಿದ ಗಿರಿಜೆ ಅನುಕಂಪ ತುಂಬಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ "ಎಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕೈ ನೋಡೋಣ, ಏನಾ ಗೇದ? ಮುಳ್ಳು-ಗಿಳ್ಳು ಕಾಣಿಸಿದರ ತ ಗೀ ತೇ ನಿ. ಸೂಜಿ ಎಲ್ಲ್ಯದ ಕೊಡ್ರಿ" ಎಂದಳು.

"ಏನು ಮಾಡ್ತಿ ಬಿಡು ಸುಳ್ಳ. ಛಂದಾಗಿ ನಾಕು ಮಾತು ಕತಿ ಆಡು ಕೂತುಕೊಂಡು. ನೀ ಬಾಯ್ತುಂಬ 'ಏನಾಗೇದ ಮುಳ್ಳು ತೆಗೀತೀನಿ!' ಅಂತ ಕೇಳಿದಿ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ನಮ್ಮ ಉಮಾ ಎರಡು ದಿನಾ ಆತು ನೋಡೇ

ನೋಡ್ತಾಳ. ಒಂದು ಮಾತರೇ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ನೋಡವಾ."

"ಸೂಜಿ ಕೊಟ್ಟಬಿಡ್ರಿ. ಮುಳ್ಳು ಕಾಣಸ್ತದ ಇಲ್ಲೇ. ತಗದರ ಕೀವೂ ಹೋಗ್ತದ. ನೋವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗ್ತದ" ಎಂದ ಗಿರಿಜೆ ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ತೆಗೆದು, ಹತ್ತಿಯಿಂದ ಕೀವು ಒರೆಸಿ, ಬೆರಳಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಳು.

''ಪುಣ್ಯ ಬರಲೆವ್ವ ನಿನಗ. ನಿನ್ನಂಥಾ ಸೊಸಿ ಸಿಕ್ಕ ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತೀನ ದೈವಾನಿ. ಎಲ್ಲಾದಕೂ ಬೇಡಿ ಬರಬೇಕು'' ಎಂದು ಉಸಿರುಗರೆದಳು.

ಉಮೆಯ ಅತ್ತೆಯಿಂದ ಕುಂಕುಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಗಿರಿಜೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ಹೋಗದೆ ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಳು.

ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿತ್ತು. ಗಿರಿಜ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ಕಾಫಿ ಕಪ್ಪನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಉಮಾ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಳು. ''ತಲೆ ನೋವು ಬಹಳ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿಕೊಡು ಅಂದ್ರು ನಿಮ್ಮ ಅತ್ತೆ. ಮಾಡಿತಂದೆ'' ಎಂದು ನಸುನಕ್ಕಳು.

ಗಿರಿಜೆ ನಗಲಿಲ್ಲ. [೧೯೭೪]

n8- 8 = no

ಸಂಜೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ

ಈ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾ
ಸಂಸಾರ ಚಿತ್ರಗಳೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಅತ್ತೆ-ಮಾವ
ಪತಿ-ಪತ್ನಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಸೊಸೆ, ಮಕ್ಕಳು, ಗೆಳತಿಯರು, ನೆರೆ ಹೊರೆಯವ
ಇವರೇ ಇಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳು. ಈ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಜ
ಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಾಚಕರೆದುರು ಜೀವತಳೆದು ಕಾಣಿ
ಕೊಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಎ
ಘಟನೆಗಳು ಕಥೆಗಳಾಗುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ, ಸ್ವಾರಸ್ಯಕ
ವಾದ, ಮರ್ಮಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿ
ಕಥೆಯ ಬಣ್ಣ ಬಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಲಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್
ಶಾಂತದೇವಿಯವರ ಹಸ್ತ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಪರಿಣತವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿ
ಯೆಂಬುದು ಈ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

—ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ

ಸುರುಚಿ ಪ್ರಕಾಶನ : : ಸರಸ್ವತೀ ಪುರಂ : : ಮೈಸೂರು—